

## บทที่ 4

### ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง "บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก" ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 5 ตอน โดยการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการศึกษาจากเอกสาร เพื่อให้ได้คำตอบเพื่อตอบปัญหานำวิจัย ดังต่อไปนี้

**ตอนที่ 1** นำเสนอข้อมูลคดีข่าวในพระราชสำนัก โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 7 รัชกาล ดังนี้

1. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
3. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
4. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
5. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
6. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
7. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

**ตอนที่ 2** เรื่อง "นโยบายของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก"

**ตอนที่ 3** เรื่อง "กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก" โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นขั้นการจัดทำพระราชกิจ ขั้นที่สองเป็นขั้นการทำข่าวในพระราชสำนัก และขั้นสุดท้ายเป็นขั้นการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

**ตอนที่ 4** เรื่อง "บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก" แบ่งออกเป็น 3 บทบาท ได้แก่ บทบาทตามพันธกิจ บทบาทในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ และบทบาทในภาวะวิกฤต

**ตอนที่ 5** เรื่อง "ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก"

### **ตอนที่ 1** ย้อนอดีตข่าวในพระราชสำนัก

ข่าวในพระราชสำนักเป็นข่าวที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ดังนั้นข่าวในพระราชสำนักในอดีตอาจไม่ใช่ข่าวที่ปรากฏทางสื่อโทรทัศน์อย่างเช่นทุกวันนี้ แต่เป็นการศึกษาถึงการสื่อสารระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับราษฎรภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช และเมื่อมีการปรับเปลี่ยนเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว การเผยแพร่พระราชกรณียกิจและการสื่อสารกับราษฎรเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เทคโนโลยีจะช่วยให้การสื่อสารกับราษฎรของพระมหากษัตริย์ได้ทั่วถึงได้อย่างไร

ผู้วิจัยจึงเริ่มจากการเริ่มต้นของการพิมพ์ที่ถือเป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจต่าง ๆ จนกระทั่งปัจจุบัน โดยเริ่มจากรัชกาลที่ 3 สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งถึงรัชกาลปัจจุบัน ดังนี้

1. **รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว** เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2367 เสด็จสวรรคต วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2494

กิจการการพิมพ์ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการสื่อสารไปสู่มวลชน กิจการการพิมพ์เริ่มขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยชาวอังกฤษชื่อ เจมส์ โลว์ (James Low) พนักงานของบริษัท East India ได้พิมพ์หนังสือภาษาไทยครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2371 คือตำราไวยากรณ์ไทยสำหรับชาวต่างประเทศ โดยที่เจมส์ได้พยายามเรียนภาษาไทยจนอ่านออกเขียนได้จนสามารถแต่งหนังสือนี้ได้สำเร็จ จึงนับเป็นหนังสือเล่มแรกในประวัติการพิมพ์หรือตัวอักษรไทยพิมพ์ (ประกาศ วัชรภรณ์, 2532 : 42)

ต่อมาอีกประมาณหนึ่งปี หมอ ดี.บี. บรัคเลย์ (D.B. Bradley) หรือที่เรียกกันจนติดปากว่า หมอบรัคเลย์บ้าง หมอบรัคเลย์บ้าง ซึ่งมองเห็นความสำคัญของการพิมพ์ จึงได้ตั้งโรงพิมพ์ขึ้นที่ตำบลสำเหร่ ใกล้ปากคลองบางกอกใหญ่ ธนบุรี เรียกกันว่า “โรงพิมพ์หมออเมริกัน”

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยในกิจการการพิมพ์และทรงเห็นประโยชน์ของการพิมพ์ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์ใบปลิวหนังสือราชการเมื่อ พ.ศ. 2382 เป็นประกาศห้ามสูบบุหรี่ จำนวน 9,000 ฉบับ เพื่อแจกจ่ายทั่วไป นับเป็นหนังสือราชการฉบับแรกที่ใช้วิธีการพิมพ์

## 2. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 2 เมษายน 2494 เสด็จสวรรคต วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2411

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กิจการการพิมพ์ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทจึงได้มีการพิมพ์หนังสือพิมพ์ขึ้นมาเป็นครั้งแรก คือ บางกอกกรีตอร์เคอร์ แต่พระองค์ท่านไม่ให้เชื่อข้อความในหนังสือพิมพ์ และมีพระบรมราโชบายที่จะแก้ไขข่าวลือต่างๆ ไม่ให้หลงเชื่อไปผิด ๆ จึงได้มีการออกราชกิจจานุเบกษาขึ้น ในรัชสมัยนี้มีเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น ดังนี้

### 2.1 มีการจัดตั้งโรงพิมพ์อักษรพิมพ์การ ณ พระที่นั่งภาณุมาศจรัญญู

ขณะที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ยังทรงผนวช ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเครื่องพิมพ์มาตั้งที่วัดบวรนิเวศวิหาร จึงนับว่าเป็นโรงพิมพ์แห่งแรกของคนไทย มีการพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับพุทธธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ให้กว้างขวาง เช่น พิมพ์หนังสือพระปาฏิโมกข์ บทสวดมนต์ แบบแผนทางพุทธธรรมล้วนเป็นภาษามคธหรือที่เรียกว่า อักษรอริยกะแทนหนังสือที่ใช้ใบลานอันเป็นแบบฉบับโบราณ ทั้งนี้ต้องการต่อสู้กับคำสอนของคริสต์ศาสนา ซึ่งหมอสอนศาสนาชาวอเมริกันจัดพิมพ์เผยแพร่อยู่

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงพิมพ์หลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง มีนามว่า โรงพิมพ์อักษรพิมพ์การ แต่คนโดยมากเรียกอย่างง่ายและสะดวกปากว่า โรงพิมพ์หลวง ซึ่งตั้งอยู่ ณ พระที่นั่งภาณุมาศจรัญญู ในพระบรมมหาราชวัง

## 2.2 มีการจัดพิมพ์ราชกิจจานุเบกษาออกเผยแพร่

เมื่อหมอบรัดเลย์ได้จัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ "บางกอกกรีกอเคอร์" ออกเผยแพร่เป็นฉบับแรกในหมู่คนไทยและชาวต่างประเทศ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าราชการมีข่าวที่จำเป็นจะต้องแจกจ่ายให้ข้าราชการและราษฎรได้รับทราบเป็นอันมาก การใช้ "ใบบอก" ทรงเห็นว่าการปฏิบัติเช่นนี้ล่าช้า และคำประกาศเขียนด้วยดินสอด่าลอกกันไปผิดๆ ถูก ๆ ยิ่งกว่านั้น ยังมีเจ้าหน้าที่ทุจริตเอาหนังสือไปประกาศคดชี้ราษฎรเล่นตามใจชอบ เพราะราษฎรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาจึงยอมเชื่อทุกอย่าง ทำให้ราษฎรเดือดร้อนและเสียพระเกียรติยศของพระเจ้าแผ่นดิน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์หมายประกาศมีชื่อว่า "ราชกิจจานุเบกษา" แปลว่า หนังสือที่เพ่งดูราชการ เริ่มออกใน พ.ศ. 2401 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้ดำเนินการเอง จุดประสงค์ของหนังสือฉบับนี้ได้กล่าวไว้ในฉบับปฐมฤกษ์ว่า นอกเหนือจากความต้องการที่จะให้ประชาชนโดยทั่วไป ได้ทราบถึงพระบรมราชโองการแล้ว ยังเป็นการป้องกันมิให้มีผู้แอบอ้างพระบรมราชโองการไปทำความเดือดร้อนแก่ราษฎรและเสียพระเกียรติยศ



ภาพที่ 4.1 หน้าแรกของราชกิจจานุเบกษา

ลักษณะรูปเล่มของราชกิจจานุเบกษา จะมีขนาด 8 หน้ายกพิเศษ 24 x 30 เซนติเมตร มีตราอาร์มเป็นสัญลักษณ์ปรากฏอยู่หน้าปกซึ่งเป็นหน้าแรกของเล่ม

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกราชกิจจานุเบกษาขึ้นในราชสำนัก เพื่อชี้แจงข่าวต่าง ๆ ที่ลงพิมพ์คลาดเคลื่อน และเพื่อที่จะได้ทรงใช้โต้ตอบวิพากษ์วิจารณ์ของหมอบลัดเลในกิจการบ้านเมือง และในขณะเดียวกันก็เพื่อประโยชน์ในการที่จะประกาศกฎบัตรกฎหมายที่พระองค์ทรงประกาศใช้แก่พสกนิกรทั่วประเทศ และเพื่อแจ้งข่าวการบริหารพระราชภาระกิจการเมืองของพระองค์ให้ราษฎรได้ทราบโดยทั่วกัน ดังนั้นหนังสือราชกิจจานุเบกษา ก็เป็นเหมือนหนังสือพิมพ์ของทางราชการ แจ้งข่าวทางราชการเท่านั้น (สุภาพันธุ์ บุญสะอาด, 2517 : 8)

ราชกิจจานุเบกษาที่ออกในช่วงแรก ๆ นั้น เป็นเพียงเสนอข่าวในราชสำนัก และแจ้งความประกาศต่าง ๆ เรื่องที่ลงพิมพ์ส่วนมากเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ค่อยจะมีใครกล้ารับผิดชอบ ต่อมาเมื่อทรงมีพระราชกรณียกิจมากขึ้น ไม่มีเวลาเพียงพอจะทรงนิพนธ์เรื่องราวต่าง ๆ ได้ ราชกิจจานุเบกษาจึงหยุดพิมพ์ ในขณะที่มีอายุเพียง 1 ปีเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อราชกิจจานุเบกษาหยุดตีพิมพ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตีพิมพ์หมายประกาศอย่างเดิวนั้น คล้ายใบปลิวแจกจ่ายตามกระทรวงทบวงกรมและนำไปปิดไว้ในที่ประชุมชนแทนข่าวประกาศ เป็นประเพณีต่อเนื่องมา

### 3. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2411 เสด็จสวรรคต วันที่ 23 ตุลาคม 2453

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการดำเนินชีวิตของราษฎรมากขึ้น มีการรับอารยธรรมจากต่างประเทศเข้ามาและได้มีการเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนได้ทราบโดยวิธีการดังนี้

### 3.1 ให้มีการจัดพิมพ์ราชกิจจานุเบกษาขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพิจารณาเห็นว่าราชกิจจานุเบกษาเป็นหนังสือข่าวที่มีคุณประโยชน์สมควรจะกลับมาพิมพ์อีกครั้ง หนังสือทำนองนี้เป็นคุณค่าต่อแผ่นดินสยาม ไม่สมควรปล่อยให้สูญสลาย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกราชกิจจานุเบกษาอีกวาระหนึ่ง เมื่อเดือน 7 ขึ้น 2 ค่ำ ปีมะจอ จ.ศ. 1236 ตรงกับวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2417 ให้พระเจ้าศรีสุนทรโวหารพระสารสาสน์พลชั้นโท หลวงสารประเสริฐ เรียบเรียงเหตุในราชกิจ ถวายพระเจ้าราชวรวงษ์เธอกรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาต่อไป โดยพระราชประสงค์จะให้สืบธรรมเนียมค่างพระราชประเพณีของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเพื่อจะให้เป็นที่ประโยชน์แก่ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย และราษฎรทั้งปวงที่มีความประสงค์อยากจะทำทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศสยามนี้

การตีพิมพ์หนังสือราชกิจจานุเบกษารั้งนี้ จะไม่แจกเหมือนเมื่อรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะให้ออกเดือนละ 4 ครั้ง ขึ้นค่ำหนึ่ง แรมค่ำหนึ่ง ขึ้นเก้าค่ำ และแรมเก้าค่ำ ทุกเดือน รวมเป็นปีหนึ่ง 4 ฉบับ แต่ขอเก็บเงินปีหนึ่งคนละ 8 บาท ถ้าจะประสงค์ให้ไปส่งถึงบ้าน ต้องเสียเงินอีกกึ่งตำลึงรวมเป็นแปดบาทกึ่งตำลึง



ภาพที่ 4.2 หน้าปกราชกิจจานุเบกษานับที่ออกใหม่

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ. 1236

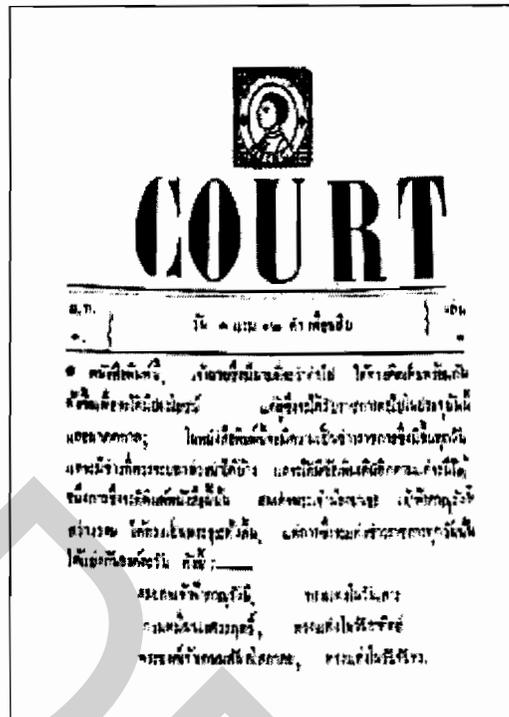
### 3.2 จัดพิมพ์ Court ข้าราชการ เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรก

หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรกที่คนไทยเป็นเจ้าของและบรรณาธิการ คือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Court แต่พิมพ์เป็นภาษาไทย รูปเล่มขนาด 8 หน้ายก หรือ (7 ½ x 10 ¼ นิ้ว) สำนักงานตั้งอยู่ที่หอนิทเทศพิทยาคม ริมประตูศรีสุนทร ในพระบรมมหาราชวัง

กำหนดออกรายวัน ฉบับแรกออกเมื่อวันอาทิตย์ เดือน 10 แรม 12 ค่ำ ตรงกับวันที่ 26 กันยายน ปีฉุน พ.ศ. 2418 ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงกำหนดออกเป็นเดือนละ 2 ครั้ง ตั้งแต่วันเสาร์ เดือน 9 ขึ้น 1 ค่ำ ตรงกับวันที่ 22 กรกฎาคม ปีชวด พ.ศ. 2419 คือตั้งแต่ฉบับที่ 207 เป็นต้นไป

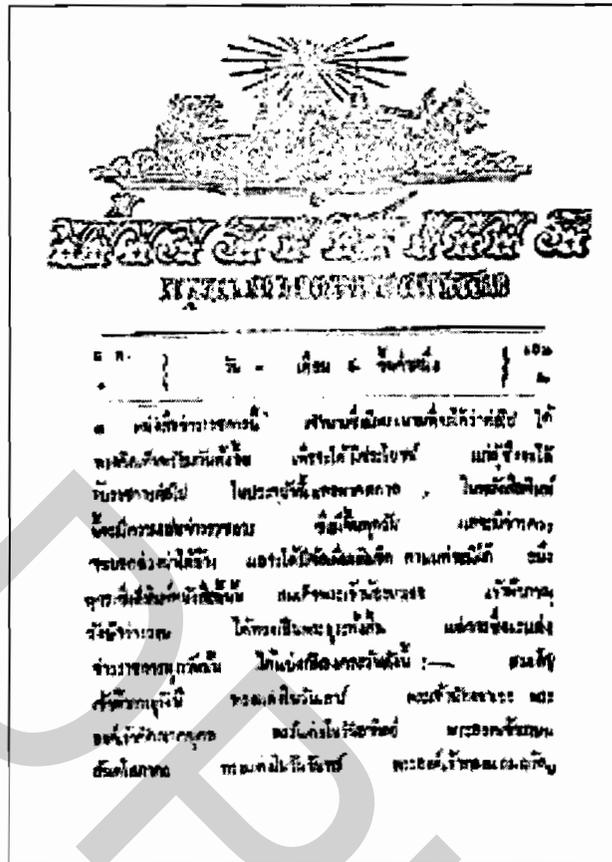
หนังสือพิมพ์นี้เป็นหนังสือพิมพ์ของพระบรมวงศานุวงศ์เป็นผู้จัดทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข่าวราชการในราชสำนัก ให้ทราบว่าได้มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างแล้ว และรายงานข่าวที่ควรจะต้องบอกล่วงหน้าได้ นอกจากสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ จะทรงเป็นบรรณาธิการแล้ว ยังมีเจ้านายอีกหลายพระองค์ ทรงรับหน้าที่แต่งข่าวราชการทุกวัน โดยแบ่งกันองค์ละวัน (สุภาพันธุ์ บุญสะอาด, 2517 : 18)

หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ COURT ไม่มีรูปภาพประกอบ ในเล่มหนึ่ง ตรงกลางหน้าจะเป็นดวงตราไปรษณียากร เป็นรูปภาพบุคคล เข้าใจว่าเป็นพระรูปสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ เพราะทรงเป็นทั้งเจ้าของ ผู้อำนวยกา ผู้จัดการและบรรณาธิการ นอกจากนี้ยังมีคำว่า "RISING" อยู่ข้างใต้รูปนั้น ต่อจากนั้นจึงเป็นชื่อหัวหนังสือพิมพ์ คำว่า "COURT" และบรรทัดด้านล่างมีเส้นคั่นคู่ ภายในเส้นระบายละเอียดเกี่ยวกับเลขที่แผ่น เล่มที่ วันเดือนปีที่ออก แต่ไม่ระบายราคาจำหน่าย แล้วจึงตามด้วยข่าว



ภาพที่ 4.3 หนังสือ COURT

หลังจากที่เปลี่ยนชื่อจาก "COURT" มาเป็น "ข่าวราชการ" แล้ว หน้าของหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นเล่มที่สอง ได้เปลี่ยนรูปแบบจากดวงตราไปรษณียากร มาเป็นรูปตราสัญลักษณ์ราชสีห์ มีรัศมีเปล่งแสงตรงกลาง และด้านล่างเป็นชื่อหัวหนังสือพิมพ์คำว่า "ข่าวราชการ" โดยใช้ตัวเขียนภาษาไทย ที่มีลวดลายที่เน้นลายเส้นความประณีตทางศิลปะ และบรรทัดต่อมาเป็นเส้นคู่ ภายในเส้นมีรายละเอียดเกี่ยวกับเลขที่แผ่น เล่มที่ วันเดือนปี ที่ออก แต่ไม่ระบุราคา จะเหมือนกับเล่มที่หนึ่งทุกประการ



ภาพที่ 4.4 หนังสือข่าวราชการ

4. สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 23 ตุลาคม 2453 เสด็จสวรรคต วันที่ 26 พฤศจิกายน 2468

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นสมัยที่แนวคิดตะวันตกได้เริ่มเข้ามาแพร่หลาย อันอาจเป็นผลมาจากการที่เจ้านายและนักเรียนไทยจำนวนมากได้ไปศึกษาและกลับมาจากต่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างที่ทรงศึกษาในอังกฤษ ทรงเป็นนักหนังสือพิมพ์ โดยทรงออก The Looker-on ต่อมาเป็น "สามัคคีสาร"

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นทั้งกวี นักหนังสือพิมพ์ และนักประพันธ์ พระราชกรณียกิจแสดงให้เห็นว่าทรงเป็นนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่ง จนกระทั่งพระราชราชนิพนธ์ถวายพระนามว่า "พระมหาธีรราชเจ้า" (ประกาศ วัชรารมณ์, 2533 : 86) พระองค์จึงทรงมีวิธีการเผยแพร่ข่าว ดังนี้

#### 4.1 ทรงส่งบทความลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทย โดยทรงใช้นามแฝงว่า "อศวพาหุ" และ "รามจิตติ"

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยในการดำเนินงานและการเขียนหนังสือพิมพ์เป็นพิเศษ จึงพอพระทัยที่จะใช้การเขียนตอบโต้หนังสือพิมพ์ที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าที่จะใช้พระราชอำนาจ ดังจะเห็นได้จากบทความต่าง ๆ ของพระองค์ในนามแฝง "อศวพาหุ" และ "รามจิตติ" ซึ่งปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยเป็นส่วนใหญ่ บทความเหล่านี้ ได้แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำพระทัยแบบหนังสือพิมพ์พร้อมที่จะแสดงความคิดเห็นได้แย้งกับความคิดของคนอื่น โดยมีได้ถือพระองค์ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช บางครั้งแม้ว่าข้อเขียนโดยนามแฝงของพระองค์จะถูกโจมตีอย่างรุนแรง แต่พระองค์ก็ทรงอดกลั้นด้วยขันติธรรม

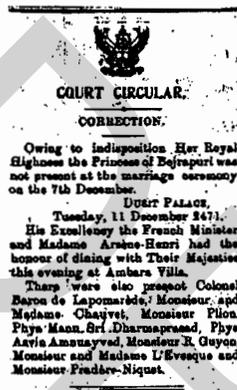
ในบรรดาหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่ออกในสมัยนี้ มีอยู่สองฉบับที่รัชกาลที่ 6 ทรงมีส่วนเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วยเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ได้ทรงส่งเรื่องไปลงใน หนังสือพิมพ์ "ไทย" และทรงเป็นผู้มีบทบาทในก่อตั้ง คูติตสมิต

หนังสือพิมพ์ "ไทย" เป็นหนังสือพิมพ์ที่เข้ามามีบทบาทในช่วงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ซึ่งเป็นยุคทองของหนังสือพิมพ์ เป็นยุคแห่งการตื่นตัวของหนังสือพิมพ์ เนื่องจากพระมหากษัตริย์ทรงเข้ามามีส่วนร่วมในการหนังสือพิมพ์อย่างจริงจัง ทรงเป็นผู้สอนนักหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงรับสั่งให้รัฐบาลมอบเงินอุดหนุนในการทำหนังสือพิมพ์ "ไทย" ปีละ 8,000 บาท และทรงเร่งสร้างให้หนังสือพิมพ์เป็นที่นิยมในหมู่ผู้อ่าน (อัจฉราพร กมฺทพิสมัย, 2532 : 43)

สำหรับคณะผู้ดำเนินการหนังสือพิมพ์ "ไทย" ในยุคที่พระคลังข้างที่เป็นเจ้าของ มีฐานะเทียบเท่าข้าราชการในราชสำนัก โดยมีพระยาจรงค์นรสิงห์ เป็นผู้อำนวยการ หลวงสันตต์อักษรสาร เป็นบรรณาธิการ หลวงสันธานอักษรศาสตร์ เป็นผู้ช่วย ขุนอักษรนิพัทธ์ ทำหน้าที่พิสูจน์อักษรคั้งนั้นรูปแบบการนำเสนอข่าวที่ปรากฏบนหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ "ไทย" ในช่วงแรกก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จะเป็นข่าวในราชสำนัก ประกาศแจ้งความต่าง ๆ เป็นต้น

หนังสือพิมพ์ "ไทย" ได้รวบรวมผลงานที่น่าสนใจของรัชกาลที่ 6 ไว้มากมายหลายเรื่อง โดยที่ทรงส่งมาลงในพระนามแฝง เช่น ศรีอยุธยา รามจิตติ อัสวาทุ พันแหลม น้อยลา สุกรีพ นายแก้ว นายขวัญ พระบรรค์เพชร

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักจะเป็นเรื่องที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำไปลงพิมพ์ข่าวได้ เผยแพร่เป็น 2 ภาษา คือ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ



สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตามเสด็จพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จไปทอดพระเนตรที่วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๐๖

โปรดเกล้าฯ ให้ในที่สุดที่พิมพ์ลง

ข่าวในพระราชสำนัก  
พระราชวังดุสิต  
เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๐๖  
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตามเสด็จพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จไปทอดพระเนตรที่วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๐๖

ภาพที่ 4.5 ข่าวในพระราชสำนักที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยและอังกฤษ  
ที่มา : เอกสารจากจดหมายเหตุข่าวในพระราชสำนัก รัชกาลที่ 6  
สำนักพระราชวัง

5. สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 26 พฤศจิกายน 2468  
ทรงสละราชสมบัติ วันที่ 2 มีนาคม 2477

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

5.1 เริ่มมีกิจการวิทยุกระจายเสียง

รัฐบาลเริ่มสนใจในกิจการวิทยุกระจายเสียงตั้งแต่ พ.ศ. 2470 โดยให้กรมไปรษณีย์โทรเลข ซึ่งขณะนั้นสังกัดกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงเป็นการทดลอง เริ่มตั้งแต่วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2471 ออกอากาศด้วยความยาวคลื่น 37 เมตร ใช้เครื่องส่งกำลัง 200 วัตต์ สามปีต่อมาในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2474 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริสแก่ประชาชนชาวไทยในวันเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งแรกของประเทศไทย สถานีตั้งอยู่ในบริเวณไฮเต็ลพญาไท (ปัจจุบันคือ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า) ใช้ขนาดความยาวคลื่น 300 เมตร และกำลังส่ง 2.5 กิโลวัตต์ ซึ่งนับว่าเป็นการส่งวิทยุกระจายเสียงสำหรับประชาชนไทยเป็นครั้งแรก

5.2 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงรัชกาลที่ 7 ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ และวิทยุ เริ่มเข้ามามีบทบาทต่าง ๆ ในสังคมไทย หนังสือพิมพ์ รุ่งเรืองกว่าสื่ออื่น ๆ แม้จะอยู่ในระบอบราชาธิปไตย หนังสือพิมพ์ก็มีเสรีภาพกว้างขวาง ภาพยนตร์เพิ่งจะเริ่มเดินไปข้างหน้า แต่วิทยุยังอยู่ที่จุดเริ่มต้น

เมื่อมีการเปลี่ยนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตย ใน พ.ศ 2475 ในขณะที่พระเจ้าอยู่หัวพระองค์ก่อน ๆ พระราชทานเสรีภาพแก่นักหนังสือพิมพ์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินไทยพระองค์แรกที่ทรงต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของการแสดงความคิดเห็น และสิทธิเสรีของหนังสือพิมพ์ พร้อมกับการสิ้นสุดของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช สิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ก็ถูกบั่นทอนตามลงไปด้วย ภายใต้ยุคใหม่ของประชาธิปไตย จากการปฏิบัติของคณะราษฎรคณะปฏิวัติได้ตั้งกองตรวจเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ ข่าวสารใดที่รัฐบาลไม่พอใจหรือตีเดียรัฐบาลก็จะงดลง หรือถ้าผู้ใดฝ่าฝืนก็จะสั่งยึดใบอนุญาตเข้าของหรือบรรณาธิการฉบับนั้นเสีย (สุกัญญา ตีระวนิช, 2520 : 111)

6. สมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2477 เสด็จสวรรคต วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489

ขณะที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัตินั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ยังดำรงพระอิสริยยศเป็นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล พระชนมายุ 8 พรรษา 5 เดือน 13 วัน กำลังทรงศึกษา ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พระองค์ได้เสด็จนิวัติประเทศไทยเป็นครั้งแรก ในวันที่ 13 มกราคม 2481 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พระราชทานพระราชดำรัสทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ทรงขอปรารถนาและพสกนิกรที่ต้อนรับพระองค์อย่างดียิ่ง ความตอนหนึ่งซึ่งแสดงความหวังของประเทศชาติว่า "ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียนจนสำเร็จ เพื่อจะได้มาสนองคุณชาติที่รักของเรา ในการที่ข้าพเจ้าจะลาท่านไปนี้ ข้าพเจ้าขออวยพรให้ท่านทั้งหลายมีความสุขความเจริญด้วยกัน"

จากเอกสารที่ได้ศึกษาพบว่า ในสมัยรัชกาลนี้สำนักงานราชเลขาการในพระองค์ (สำนักราชเลขาการในปัจจุบัน) ได้มีบันทึกเรื่องการทำข่าวในพระราชสำนัก ในตอนเปลี่ยนรัชกาลใหม่นี้ ถือหมายสำนักพระราชวังเป็นเกณฑ์ พระราชกิจ หรือกิจที่คณะผู้สำเร็จราชการทำประการใด ซึ่งไม่มีหมาย ไม่ต้องทำเป็นข่าว และให้ปฏิบัติอย่างรัชกาลที่ 7 (อุภาคผนวก)

ขณะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จขึ้นครองราชย์ในขณะที่ยังทรงพระเยาว์ ทรงศึกษาอยู่ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เกิดเหตุการณ์ผันผวนเกิดขึ้นในประเทศหลายประการ เช่น ความไม่ราบรื่นทางการเมืองภายในประเทศ การเข้าสู่สงครามมหาเอเชียบูรพา และการเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ การคลังของประเทศอยู่ในสภาวะไม่มั่นคง เงินเฟ้อ สินค้ามีราคาแพง ขวัญและจิตใจของประชาชนอยู่ในสภาพว่าเหว่ ระส่ำระสาย เมื่อเสด็จนิวัติมาเยี่ยมเยียนประชาชนชาวไทย เปรียบประดุจน้ำทิพย์มาฆโลมให้ชาวไทยมีพลังที่จะต่อสู้กับภาวะเดือนร้อนที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ระหว่างประทับอยู่ในประเทศไทยทรงประกอบพระราชกรณียกิจมากมายหลายประการ และที่สำคัญทรงสมานความแตกแยกระหว่าง ชาวจีนและชาวไทย ด้วยการเสด็จ ฯ พร้อมด้วยพระอนุชา ทรงพระดำเนินไปตามถนนสำเพ็ง อันเป็นที่อยู่ของชาวจีน เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2489 หลังจากนั้นมา สัญญาณแห่งการแตกร้าวระหว่างชาวจีนกับชาวไทยไม่ว่าจะเป็นระหว่างบุคคลกับบุคคล ระหว่างคณะกับคณะ หรือระหว่างองค์การการค้าต่อการค้า รอยแห่งความริ้วฉานได้กลับประสานกันสนิทดุจเดิม ด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลที่ทำให้มิตรภาพระหว่างชาวไทยกับชาวจีนได้กลับคืนและอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขสืบมาจนทุกวันนี้

7. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงใช้การสื่อสารกับราษฎรในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารทางโทรสาร วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ฯลฯ ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างการสื่อสารของพระองค์ท่านพอสังเขป ดังนี้

1. พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ "องคต" เป็นผู้สื่อข่าวพิเศษ ในช่วงที่เสด็จฯ ไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ในปี พ.ศ. 2498 ภายหลังจากที่เสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินกลับไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ระหว่างที่ทรงอยู่ห่างไกลประชาชนของพระองค์นั้น ทรงตระหนักดีว่าราษฎรเฝ้ารอข่าวจากพระองค์และทรงตระหนักถึงระยะทางที่ห่างไกลและความล่าช้าในการคมนาคมขนส่ง ที่เป็นสาเหตุที่ทำให้โอกาสในการที่จะได้รับรู้แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ จากประเทศไทย เกิดความล่าช้าไม่ทันการ จึงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ "องคต" เป็นผู้สื่อข่าวพิเศษ ซึ่งเป็นนามแฝงของผู้สื่อข่าวที่ใช้ในการเขียนข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องราวของพระองค์ขณะประทับ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือวรรณคดีของหม่อมราชวงศ์ สุมณฑาติ สวัสดิกุล ซึ่งเป็นหนังสือรายเดือน ออกเดือนละ 1 เล่ม และหนังสือพิมพ์ Standard ทำให้ประชาชนได้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดระยะเวลาที่ทรงศึกษาต่อ และหากข่าวสารใดที่ผิดพลาดจากความเป็นจริง "องคต" จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง ชี้แจงข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่าน ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะสื่อสารเรื่องราวข่าวสารต่าง ๆ ของพระองค์ให้มีความชัดเจน ถูกต้องและรวดเร็ว ด้วยวิธีการที่เรียกว่า "องคตสื่อสาร"



## 2. ทรงตั้งสถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จนิวัติพระนครในพ.ศ. 2494 ขณะประทับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถานเป็นการชั่วคราว เนื่องจากพระดำหนักจิตรลดารโหฐานกำลังอยู่ในระหว่างปรับปรุงซ่อมแซม รัฐบาลโดยกรมประชาสัมพันธ์ได้นำอมเกล้า ฯ ถวายและติดตั้งเครื่องส่งวิทยุคลื่นยาวและคลื่นสั้น โดยกรมไปรษณีย์โทรเลขเป็นผู้กำหนดความถี่ถวายเมื่อกันยายน พ.ศ. 2495 มีกำลังส่งเพียง 100 วัตต์ ออกอากาศด้วยคลื่นสั้นและคลื่นยาวพร้อม ๆ กันในระบบ AM เริ่มแรกใช้ความถี่ 6404 กิโลเฮิร์ตซ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามสถานีวิทยุแห่งนี้ว่า "สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต" ซึ่งย่อมาจาก "อัมพรสถาน" ซึ่งเป็นสถานที่ออกอากาศครั้งแรก ใช้รหัสสถานีว่า HS 1 AS สถานีวิทยุ อ.ส. ออกอากาศจากพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต จนถึงปี พ.ศ. 2500 จึงได้ย้ายสถานีวิทยุไปตั้งในบริเวณพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน และเป็นที่ตั้งของสถานีในปัจจุบัน

สถานีวิทยุ อ.ส. กระจายเสียงครั้งแรกในปี พ.ศ. 2495 โดยการเผยแพร่รายการทั้งในด้านบันเทิง ข่าวสาร ความรู้ และความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการสาขาต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน นอกจากนั้นในยามที่ประเทศชาติประสบภัยพิบัติ ตลอดจนเหตุการณ์เลวร้ายต่าง ๆ ที่ประดังเข้ามา คราวแล้วคราวเล่าทำให้พสกนิกรของพระองค์ต้องได้รับความเดือดร้อน เช่น เมื่อคราวโรคโปลิโอระบาด ในปี พ.ศ. 2495 เกิดอหิวาตกโรคระบาดในระหว่างปี พ.ศ. 2501 - 2502 ทรงเร่งรัดโครงการควบคุมโรคเรื้อน ในปี พ.ศ. 2503 เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ทางภาคเหนือในปี พ.ศ. 2504 เกิดมหาวาตภัยภาคใต้ แหลมตะลุมพุก ในปี พ.ศ. 2505 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนทุกขยากกล้าเต็มใจ ด้วยการพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์แก่ผู้ประสบภัย และยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สถานีวิทยุ อ.ส. เป็นสื่อกลางในการพระราชทานความช่วยเหลือไปสู่ประชาชนและเป็นสื่อกลางที่ประชาชนจะได้แสดงความจงรักภักดีและความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

## 3. เผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักผ่านสถานีวิทยุโทรทัศน์ ในเวลา 20.00 น.

การเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากจะเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์และสถานีวิทยุแล้ว เมื่อกิจการวิทยุโทรทัศน์เริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2497 โดยบริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ มีหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้น ได้แก่ กรม

ประชาสัมพันธ์ ถือหุ่นร้อยละ 55 นอกนั้นก็มิ กงทัพบก กงทัพเรือ กงทัพอากาศ ตำรวจ และกระทรวงการคลัง เป็นต้น

หลังจากที่มีการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งแรกและได้พัฒนาระบบการส่งสัญญาณ ภาพและเสียงจากระบบสีขาว - ดำมาเป็นระบบสีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา และมีการ พัฒนาการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ขึ้นอีกหลายแห่งในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานีโทรทัศน์สี กงทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกงทัพบกช่อง 7 ซึ่งดำเนินงานโดยบริษัทกรุงเทพวิทยุ โทรทัศน์จำกัด สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ซึ่งดำเนินงานโดยบริษัทบางกอกเอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด และสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) ในขณะนั้นทั้ง 4 สถานีนี้ต้องจัดเสนอข่าวตามระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 ข้อที่ 30 และในทางปฏิบัติได้ส่งสัญญาณให้สถานีถ่ายทอดและสถานีเครือข่ายในส่วน ภูมิภาคเพื่อให้ผู้ดูที่อยู่ในส่วนภูมิภาคได้ดูรายการข่าวพร้อมกับผู้ดูในกรุงเทพมหานครด้วย จึง เท่ากับว่าสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานครเป็นสถานีหลักในการการผลิตและเสนอรายการข่าว ประจำวันภาค 20.00 น. จึงทำให้ข่าวในพระราชสำนักซึ่งเป็นข่าวที่สถานีโทรทัศน์ดำเนินการ เสนอเป็นข่าวอันดับแรกของข่าวประจำวัน ในช่วงเวลา 20.00 น. พร้อมกันทุกสถานี

ผู้วิจัยจึงได้สรุปพระบรมราโชบายในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของแต่ละพระองค์ โดยเริ่มตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของกิจการการพิมพ์ จนถึงปัจจุบัน โดยการศึกษาจากเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงเหตุการณ์และพระบรมราโชบายของพระมหากษัตริย์

รัชสมัย	พ.ศ.	เหตุการณ์	พระบรมราโชบาย
1. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2367 – 2494)	2382	พิมพ์ประกาศเลิกสูบฝิ่น	ประกาศให้ประชาชนได้ทราบทั่วกัน
2. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2494 – 2411)	2401	จัดพิมพ์ราชกิจจานุเบกษาขึ้นครั้งแรก	ได้ตอบกับหนังสือพิมพ์ฝรั่งและประกาศข่าวราชการ
3. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 – 2453)	2417 2418	พิมพ์ราชกิจจานุเบกษาขึ้นอีกครั้ง พิมพ์ Court - ข่าวราชการ	ประกาศข่าวราชการ หนังสือพิมพ์ที่พระบรมราชวงศ์จัดทำ
4. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453 – 2468)	2461	ลงบทความในหนังสือพิมพ์โดยใช้นามแฝง	วิจารณ์รัฐบาล
5. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2468 – 2477)	2471	จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียง	เผยแพร่พระราชดำรัส
6. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล (พ.ศ. 2477 – 2489)	2489	เสด็จ ฯ เยี่ยมสำเพ็ง	สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนคนไทยเชื้อสายจีน
7. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (พ.ศ. 2489 – ปัจจุบัน)	2490 -2492 2495 2497	มีผู้สื่อข่าวพิเศษประจำสวิสเซอร์แลนด์เขียนเล่าเรื่อง ลงในหนังสือ “วงวรรณคดี” จัดตั้งสถานีวิทยุ อ.ส. เผยแพร่ข่าวผ่านสถานีโทรทัศน์	สื่อข่าวระหว่างที่เสด็จ ฯ ไปทรงศึกษา สื่อสารกับประชาชน เผยแพร่พระราชกรณียกิจ

## ตอนที่ 2 นโยบายของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2515 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 297 จัดตั้งกองข่าวขึ้น โดยมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในงานการข่าวและเผยแพร่ข่าวพระราชกรณียกิจ ปฏิบัติร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้รับพระราชกระแสหรือได้รับมอบหมาย

กองข่าวอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักราชเลขาธิการ ที่เป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานถวายทั้งงานราชการแผ่นดินและงานส่วนพระองค์ โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานสนองพระราชกระแสอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยการดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งรัฐบาล รัฐสภา หน่วยงานราชการ องค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งประชาชนทั่วไป อย่างถูกต้องเหมาะสมและรวดเร็ว

ดังนั้นสำนักราชเลขาธิการได้กำหนดพันธกิจ (Mission) ดังนี้

(1) ปฏิบัติงานเลขานุการในพระองค์พระมหากษัตริย์ ทั้งในราชการแผ่นดินและส่วนพระองค์ รวมทั้งงานเลขานุการในพระองค์พระบรมวงศ์ และพระอนุวงศ์ ตลอดจนงานเลขานุการของคณะองคมนตรี

(2) ประสานงานระหว่างพระมหากษัตริย์กับรัฐบาล รัฐสภา หน่วยงานราชการ องค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งประชาชนทั่วไปให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการขอพระราชทานพระมหากรุณาในเรื่องต่าง ๆ

(4) ดำเนินการสนองพระราชกระแสอันเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของพลสกนิกร

(5) ติดต่อและประสานงานกับบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศ

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการ

(7) เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมวงศ์ และพระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวาง

(8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการ

พันธกิจของสำนักราชเลขาธิการที่กำหนดไว้ในข้อ 7. ว่า มีหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวาง ซึ่งจากพันธกิจดังกล่าว กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จึงเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุพันธกิจของสำนักราชเลขาธิการ

ดังนั้นในการศึกษาถึงนโยบายของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก จึงต้องเริ่มศึกษาจากพันธกิจในข้อนี้ เนื่องจากว่าการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ผู้วิจัยจึงได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ซึ่งถือว่ามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ และได้ข้อสรุปดังนี้

#### นโยบายของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

1. เป็นพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะให้มีการบันทึกการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ซึ่งเป็นการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ในการอ้างอิงจึงต้องมีการจดบันทึกอย่างละเอียด

เนื่องจากก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองข่าวนั้น ข่าวในพระราชสำนักมีการเผยแพร่มาโดยตลอด แต่ไม่ละเอียด ดังนั้นจึงมีพระบรมราโชบายให้เขียนข่าวในพระสำนักให้ละเอียด เพื่อให้ข่าวในพระราชสำนักเป็นหลักฐานอ้างอิงทางประวัติศาสตร์

“เริ่มตั้งแต่เป็นพระบรมราโชบายคิดว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเริ่มเสด็จออกในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ข่าวในพระราชสำนักมีมาโดยตลอดแต่ที่ไม่ละเอียดถึงแม้จะไม่ได้ใส่ให้ละเอียด ก็ไม่มีใครจด จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกองข่าวขึ้น แล้วตอนนั้นโปรดเกล้าฯ ให้เข้ามาทำงาน จริง ๆ เราเป็นหัวหน้ากองการในพระองค์ก่อนด้วยซ้ำ เพราะกองข่าวยังไม่ได้ตั้ง แต่เมื่อตั้งแล้วย้ายไปอยู่เป็นหัวหน้ากองข่าว ...

เรื่องของกองข่าวนี้อาจจะไปจดละเอียด และสมัยก่อนข่าวออกละเอียดว่าผู้ว่า ๆ ชื่ออะไร นายทหารชื่ออะไร ตำรวจชื่ออะไร มันเป็น references”

(ท่านผู้หญิงบุตร วีระไวทยะ, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2549)

"นโยบายหรือหลักการในการทำข่าว ได้มาจากท่านผู้หญิงบุตร ที่ต้องการให้เขียนให้ละเอียด โดยเฉพาะข่าวเผ่า ๆ ซึ่งต้องควรบอกว่าใครมาเผ่าชื่ออะไรตำแหน่งอะไร มาเผ่าเพื่อทำอะไร เพื่อให้ได้ละเอียดในการค้นคว้าในภายหลังมากที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าเพื่อบันทึกเป็นประวัติศาสตร์"

(วุฒิ สุมิตร, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2549)

2. นอกจากจะเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้ละเอียดแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความถูกต้องเป็นสำคัญ โดยต้องตรวจสอบข้อมูลที่จะใช้ในการเขียนข่าวในพระราชสำนักว่าถูกต้องหรือไม่เสียก่อน เพราะข่าวในพระราชสำนักต้องใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในภายหลัง

"กองข่าวดำเนินการนโยบายตามที่ได้เคยปฏิบัติกันมา โดยเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นอย่างกว้างขวางและถูกต้อง โดยเน้นความถูกต้องเป็นสำคัญ จะต้องหาข้อมูลให้ละเอียดในการเขียนข่าว เช็ชข้อมูลให้ดี ให้ถูกต้อง"

(ธเนศ เนติโพธิ์, ผู้อำนวยการกองข่าว, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2549)

3. มีนโยบายที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ทั้งที่เป็นพระราชกรณียกิจในเรื่องพระราชพิธี รัฐพิธี การเสด็จออกให้คณะบุคคลต่าง ๆ เผ่า รวมทั้งการเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรเพื่อการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎร เพื่อให้ประชาชนได้ทราบว่าแต่ละพระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไร อย่างกว้างขวางและทั่วถึง

"ในเรื่องการทำข่าว ข่าวในพระราชสำนักถือเป็นหลักของสำนักราชเลขาธิการในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ การเสนอข่าวในพระราชสำนักก็คือการรายงานพระราชกรณียกิจ ทั้งที่เป็นพระราชกรณียกิจในเรื่องพระราชพิธี รัฐพิธี การเสด็จออกให้บุคคลต่าง ๆ เผ่า ในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งการเสด็จ ฯ ไปทรงงานด้านการดูแล บำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน เป็นเรื่องที่ทรงทำอย่างสม่ำเสมอ และทำให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงกำลังทำอะไร"

(สมลักษณ์ วงศ์งามจำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

## การปรับเปลี่ยนนโยบายของสำนักพระราชเลขานุการ

การเผยแพร่พระราชกรณียกิจโดยผ่านทางข่าวในพระราชสำนักอย่างเดียววันนั้นไม่สามารถให้รายละเอียดได้ครบถ้วน เช่น โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ เกิดขึ้นได้เนื่องจากอะไร มีความเป็นมาอย่างไร เพราะเวลาในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีวิทยุโทรทัศน์มีจำกัด ดังนั้นสำนักพระราชเลขานุการจึงมีนโยบายเพิ่มเติมดังนี้

4. มีนโยบายที่จะให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเผยแพร่พระราชกรณียกิจกับหน่วยงานของรัฐมากขึ้น โดยการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในคณะกรรมการจัดทำหรือเผยแพร่พระราชกรณียกิจที่หน่วยงานของภาครัฐจัดตั้งขึ้น เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สารคดีเฉลิมพระเกียรติ ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง หนังสือ หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยมีนโยบายที่จะไม่เปิดเผยตนแต่เป็นฐานในการสนับสนุนในเรื่องการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ในเรื่องการค้าปลีกเกี่ยวกับราชสำนักหรือการใช้คำราชาศัพท์

สำนักพระราชเลขานุการมีหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจไม่ใช่การประชาสัมพันธ์สำนักพระราชเลขานุการ เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง

“สำนักพระราชเลขานุการมีนโยบายไม่ออกไปข้างหน้าโดยตรง ก็จะมีหน่วยงานของรัฐบาลทำหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจ โดยเอาเราเข้าไปเป็นฐานสนับสนุน เพราะฉะนั้นจะมีคนจากสำนักพระราชเลขานุการ เริ่มตั้งแต่ท่านผู้หญิงบุตร วิระไวทยะ ท่านรองราชเลขานุการ วุฒิ สุมิตร ถึงที่ เข้าไปเป็นคณะกรรมการเอกลักษณ์ในระยะเวลาต่าง ๆ กัน ตามความรับผิดชอบในช่วงนั้น หลังจากนั้นเราเข้าไปเป็นกรรมการในชุดต่าง ๆ ที่ผลิตสื่อต่าง ๆ ที่จะอธิบายเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของภาพยนตร์ ภาพนิ่ง หนังสือ หรือสิ่งพิมพ์ แม้กระทั่งโปสเตอร์พระราชกรณียกิจ หน้าที่ความรับผิดชอบการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ไม่ใช่ประชาสัมพันธ์สำนักพระราชเลขานุการ ประชาสัมพันธ์พระราชกรณียกิจ โดยใช้ทุกอย่างในการจะเข้าถึงประชาชน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สารคดี ทุกประเภทเท่าที่รัฐบาลหรือองค์กรต่าง ๆ ที่จะสนับสนุน”

(สมลักษณ์ วงศ์งามขำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

“การเข้าร่วมประชุมต่าง ๆ เราเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ เรื่องนี้ต้องยอมรับว่า หน่วยงานภายนอกที่จะดำเนินการจัดทำเกี่ยวกับการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ เขาเล็งเห็นถึงความสำคัญในการหาข้อมูลและเรื่องการใช้ภาษา”  
(ประสพโชค อ่อนกอ, ผู้ช่วยราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2549)

ปัจจุบันสำนักราชเลขาธิการเล็งเห็นว่าเพื่อให้การดำเนินงานในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจมีประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิผลมากขึ้น จึงมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายนอก โดยได้มีจากการจัดงาน “การประชุมหารือการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับส่วนราชการและหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งสื่อมวลชน” เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2548 โดยท่านอาสา สารสิน ราชเลขาธิการได้กล่าวในที่ประชุมว่า

“สื่อมวลชนและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องได้ให้ความร่วมมือสำนักราชเลขาธิการเป็นอย่างดีที่ผ่านมา ผมคิดว่าเรามีเป้าหมายเดียวกันที่จะทำอะไรทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นที่เข้าใจ เป็นที่รู้จัก เสริมสร้างให้คุณค่าให้ประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร สรุปแล้วก็เป็น การปกป้องและส่งเสริมสถาบันนี้ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น จะดำเนินการประการใดดี ในวันนี้ผมคิดว่า จะเป็นประโยชน์ที่เราจะได้ปรึกษากันเป็นการภายในช่วยกันที่จะหาทางที่จะขจัดอุปสรรคออกไป ประสานทำให้งานของเรามีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น”  
(อาสา สารสิน, ราชเลขาธิการ, การประชุมหารือการปฏิบัติงาน ฯ, 28 ตุลาคม 2549)

5. มีนโยบายที่จะประสานความร่วมมือในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะสื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ในการที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจต่าง ๆ เนื่องจากสื่อมวลชนทุกแขนงมีนโยบายที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักราชเลขาธิการในอันที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจและธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ในคงอยู่ตลอดไป

นโยบายของสื่อมวลชนเช่น สถานีโทรทัศน์ซึ่งถือเป็นนโยบายหลักของทางสถานีที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจทางข่าวในพระราชสำนัก ในเวลา 20.00 น. แม้ว่าสื่อมวลชนบางประเภทอาจไม่ได้กำหนดนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ แต่ด้วยจิตสำนึกแห่งความเป็นคนไทยที่อยู่ใต้ร่มพระบารมี ทำให้สื่อมวลชนพยายามที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจของทุกพระองค์ให้ครบถ้วนและถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีการจัดทำเป็นสารคดีเพื่อให้ประชาชนได้ทราบว่าพระมหา

กษัตริย์ของเรานั้นพระองค์ท่านทรงงานหนักเพียงใด เพื่อธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ

"เราถือหลักที่จะต้องเผยแพร่พระราชกรณียกิจของทุกพระองค์ให้ครบถ้วนและต้องถูกต้องด้วย ด้วยจิตสำนึกตั้งแต่ตอนเล็ก ๆ ที่เราเห็นหรือชอบดูข่าวในพระราชสำนัก เราถูกปลูกฝังให้รักสถาบันพระมหากษัตริย์ เมื่อมาทำงานตรงนี้จึงต้องการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของทุกพระองค์ให้ประชาชนได้ชื่นชมพระบารมี และให้รู้ว่าพระองค์ทำอะไรเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้าง"

(พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก โมเดิร์นไนน์ทีวี, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2549)

"จะเสนอพระราชกรณียกิจ พระกรณียกิจของทุกพระองค์ให้ครบถ้วน สมบูรณ์เป็นทางการ โดยยึดจากพระราชกิจประจำวันนำเสนอเป็นข่าวให้ประชาชนได้ดูได้รับทราบ ..... การทำเรื่องโครงการพระราชดำริ ตลอดจนมูลนิธิที่อยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ พระบรมราชูปถัมภ์ หรือการทำสื่อก็คือการเผยแพร่ให้ประชาชนได้รู้ว่าท่านได้ทำอะไรบ้าง เหล่านี้คือพระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญเพื่อประเทศชาติ มีทางไหนช่องไหนก็ตามที่สามารถนำออกสู่สายตาประชาชนได้ก็จะทำ"

(ครรชิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

"เราอยากให้คนฟังได้ความรู้จากตรงนี้ ว่าท่านทรงพระราชกิจหนักหนาสาหัสอย่างไร เพื่อความเป็นสุขของราษฎร อย่างไร"

(ชื่นสุข เหมะสถล, ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายคลื่นวิทยุ AM สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท., สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

"สยามรัฐ ให้ความสำคัญต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยท่านหม่อมราชวงศ์ศึกฤทธิ์ ท่านบอกว่าสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์ ควรเคารพ"

(เสกสรร สิทธิาคม, หัวหน้าข่าวในหลวง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2549)

จึงสรุปได้ว่านโยบายของสำนักราชเลขาธิการเป็นพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีพระราชประสงค์ให้มีการบันทึกพระราชกรณียกิจต่างๆ อย่างละเอียดและถูกต้อง เพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการค้นคว้าและเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และมีนโยบายที่จะเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ถึงพระราชกรณียกิจอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

มีการปรับเปลี่ยนนโยบายของสำนักราชเลขาธิการเพื่อให้การเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็นไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึง จึงได้มีนโยบายที่จะให้การสนับสนุนและส่งเสริมหน่วยงานของรัฐในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะสื่อมวลชน เพื่อให้การเผยแพร่พระราชกรณียกิจไปสู่สายตาประชาชนได้อย่างทั่วถึง เพราะในสังคมไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดเป็นที่เคารพสักการะและเทิดทูนของคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน จนมีคำกล่าวว่า “สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ” การนำเสนอข่าวการปฏิบัติพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ของสื่อมวลชนให้ประชาชนในสังคมได้รับรู้ จึงเป็นการเผยแพร่ สนับสนุน ส่งเสริมสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักอันเป็นที่เคารพสักการะและเทิดทูนสูงสุดของคนไทยทั้งชาติให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

### ตอนที่ 3 กระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักราชเลขาธิการ

ข่าวในพระราชสำนักเป็นข่าวที่เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ทุกพระองค์ ก่อนที่จะดำเนินการทำข่าวในพระราชสำนักได้ จึงต้องทราบว่าในแต่ละวันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ทรงปฏิบัติพระราชกิจอะไรบ้าง

#### พระราชกิจกับพระราชกรณียกิจนั้นแตกต่างกันอย่างไร

พระราชกิจ หมายถึง กิจหรือการงานของพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งกิจที่เป็นทางการที่เรียกว่าพระราชกรณียกิจ และกิจที่ไม่เป็นทางการหรือกิจส่วนพระองค์

พระราชกรณียกิจ หรือกิจที่เป็นทางการ เช่น ทรงปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ ตลอดจนการที่ส่วนราชการ เอกชน มูลนิธิ สมาคม บุคคล ฯลฯ มีหนังสือขอพระราชทานพระมหากรุณาในเรื่องต่าง ๆ เช่น ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ขอพระราชทานเชิญเสด็จ ฯ ไปทรงเปิดอาคารที่ทำการ ฯลฯ (จิตรพัฒน์ ไกรฤกษ์, 2542 : 4)

ในการศึกษาถึงกระบวนการทำข่าวในพระราชสำนัก ผู้วิจัยสามารถแบ่งกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

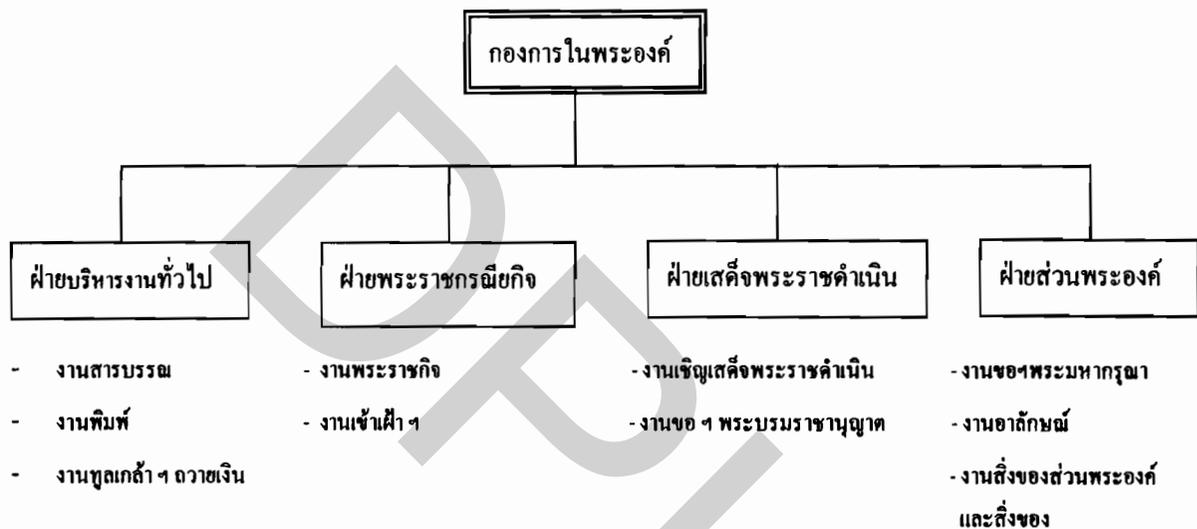
1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ
2. ขั้นตอนการทำข่าวในพระราชสำนัก
3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

#### 1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

ในขั้นตอนแรกของกระบวนการข่าวในพระราชสำนักนั้น กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ เป็นกองที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำพระราชกิจประจำวัน พระราชกิจประจำสัปดาห์ พระราชกิจประจำเดือน และพระราชกิจย่อ เพื่อทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และถวายแก่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวร

ราชานัดคามาตุ และพระบรมวงศ์ กับมอบแก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานต่อไป

ผู้วิจัยจึงขอเสนอโครงสร้างของกองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ เพื่อให้เข้าใจถึงการทำงานในการจัดทำพระราชกิจได้ดียิ่งขึ้น



ภาพที่ 4.7 โครงสร้างการบริหารราชการของกองการในพระองค์  
สำนักราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
2. ฝ่ายพระราชกรณียกิจ
3. ฝ่ายเสด็จพระราชดำเนิน
4. ฝ่ายส่วนพระองค์

ฝ่ายพระราชกรณียกิจ แบ่งออกเป็น 2 งาน ได้แก่ งานพระราชกิจ และงานเข้าเฝ้า ฯ มีข้าราชการซึ่งอยู่ในความดูแลของฉันทภูวดี ชนะชัย หัวหน้าฝ่ายพระราชกรณียกิจ ได้แก่

**งานเข้าเฝ้า ฯ** มีข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

- |                     |                              |
|---------------------|------------------------------|
| - ศักดิ์ หมอกยา     | เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7 |
| - ฉัตรชัย จันทร์ศรี | วิทยากร 6                    |

งานเข้าเฝ้า ฯ มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ในโอกาสต่าง ๆ การขอพระราชทานพระมหากรุณาทรงประกอบพิธีสมรพระราชทาน การกราบบังคมทูลรายงานต่าง ๆ ตลอดจนปฏิบัติงานในโอกาสที่บุคคล และคณะบุคคลขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล ในโอกาสสำคัญ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ของทุกปี

**งานพระราชกิจ** มีข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

- |                        |                     |
|------------------------|---------------------|
| - สมพร เทพกิจ          | วิทยากร 7           |
| - ยุทธศักดิ์ คนบุญ     | วิทยากร 5           |
| - ศุภชัย วลีเกียรติกุล | เจ้าพนักงานธุรการ 2 |

งานพระราชกิจ มีหน้าที่ดำเนินการจัดทำพระราชกิจประจำวัน พระราชกิจประจำสัปดาห์ พระราชกิจประจำเดือน และพระราชกิจย่อ เพื่อทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ กับมอบแก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

พระราชกิจ ที่งานพระราชกิจ ฝ่ายพระราชกรณียกิจ กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ ได้จัดทำมีหลายแบบ ได้แก่

- จัดทำพระราชกิจประจำวันทุกวัน
- จัดทำพระราชกิจประจำสัปดาห์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- จัดทำพระราชกิจย่อ 2 เดือนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- จัดทำพระราชกิจย่อ 2 เดือนของทุกพระองค์
- จัดทำพระราชกิจประจำเดือน

### ประเภทต่าง ๆ ของพระราชกิจ

#### 1. พระราชกิจประจำวัน

กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ จะจัดทำล่วงหน้า 1 วัน เป็นประจำทุกวัน

- วันจันทร์ - วันพฤหัสบดี ส่งวันละ 1 ชุด
- วันศุกร์ ส่ง 3 ชุด ประกอบด้วยพระราชกิจของ วันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันจันทร์

#### 2. พระราชกิจย่อ มี 2 แบบ คือ

- 2.1 พระราชกิจย่อที่มีพระราชกิจของทุกพระองค์  
กำหนดส่งทุกวันอังคาร และวันศุกร์
- 2.2 พระราชกิจย่อที่มีเฉพาะพระราชกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ กำหนดส่งทุกวันศุกร์

#### 3. พระราชกิจประจำสัปดาห์

กำหนดส่งทุกวันศุกร์

#### 4. พระราชกิจประจำเดือน

- จัดทำล่วงหน้าของเดือนถัดไป กำหนดส่งก่อนวันสิ้นเดือนอย่างน้อย 1 - 2 วัน

การจัดทำพระราชกิจ เป็นการบันทึกพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ทั้งที่เป็นทางการและเป็นส่วนพระองค์ ในรูปแบบของตารางพระราชกิจประจำวัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในงานพระราชกิจ ฝ่ายพระราชกรณียกิจ กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ พบว่ามีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

- 1.1 รับข้อมูลพระราชกรณียกิจของทุกพระองค์
- 1.2 บันทึกข้อมูลลงในพระราชกิจ
- 1.3 เผยแพร่พระราชกิจ

#### 1.1 รับข้อมูลพระราชกรณียกิจของทุกพระองค์

งานพระราชกิจ กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ เปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางในการที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสำนักราชเลขาธิการ จะได้ส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจมาให้ไว้สำหรับการบันทึกลงในพระราชกิจประจำวัน

##### 1.1.1 ข้อมูลพระราชกรณียกิจได้มาที่ได้มาจากที่ใดบ้าง

นอกจากสำนักราชเลขาธิการ จะทำหน้าที่เป็นเลขานุการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังมีกองงานของพระบรมวงศ์แต่ละพระองค์ในสังกัดของสำนักราชเลขาธิการ ที่ทำหน้าที่เลขานุการในพระบรมวงศ์แต่ละพระองค์ ซึ่งจะดูแลรับผิดชอบในพระราชกิจของแต่ละพระองค์ดังนี้

**กองการในพระองค์** สังกัดสำนักราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระราชกิจของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น การขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ การขอพระราชทานเชิญเสด็จ ฯ ไปในการพระราชพิธีต่าง ๆ หรือในงานต่าง ๆ

**กองการต่างประเทศ** สังกัดสำนักราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระราชกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ในการ เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ หรืองานที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ เช่น เอกอัครราชทูตต่างประเทศประจำประเทศไทยขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ เอกอัครราชทูตไทยกราบทูลลาไปประจำ ณ สถานทูตไทยในต่างประเทศ ฯลฯ

กองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ สังกัดสำนัก  
ราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร  
สังกัดสำนักพระราชวัง จะรับผิดชอบในพระราชกรณียกิจของ

- สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร
- พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรราชา
- พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา
- พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณวรีนารีรัตน์
- พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ

กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี  
สังกัดสำนักราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ  
สยามบรมราชกุมารี

กองงานในพระองค์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์  
อัครราชกุมารี สังกัดสำนักราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ  
เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฬาภรณ์

กองงานในพระองค์พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวร  
ราชาทินัดดามาตุ สังกัดสำนักราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระกรณียกิจของพระเจ้าวรวงศ์เธอ  
พระองค์เจ้าโสม สวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ

สำนักเลขาธิการองคมนตรี จะรับผิดชอบในงานที่มอบหมายให้  
องคมนตรีเป็นผู้แทนพระองค์ไปในงานพระราชพิธีต่าง ๆ

หน่วยงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงเป็นหน่วยงานที่ต้องส่งข้อมูล  
พระราชกรณียกิจหรือพระกรณียกิจของพระบรมวงศ์ทุกพระองค์ ให้แก่ฝ่ายพระราชกิจ กองการ  
ในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ ซึ่งเป็นหนังสือราชการหรือบันทึกข้อความ เพื่อนำไปเป็นข้อมูล  
ในการบันทึกลงในพระราชกิจประจำวันต่อไป

ถ้าหากเป็นกรณีเร่งด่วนอาจมีการใช้โทรศัพท์หรือส่งโทรสารมาเพื่อแจ้งให้ฝ่ายพระราชกิจ กองการในพระองค์ ได้ทราบถึงพระราชกรณียกิจของแต่ละพระองค์ก่อน เพื่อให้ทันเวลาในการบันทึกลงพระราชกิจ แล้วจึงค่อยส่งหนังสือราชการหรือบันทึกข้อความมาให้ในภายหลังก็ได้

1.1.2 เก็บข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้าแฟ้มเรียงลำดับตามวันเวลา ข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ มีมากมาย เพื่อป้องกันการสับสนหรือหลงลืมที่จะไม่บันทึกลงในพระราชกิจ จึงมีการจัดข้อมูลเหล่านั้นลงในแฟ้มและเรียงลำดับตามวันเวลา งานในลักษณะนี้จึงต้องมีความรอบคอบละเอียดถี่ถ้วน เพราะเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก

## 1.2 บันทึกข้อมูลลงในพระราชกิจ

ข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับพระราชกิจของทุกพระองค์นั้น งานพระราชกิจ กองการในพระองค์ จะทำการบันทึกในพระราชกิจย่อก่อน โดยบันทึกอย่างย่อ

และก่อนวันที่จะทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ 1 วัน กองการในพระองค์จะทำการบันทึกลงพระราชกิจประจำวัน อย่างละเอียด ตามแบบที่จัดทำขึ้นดังนี้

พระราชกิจประจำวัน วัน ____ ที่ ____ เดือน ____ พ.ศ. ____		
เวลา	รายการ	หมายเหตุ

ภาพที่ 4.8 รูปแบบพระราชกิจประจำวัน

### 1.2.1 หลักการจัดทำพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาและพระกฤษฎีกาที่ต้องบันทึกในพระราชกฤษฎีกา ดังนี้

1. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
2. สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
3. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร
4. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
5. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
6. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร
7. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนคดีศจาตุมาตุ
8. พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา
9. พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์
10. พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ
11. พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์
12. พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ
13. องคมนตรี หรือผู้แทนพระองค์ กรณีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ปฏิบัติแทนพระองค์

1.2.2 บันทึกพระราชกฤษฎีกาของแต่ละพระองค์ เรียงตามลำดับในข้อ 1.

1.2.3 การบันทึกพระราชกฤษฎีกาต้องสรุปใจความให้ถูกต้องครบถ้วน และใช้ราชาศัพท์ให้ถูกต้อง

1.2.4 จัดเรียงพระราชกฤษฎีกาของแต่ละพระองค์ตามลำดับเวลา (แม้ว่าเป็นเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ปฏิบัติแทนพระองค์ ให้ยึดการเรียงตามลำดับเวลาการปฏิบัติเป็นสำคัญดำเนินการบันทึกพระราชกฤษฎีกาตามหลักเกณฑ์ ในแบบที่กำหนดขึ้น และเมื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว ประทับคำว่า "ปกปิด" ที่กึ่งกลางกระดาษ นำไปถ่ายเอกสารและดำเนินการบรรจุของ

### 1.3 การเผยแพร่พระราชกิจ

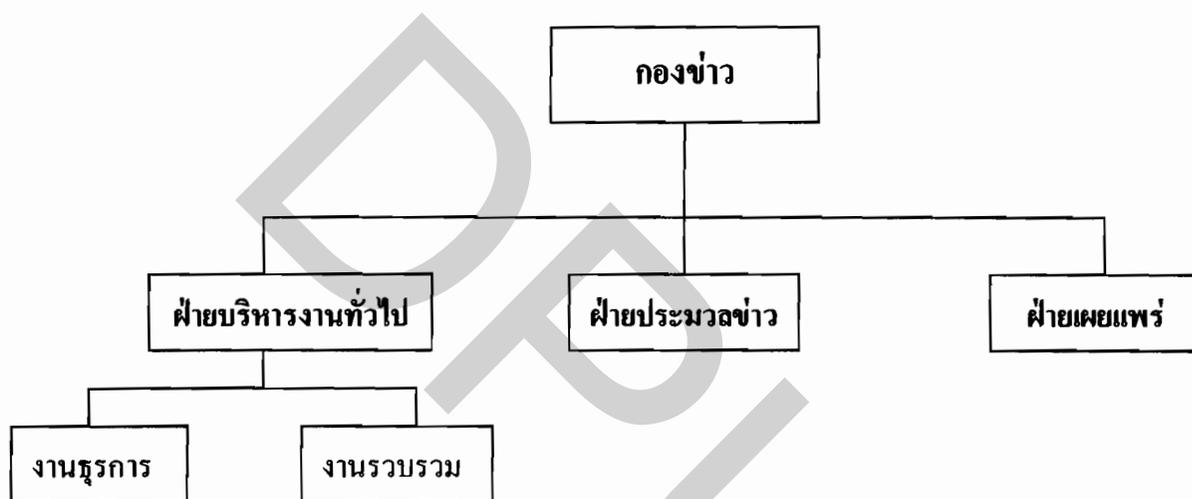
พระราชกิจเป็นเอกสารราชการที่อยู่ในชั้นความลับ “ปกปิด” ดังนั้นการเผยแพร่พระราชกิจนั้นจึงเผยแพร่เฉพาะบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งได้แก่ ราชเลขาธิการ เลขาธิการพระราชวัง สมุหราชองครักษ์ ประธานองคมนตรี กองข่าว ฯลฯ จำนวน 57 หน่วยงาน (ดูจากภาคผนวก)

และเพื่อป้องกันการมิให้มีการเผยแพร่พระราชกิจไปให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องได้ทราบ จึงมีการกำหนดหมายเลข ตามบัญชีของหน่วยงานที่แจกจ่ายไป เช่น กองข่าว หมายเลข 51 ประทับตราหมายเลขไว้ในพระราชกิจ หากมีการถ่ายเอกสารหรือส่งเอกสารฉบับนี้ไปให้ผู้อื่นที่มิได้เกี่ยวข้องจะได้ทราบว่าส่งมาจากหน่วยงานใด

การส่งมอบพระราชกิจ จะมอบหมายข้าราชการสำนักราชเลขาธิการซึ่งทำหน้าที่เวรประจำวันให้นำส่งโดยตรง รวมทั้งพระราชกิจที่จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ทุกพระองค์ หรือบางหน่วยงานในสำนักราชเลขาธิการ อาจขอรับได้ที่งานพระราชกิจ ฝ่ายพระราชกรณียกิจ กองการในพระองค์ ได้โดยตรง

## 2. ขั้นตอนจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

ในขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนักนี้ กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ จะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำ



ภาพที่ 4.9 โครงสร้างการบริหารราชการของกองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ

กองช่าง สำนักราชเลขาธิการ มีรเนส เนติโพธิ์ เป็นผู้อำนวยการกองช่าง แบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ปฏิบัติงานด้านการบริการและงานด้านธุรการทั่วไปของกองและปฏิบัติงานในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักประจำวัน ได้แก่ การจัดพิมพ์ข่าวในพระราชสำนักประจำวัน ส่งโทรสารให้สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. เพื่อเผยแพร่ทางสถานีวิทยุ และหน่วยงานราชการอื่น ๆ ประกอบด้วยข้าราชการ ดังนี้

- วิชัย ปริเสม หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป

แบ่งเป็น 2 งาน ได้แก่

งานธุรการ

- สุวรรณา ปิยะบพิตร

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

- อัจฉรี ชิดสิน

เจ้าพนักงานธุรการ 5

- ปัญญา โชติประภา

เจ้าพนักงานธุรการ 2

งานรวบรวมข่าว

- เอกมล แก้วบุบผา

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

- ธิทัต รัตนภรณ์

เจ้าพนักงานธุรการ 5

2. ฝ่ายเผยแพร่ ปฏิบัติงานในการเข้าไปทำข่าวและเผยแพร่ข่าวสำหรับโทรทัศน์ทุกครั้งที่มีการพระราชกรณียกิจหรือพระกรณียกิจในเขตพระราชฐาน ได้แก่ วังไกลกังวล ศาลาดุสิตาลัย อาคารชัยพัฒนา พระตำหนัก จักรีนงกษ วังสวนกุหลาบ ฯลฯ รวมทั้งดำเนินการจัดทำหนังสือประมวลพระราชกรณียกิจประจำปี ประกอบด้วยข้าราชการ ดังนี้

- เพ็ญศรี เสมเสริมสุข

หัวหน้าฝ่ายเผยแพร่

- ชมสุข เทียมกลิ่น

วิทยากร 6

- พณิต พงษ์แสนสุข

วิทยากร 5

3. ฝ่ายประมวลข่าว ปฏิบัติงานในการตามเสด็จทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เพื่อประมวลข้อเท็จจริงและบันทึกเหตุการณ์สำหรับจัดทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน รวมทั้งการสรุปข่าวเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และข่าวสำคัญในด้านอื่น เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วยข้าราชการ ดังนี้

- จำเริญ ศิลปากรณ์	หัวหน้าฝ่ายประมวลข่าว
- สรวีย์ สวัสดิเวช	วิทยากร 7
- อภิสัทธ์ หนูนักดี	วิทยากร 6
- วงวิภา วงศ์เทียมชัย	วิทยากร 5
- จารุวรรณ กภาพโธมะ	วิทยากร 5

จากการศึกษาพบว่า กองข่าว สำนักพระราชพิธีการ มีขั้นตอนในการทำข่าวในพระราชสำนักไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่
- 2.2 ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล
- 2.3 การจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

#### 2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่

กองข่าวจะได้มอบหมายให้ข้าราชการในสังกัดกองข่าว สำนักพระราชพิธีการ ให้เข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งจากการสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถแบ่งการไปทำข่าวในพระราชสำนักได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. การจัดเจ้าหน้าที่ให้ไปตามเสด็จ ในโอกาสที่เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด
2. การจัดเจ้าหน้าที่ออกไปทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน เช่น ในโอกาสที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้า ฯ
3. การจัดเจ้าหน้าที่ทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน ที่กองข่าว สำนักพระราชพิธีการ เพื่อส่งไปเผยแพร่

เจ้าหน้าที่ที่จะไปปฏิบัติงานในข้อ 1 และ 2 นั้น จะต้องมีการทำบัตรผ่านเขตพระราชฐานเสียก่อน และเจ้าหน้าที่ที่จะทำข่าวในพระราชสำนักประจำวันในข้อ 3 ต้องผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการเขียนข่าวพอควร ดังนั้นจึงต้องพิจารณาบุคคลที่เหมาะสมในการเข้าไปทำข่าวในพระราชสำนักในเขตพระราชฐานและการทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน

กองข่าว สำนักพระราชพิธีการ จึงมีการพิจารณามอบหมายหน้าที่ให้ข้าราชการในกองข่าว ได้เข้าไปทำข่าวในพระราชสำนักในเขตพระราชฐานหรือทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน ดังนี้

### 2.1.1 พิจารณานุคคลที่เหมาะสมในการทำข่าวในพระราชสำนัก

ผู้อำนวยการกองข่าวจะพิจารณานุคคลให้เข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก โดยพิจารณาจากประสบการณ์ในการทำงาน และต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยพิจารณาเสนอชื่อขึ้นไปตามลำดับชั้นให้ผู้บริหารได้พิจารณา ก่อนที่จะส่งประวัติไปตรวจสอบจากแฟ้มประวัติอาชญากรรมของกรมตำรวจ ว่าไม่เคยต้องโทษคดีใดมาก่อน เพราะการทำงานด้านนี้จะต้องอยู่ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทและเป็นเรื่องของการรักษาความปลอดภัย

“คนที่จะไปทำข่าวได้นั้น คือคนที่ต้องมีประสบการณ์ในการทำงานมากพอสมควร และกองข่าวต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในการที่จัดคนให้เข้าไปทำงาน เนื่องจากสถานที่ไปเป็นเขตพระราชฐาน ที่ต้องมีเรื่องการรักษาความปลอดภัย”

(นายจำเริญ ศิลปภรณ์, หัวหน้าฝ่ายประมวลข่าว, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2549)

“กว่าจะเข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก หลายปี แล้วแต่ผู้ใหญ่เห็นเหมาะสม”

(วิชัย ปรีเสม, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2549)

การทำข่าวในพระราชสำนักประจำวันเพื่อเผยแพร่ นั้น ต้องอาศัยประสบการณ์ในการเขียนข่าว จึงพิจารณานุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาหลายปี เพื่อให้สามารถใช้คำราชาศัพท์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

### 2.1.2 ให้นุคคลที่ได้พิจารณาให้เข้าไปทำข่าวในเขตพระราชฐานเข้าไปทำบัตรผ่านเขตพระราชฐาน

เมื่อกองข่าวได้พิจารณานุคคลให้เข้าไปทำข่าวแล้ว ก่อนที่จะไปข่าวในพระราชสำนักในเขตพระราชฐานได้นั้น จะต้องทำหนังสือไปยังเลขาธิการพระราชวัง ซึ่งเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบสถานที่ในเขตพระราชฐานต่าง ๆ เมื่อทางสำนักพระราชวังได้ตรวจสอบบุคคลและบันทึกข้อมูลของบุคคล ดังกล่าวลงในระบบคอมพิวเตอร์แล้ว จะเรียกให้ไปทำบัตรผ่านเขตพระราชฐาน ซึ่งจะได้พิจารณาความเหมาะสมว่าบุคคลดังกล่าวจะได้บัตรประเภทใด และออกบัตรให้ ผู้เข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก ต้องติดบัตรผ่านเขตพระราชฐาน เพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัย

### 2.1.3 ฝึกฝนการทำงานโดยการเรียนรู้จากรุ่นพี่

แต่ก่อนที่จะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่คนใดไปนั้น ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกฝนในการทำข่าวในพระราชสำนักมาพอสมควร การฝึกฝนนั้นจะเรียนรู้การทำข่าวในพระราชสำนักจากรุ่นพี่ โดยการติดตามรุ่นพี่เข้าไปทำข่าวจนเกิดความชำนาญในทุกด้าน เช่น การเขียนข่าวในพระราชสำนัก การทำความรู้จักบุคคลที่ต้องติดต่อด้วย รุ่นพี่จะต้องพาไปแนะนำเพื่อให้ทราบว่า เป็นใครมาจากไหน รวมทั้งจะต้องทราบว่าเมื่อเวลาไปทำข่าวในพระราชสำนัก เจ้าหน้าที่กองข่าว ควรจะยืนอยู่ที่ใด เพื่อไม่ให้กีดขวางเส้นทางเสด็จ ฯ

*“ไปกับพี่เขาก่อน ยังไม่รู้จักใคร ใครหน้าตาแปลก ๆ มาเขาก็จะถามว่าเป็นใคร”*

(วงวิภา วงศ์เทียมชัย, วิทยากร 5 กองข่าว, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2549)

*“พี่ที่เขายู่มานาน จะพาไปก่อน แนะนำให้รู้จักผู้ใหญ่ บอกว่าควรยืนตรงไหน สอนหลายอย่าง”*

(ชมสุข เทียมกลิ่น, วิทยากร 6 กองข่าว, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2549)

### 2.1.4 บันทึกรื้อเจ้าหน้าที่ที่ได้มอบหมายให้ไปทำข่าวในพระราชสำนักลงในตารางข่าว

จากการสัมภาษณ์นายชเนศ เนติโพธิ์ ผู้อำนวยการกองข่าวกล่าวว่า ได้มอบหมายให้หัวหน้าฝ่ายประมวลข่าว กองข่าว คือนายจำเริญ ศิลปากรณ์ เป็นผู้พิจารณาว่าจะจัดเจ้าหน้าที่ให้ไปทำข่าวที่ไหนและลงบันทึกในตารางข่าวประจำวัน ซึ่งสามารถแบ่งการปฏิบัติหน้าที่ทำข่าวในพระราชสำนักได้ ดังนี้

2.1.4.1 การจัดเจ้าหน้าที่ให้ไปตามเสด็จ ในโอกาสที่เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด เช่น การตามเสด็จสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ จะมีการจัดเจ้าหน้าที่สลับหมุนเวียนกันไป ผลัดละ 1 คน หรือ 2 คน ผลัดละ 15 วัน ตามผลัดของกรมราชองครักษ์ซึ่งได้อนุเคราะห์ให้ร่วมเดินทางโดยเครื่องบินซี - 130 เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ โดยมีคำสั่งของราชเลขาธิการเรื่องการส่งเจ้าหน้าที่ให้ไปปฏิบัติหน้าที่ในการตามเสด็จด้วยทุกครั้ง

2.1.4.2 การจัดเจ้าหน้าที่ออกไปทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน เช่น ในโอกาสที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้า ฯ ในเขตพระราชฐาน ได้แก่

พระคํานักจิตรลดารโหฐาน อาคารชัยพัฒนา พระคํานัก จักรีบังกช วังสวนกุหลาบ  
พระราชวังดุสิต ฯลฯ

2.1.4.3 การจัดเจ้าหน้าที่ทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน ที่กองข่าว สำนัก  
ราชเลขาธิการ เพื่อพิมพ์ข่าวในพระราชสำนักและส่งข่าวออกเผยแพร่

## 2.2 ชั้นการรวบรวมข้อมูล

การเขียนข่าวในพระราชสำนักเหมือนกับการเขียนข่าวทั่วไป ซึ่งต้องอาศัย  
แหล่งข้อมูลจากที่ต่าง ๆ มาเพื่อใช้ประกอบในการเขียน ซึ่งแหล่งที่มาข้อมูลที่ใช้ในการเขียนข่าว  
ในพระราชสำนักนั้นมีหลายแห่งด้วยกัน ดังนี้

### 2.2.1 ข้อมูลจากพระราชกิจ

ก่อนที่จะไปทำข่าวเจ้าหน้าที่ที่ได้มอบหมายให้ไปทำข่าว ต้องรวบรวมข้อมูล  
เพื่อใช้ประกอบในการทำข่าว ข้อมูลแรกได้มาจากพระราชกิจประจำวัน ซึ่งจะทำให้ทราบว่า  
แต่ละพระองค์มีพระราชกิจอะไร เพื่อจะได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการที่จะไปหาหน่วยงานที่  
รับผิดชอบเพื่อทราบแหล่งข่าวต่อไป

### 2.2.2 ข้อมูลจากกำหนดการของกองพระราชพิธี

นอกจากนี้จะต้องทำการค้นคว้าข้อมูลจากกำหนดการของกองพระราชพิธี (ดู  
ภาคผนวก) ว่าในวันดังกล่าวมีขั้นตอนพิธีการอย่างไรบ้างเพื่อใช้ประกอบในการเขียนข่าวใน  
พระราชสำนัก เพื่อจะได้ทราบถึงลำดับขั้นตอนของพิธีการหรือพระราชพิธีนั้น

### 2.2.3 ข้อมูลจากหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่

ในวันที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ เจ้าหน้าที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการจะ  
เดินทางไปยังสถานที่ที่จะเสด็จ ฯ ก่อนเวลา เพื่อไปหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่  
หรือรับผิดชอบในโครงการนั้น เช่น กรมชลประทาน กรมประมง และหน่วยงานเหล่านั้นจะมี  
การถวายรายงานเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง

เมื่อเจ้าหน้าที่ที่ไปปฏิบัติหน้าที่ในการทำข่าวในพระราชสำนักได้ทราบ  
ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ต้องมีการตรวจทานข้อมูลที่ได้รับมาว่าถูกต้องหรือไม่ มีส่วนใดแก้ไข

หรือไม่ เช่น หาก มีบุคคลเข้าเฝ้า ฯ ควรตรวจสอบรายชื่อบุคคลว่าถูกต้องตามที่บันทึกในพระราชกิจหรือไม่ มีการทูลเกล้า ฯ ถวายของอะไร หรือเจ้าหน้าที่ชื่อนามสกุลอะไร หน่วยงานใด เป็นผู้กราบบังคมทูลถวาย รายงาน และมีขั้นตอนการเสด็จ ฯ อย่างไร ตรงตามที่แจ้งไว้ในกำหนดการของกองพระราชพิธี หรือไม่ หรือมีการเพิ่มขั้นตอนหรือรายละเอียดอื่นใดหรือไม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางการเขียนข่าวใน พระราชสำนักต่อไป

#### 2.2.4 ข้อมูลจากการจดบันทึกด้วยตนเอง

ขณะที่พระองค์ท่านเสด็จ ฯ มา เจ้าหน้าที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จะจดบันทึกว่า มีพระองค์ใดเสด็จ ฯ มาบ้าง เสด็จ ฯ มาถึงเวลาเท่าใด ลงในเวลาเท่าใด พระองค์ท่านทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจตามกำหนดการหรือไม่ พระราชทานพระราชดำรัสกับบุคคลใด และสรุปสาระสำคัญของพระราชดำรัสว่าอย่างไร และอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเป็นการจดบันทึกอย่างละเอียด

### 2.3 ขั้นตอนในการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

เมื่อได้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดแล้ว เจ้าหน้าที่ของกองข่าวจะทำการบันทึกและพิมพ์เป็นรูปแบบของข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งจากการสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผู้วิจัยพบว่า มีหลักการในการจัดทำข่าวในพระราชสำนักที่ยึดถือปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่อง

#### 2.3.1 หลักการในการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก ดังนี้

##### 2.3.1.1 การจัดเรียงข่าวในพระราชสำนัก เรียงลำดับพระองค์ก่อน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา ฯ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตติมาตุ

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณวรีนารีรัตน์  
 พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ  
 พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์  
 พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ  
 องคมนตรี หรือผู้แทนพระองค์ กรณีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว  
 หรือสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ปฏิบัติแทน  
 พระองค์

2.3.1.2 เมื่อเรียงลำดับตามพระองค์แล้ว หากพระองค์ไหนมีพระราชกิจ  
 หลายแห่ง ให้เรียงตามลำดับเวลา พระราชกิจใดที่ทรงปฏิบัติก่อน ให้พระราชกิจนั้นขึ้นก่อน  
 ดังนี้

วันนี้ เวลา 13.33 น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยาม  
 บรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากโรงเรียน  
 นายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก ไปทรงเปิดงาน  
 “นครนายกมรดกธรรมชาติและงานกาชาดจังหวัด” สมโภชนครนายก  
 5 ศตวรรษ ณ บริเวณถนนสุวรรณศรกาลเมืองนครนายก จังหวัด  
 นครนายก

เวลา 17.42 น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรม  
 ราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากพระตำหนัก  
 จิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ไปทรงเป็นประธานในงานแนะนำ  
 นิตยสารเนชั่นแนล จีโอกราฟฟิก ฉบับภาษาไทย และนิทรรศการ  
 ภาพถ่าย ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

2.3.1.3 พระราชกิจที่ระบุว่าเป็นส่วนพระองค์ ไม่ต้องไปทำข่าว  
 และไม่มีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก ยกเว้นแต่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เผยแพร่ได้  
 เท่านั้น

2.3.1.4 พระราชกิจที่หมายกำหนดการเป็นเวลา 19.00 น. เป็นต้นไป อาจไม่สะดวกในการจะเผยแพร่ให้ทันในวันนี้ ก็ให้ยกเอาพระราชกิจนี้ไปเผยแพร่ในวันรุ่งขึ้นได้ โดยนำไปต่อจาก พระราชกิจของวันรุ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

"อนึ่ง เมื่อวันอังคาร ที่ 3 เมษายน 2549 เวลา 19.00 น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ....."

2.3.1.5 เมื่อจัดทำข่าวในพระราชสำนักเสร็จแล้ว ต้องประทับตราสำนักพระราชเลขานุการแล้วลงลายมือชื่อผู้ทำ แล้วนำเสนอผู้อำนวยการข่าวเพื่อพิจารณาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งก่อนนำออกเผยแพร่

จากการศึกษาเอกสารข่าวในพระราชสำนัก และการสัมภาษณ์พบว่า ข่าวในพระราชสำนักมีรูปแบบการพิมพ์ที่ตายตัวและถือปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบของข่าวในพระราชสำนัก ดังนี้

### 2.3.2 รูปแบบของข่าวในพระราชสำนัก

2.3.2.1 ข่าวในพระราชสำนักต้องบอกวัน เดือน ปี ว่าเป็นข่าวในพระราชสำนัก ประจำวันไหน

2.3.2.2 บอกสถานที่ในการที่จัดทำข่าวในพระราชสำนักนั้น จึงมักจะขึ้นต้นว่า

**ข่าวในพระราชสำนัก**  
**พระบรมมหาราชวัง**  
**วันอังคาร ที่ 2 พฤษภาคม พุทธศักราช 2549**

2.3.2.3 จะขึ้นต้นเนื้อความว่า

- วันนี้ เวลา .....
- พระองค์ไหน (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว)

- เสด็จพระราชดำเนิน โดย ..... (รถยนต์พระที่นั่ง)  
จาก .....ที่ไหน...(พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน)
- ไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไร (พระราชทานเพลิงศพ)

#### 2.3.2.4 ไม่นิยมพิมพ์คำย่อ เช่น

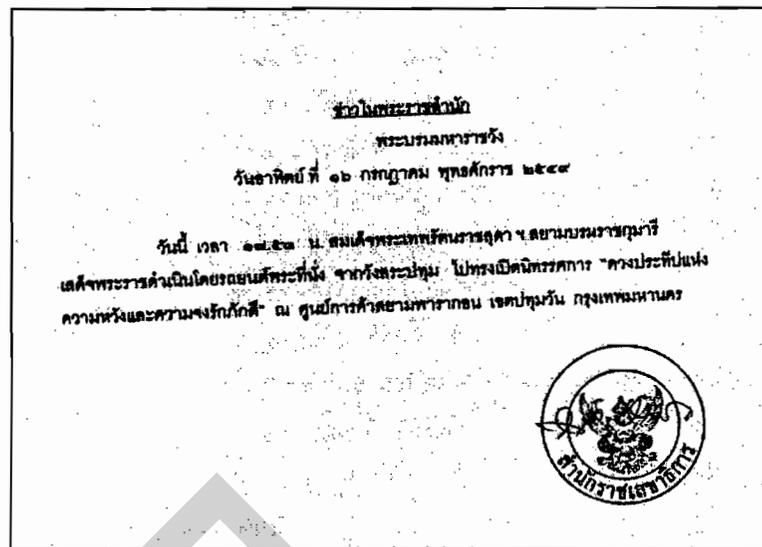
- เสด็จ ฯ ใช้ว่า เสด็จพระราชดำเนิน
- กรุงเทพ ฯ ใช้ว่า กรุงเทพมหานคร
- เฝ้า ฯ ใช้ว่า เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เฝ้าทูลละอองพระบาท  
(แล้วแต่กรณี)

#### 2.3.2.5 หากมีชื่อภาษาอังกฤษจะต้องเขียนถอดความเป็นภาษาไทยไว้

และวงเล็บเป็นภาษาอังกฤษไว้ เช่น นายฮิซาฮิโระ มินอากะวะ (Mr. Hisahiro Minokawa) ประธานบริษัทและประธานกรรมการบริหาร บริษัท แคนนอน มาร์เก็ตติ้ง (ไทยแลนด์) จำกัด

เจ้าหน้าที่กองข่าวที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะร่างข่าวในพระราชสำนักจากข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นจากพระราชกิจ หมายกำหนดการของกองพระราชพิธี ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือการเข้าไปจดบันทึกของผู้ทำข่าวจากสิ่งที่พบเห็นมา แล้วเขียนร่างข่าวในพระราชสำนักนำเสนอหัวหน้าฝ่ายของตน และผู้อำนวยการกองข่าวพิจารณาแก้ไขความถูกต้องเหมาะสม

เมื่อผู้อำนวยการกองข่าวได้ตรวจและแก้ไขแล้ว จะนำข่าวในพระราชสำนักนั้นมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ที่เวรประจำวันที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำข่าวในพระราชสำนักในวันนั้นไปพิมพ์และเผยแพร่ต่อไป ซึ่งเอกสารข่าวในพระราชสำนักที่จะเผยแพร่นั้นจะต้องประทับตราสำนักพระราชเลขานุการไว้ด้านล่าง พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้รับผิดชอบ



ภาพที่ 4.10 ตัวอย่างข่าวในพระราชสำนัก

### 3. ขั้นตอนในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

เมื่อจัดทำข่าวในพระราชสำนักเสร็จแล้ว กองข่าวจะได้มีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักผ่านสื่อมวลชนในแขนงต่าง ๆ ซึ่งจากการสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม พบว่ามีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก 3 ทาง ดังนี้

#### 3.1 สื่อวิทยุโทรทัศน์ ได้แก่ สถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ

##### 3.1.1 สถานีวิทยุ

- สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์
- สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท.

##### 3.1.2 สถานีโทรทัศน์

- สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท.
- สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5
- สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7
- สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี
- สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์
- สถานีโทรทัศน์ไอทีวี

### 3.2 สื่อสิ่งพิมพ์

- 3.2.1 หนังสือพิมพ์รายวัน
- 3.2.2 หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ
- 3.2.3 ราชกิจจานุเบกษา

### 3.3 สื่อใหม่ ได้แก่ การเผยแพร่ทางระบบอินเทอร์เน็ต ในเว็บไซต์กาญจนาภิเษก

#### 3.1 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักผ่านทางสื่อวิทยุโทรทัศน์

3.1.1 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีวิทยุ มีอยู่ด้วยกัน 2 สถานี คือ สถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ และสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท.

##### สถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์

กรมประชาสัมพันธ์ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2476 ในชื่อ “กองการโฆษณา” มีฐานะเป็นกรมอิสระขึ้นตรงต่อคณะรัฐมนตรี และเป็นหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของ รัฐบาลที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชน ([www.prd.go.th](http://www.prd.go.th))

เมื่อรัฐบาลได้ตั้งกองการโฆษณาแล้วได้มีระเบียบปฏิบัติภายในตั้งแผนกวิทยุกระจายเสียงขึ้น เมื่อกองการโฆษณาเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานโฆษณา เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476 แผนกวิทยุกระจายเสียงเป็นแผนกหนึ่งขึ้นอยู่กับกองเผยแพร่ความรู้

กิจการวิทยุกระจายเสียงพัฒนาไปอย่างรวดเร็วสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม และได้มีการจัดตั้ง “สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย” อย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2494 และมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีมาเรื่อยจนปัจจุบัน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยตั้งอยู่ที่ถนนวิภาวดีรังสิต

ในปี 2545 กรมประชาสัมพันธ์ได้ปรับปรุงการบริหารคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง เพื่อให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชนเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ กว้างขวาง ครอบคลุม

พื้นที่ให้บริการได้มากขึ้น โดยแบ่งการกระจายเสียงเป็น 7 เครื่องข่าย แต่ละเครือข่ายมีลักษณะเฉพาะตามแนวคิด ภารกิจ กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ดังนี้ (กรมประชาสัมพันธ์ : 86 – 87)

เครือข่ายที่ 1 เครือข่ายแห่งชาติ เพื่อเสนอข้อมูลข่าวสารของรัฐ

เครือข่ายที่ 2 เครือข่ายเพื่อการถ่ายทอดสด มุ่งเน้นการถ่ายทอดสด เผยแพร่พระราชพิธีพิธีการสำคัญ

เครือข่ายที่ 3 เครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

เครือข่ายที่ 4 เครือข่ายเพื่อการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

เครือข่ายที่ 5 สถานีวิทยุกระจายเสียงประจำจังหวัด 25 จังหวัดนําร่อง

เครือข่ายที่ 6 เครือข่ายภาคภาษาต่างประเทศในประเทศ

เครือข่ายที่ 7 เครือข่ายคลื่นสั้นระหว่างประเทศ เพื่อนําเสนอข้อมูลข่าวสารและชาวต่างประเท และคนไทยที่อยู่ในต่างประเท ออกอากาศด้วยระบบคลื่นสั้น ไปยังพื้นที่เป้าหมายทุกภูมิภาคทั่วโลก

ปัจจุบันการกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทุกเครือข่ายเชื่อมโยงสัญญาณด้วยระบบดาวเทียมแทนการใช้สายโทรศัพท์ เครื่องส่งเอฟ.เอ็มและระบบโมโครเวฟ ดังนั้นตำแหน่งที่ตั้งของเครื่องส่งจึงไม่เป็นปัญหาอีกต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถส่งสัญญาณย้อนกลับจากสถานีลูกข่ายเพื่อการออกอากาศทางแม่ข่ายที่กรุงเทพมหานครด้วย

จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่า การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในตอนแรกเริ่มจะเผยแพร่ทางสถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์เป็นแห่งแรกและเป็นหลักสำคัญของการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในระยะแรกก่อนที่จะมีกิจการโทรทัศน์เกิดขึ้น และจากการศึกษาเอกสารได้พบว่าสำนักพระราชเลขานุการได้มีการส่งข่าวในพระราชสำนักให้กับกองการโฆษณา (ปัจจุบันคือกรมประชาสัมพันธ์) มาเป็นเวลานานแล้ว (ดูภาคผนวก) ซึ่งปัจจุบันยังยึดถือปฏิบัติอยู่ เนื่องจากกรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

ในอดีตกรมประชาสัมพันธ์จะตั้งอยู่ที่ถนนราชดำเนิน ซึ่งใกล้กับสำนักพระราชเลขานุการที่ตั้งอยู่ในพระบรมมหาราชวัง การส่งข่าวในพระราชสำนักให้กับกรมประชาสัมพันธ์จึงให้เจ้าหน้าที่ที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวันของสำนักพระราชเลขานุการนำส่งให้กรมประชาสัมพันธ์ไปอ่านออกอากาศเวลา 20.00 น. ดังนั้นจึงต้องส่งก่อนเวลา 20.00 น. เพื่อให้ทันเวลาและเพื่อเวลา

ในการดำเนินการกองข่าวจะมีการตัดข่าวในพระราชสำนักที่มีหมายกำหนดการเวลา 19.00 น. เป็นต้นไป ไปออกเผยแพร่ในวันถัดไป ซึ่งการทำเช่นนี้ยังถือปฏิบัติมาจนถึงวันนี้

“การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักมีมาตั้งแต่แรกเริ่ม พิมพ์เสร็จก็ให้รถเวรไปส่ง สมัยก่อนกรมประชาสัมพันธ์อยู่ที่ราชดำเนิน รถเวรไปส่งก็ทัน แต่ก็ต้องตัดข่าวตอนทุ่มหนึ่ง ไว้ไปออกพรุ่งนี้ ไม่จั้นไม่ทัน”

(วิชัย ปรีเสม, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2549)

เมื่อเทคโนโลยีพัฒนาขึ้นมีเครื่องส่งโทรสารเข้ามาใช้ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงการส่งข่าวในพระราชสำนักทางโทรสาร ในระยะแรกของการเปลี่ยนแปลงเมื่อส่งโทรสารให้แล้วก็ยังมีการส่งข่าวในพระราชสำนักโดยใช้วิธีการเดิม คือส่งตัวจริงไปที่กรมประชาสัมพันธ์ ถนนราชดำเนิน แต่เมื่อกรมประชาสัมพันธ์ย้ายไปอยู่ที่ถนนวิภาวดีรังสิต ซึ่งไม่ค่อยสะดวกนัก จึงไม่ได้ไปส่งตัวจริงให้เพียงแต่ส่งโทรสารเท่านั้น เพราะกรมประชาสัมพันธ์ต้องไปพิมพ์ใหม่เพื่อจัดพิมพ์ลงในวิทยุสารของกรมประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย

“ตอนหลังถึงจะเปลี่ยนมาเป็นส่งโทรสารให้เขา แต่ตอนแรกก็ยังส่งโทรสารไปก่อน แล้วก็ส่งตัวจริงไปทีหลัง”

(วิชัย ปรีเสม, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2549)

“กรมประชาสัมพันธ์ย้ายไปวิภาวดีไกลมาก ไม่ได้ไปส่ง เลยคุยกับเจ้าหน้าที่ เมื่อเราส่งไปแล้วเขาบอกว่าก็ต้องไปพิมพ์ใหม่อยู่ดี ส่งทางโทรสารก็ใช้ได้แล้ว”

(จำเริญ ศิลปาภรณ์, หัวหน้าฝ่ายประมวลข่าว, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2549)

ข่าวในพระราชสำนักที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการส่งไปให้ นั้น ทางกรมประชาสัมพันธ์จะนำไปอ่านออกอากาศโดยไม่มีการตัดทอนเลย และนำไปพิมพ์ลงในเว็บไซต์ของกรมประชาสัมพันธ์ และพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือวิทยุสารของกรมประชาสัมพันธ์ในวันรุ่งขึ้น

“ข่าวที่กองข่าวส่งมาให้ ก็ให้ผู้ประกาศนำไปอ่านออกอากาศเลย และถ้าเอกสารอีกแผ่นหนึ่งนำไปพิมพ์ขึ้นเว็บไซต์กรมประชาสัมพันธ์ และออกวิทยุสารด้วย”

(จันทนา อินคำ, บรรณาธิการข่าว สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2549)

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ในเวลา 20.00 น. ได้ถือปฏิบัติมาเป็นเวลานานแล้ว โดยสถานีวิทยุ FM 92.5 MHz. เป็นแม่ข่ายในการเผยแพร่พร้อมกันทั่วประเทศในเครือข่ายของวิทยุกรมประชาสัมพันธ์

“คลื่น 92.5 เป็นแม่ข่าย ออกอากาศทั่วประเทศทางวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ ตอน 2 ทุ่ม ซึ่งออกอากาศตอนนี้มาตั้งนานแล้ว”

(จันทนา อินคำ, บรรณาธิการข่าว สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2549)

### สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท.

สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. เป็นหน่วยธุรกิจหนึ่งที่สำคัญของบริษัท อ.ส.ม.ท. จำกัด (มหาชน) หรือ “บมจ. อสมท” เป็นผู้ประกอบกิจการด้านสื่อสารมวลชนที่มีสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุเป็นของตัวเอง

สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. ส่งกระจายเสียงทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ด้วยระบบ FM และ AM มีจำนวนรวมกันทั้งหมด 62 สถานี โดยส่วนกลางออกอากาศในกรุงเทพฯ มหานคร ส่งกระจายเสียงด้วยระบบ FM จำนวน 7 สถานี และ AM 2 สถานี และส่วนภูมิภาค ส่งกระจายเสียงด้วยระบบ FM 53 สถานี สามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศได้ประมาณร้อยละ 92.4 ([www.mcot.co.th](http://www.mcot.co.th))

โดยสถานีวิทยุ FM ส่วนกลางแยกการนำเสนอตามบุคลิกต่าง ๆ ดังนี้

- FM 95 MHz “ลูกทุ่งมหานคร” เป็นสถานีลูกทุ่งแห่งเดียว
- FM 96.6 MHz “คลื่นความคิด” มุ่งเน้นที่จะเป็นคลังสมองของคนยุคใหม่
- FM 97.5 MHz “SPEED 97.5 FM” รายการวิทยุของคนรุ่นใหม่ นำเสนอเพลงฮิต
- FM. 99.0 MHz “เมืองไทยแข็งแรง” มุ่งเสริมสร้างให้ประชาชนมีสุขภาพดี
- FM 100.5 MHz “สถานีข่าว” เป็นสถานีข่าววิทยุที่เต็มไปด้วยเนื้อหาสาระ
- FM 105.5 MHz อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของบริษัทบางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)
- FM 107 MHz เป็นสถานีวิทยุนำร่องสถานีแรกของบริษัทในการปรับเปลี่ยนเพื่อเข้าสู่ความเป็นสถานีโมเดิร์นเรดิโอเต็มรูปแบบ ออกอากาศเป็นภาคภาษาอังกฤษทั้งหมด

### สถานีวิทยุ AM

- AM 1143 MHz คลื่นเพลงเพื่อชีวิต
- AM 1494 MHz คลื่นเพื่อผู้ใช้แรงงาน

ในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักนั้น สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. ได้ใช้วิธีการออกอากาศ โดยให้สถานี FM คลื่น FM 100.5 MHz ซึ่งเป็นสถานีข่าว เป็นแม่ข่ายออกอากาศไปยังเครือข่าย ในส่วนภูมิภาค 53 สถานี ในช่วงเวลา 18.01 – 18.05 น.

“ข่าวในพระราชสำนักสำคัญเพราะเราออกทั่วประเทศเลย ในเครือข่ายของสถานี อ.ส.ม.ท. รวม 53 สถานี หลังเคารพธงชาติ” (ชื่นสุข เหมาะสกล, ผู้ช่วยผู้อำนวยการคลื่นวิทยุ AM สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

เนื่องจากการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักของสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. เวลา 18.01 น. ดังนั้น เจ้าหน้าที่กองข่าวที่มีหน้าที่ทำข่าวในพระราชสำนักประจำวันจะต้องส่งข่าวในพระราชสำนักทางโทรสาร ก่อนเวลา 18.00 น. ส่วนข่าวในพระราชสำนักที่มีหมายกำหนดการ หลังเวลา 18.00 น. นั้นสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. จะนำไปออกอากาศในวันถัดไป

จากการวิจัยสามารถสรุปข้อปฏิบัติในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีวิทยุ ได้ดังนี้

1. มีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีวิทยุ 2 สถานีคือ สถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท.

2. ทั้งสองสถานีวิทยุมีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักไม่พร้อมกัน คือสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. เผยแพร่ทางสถานีในเครือข่าย อ.ส.ม.ท. โดยให้คลื่น FM 100.5 MHz เป็นแม่ข่ายในการเผยแพร่ในเวลา 18.01 น. ส่วนสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์จะเผยแพร่ทางเครือข่ายกรมประชาสัมพันธ์ทั่วประเทศในเวลา 20.00 น. โดยคลื่น FM 92.5 MHz เป็นแม่ข่าย หากมีข่าวค้างที่ไม่สามารถออกได้ทันเวลาที่จะนำไปออกอากาศในวันถัดไป

3. ทั้งสองสถานีวิทยุจะใช้ข่าวในพระราชสำนักที่ทางสำนักราชเลขาธิการส่งให้ทางโทรสารเพื่อทำการออกอากาศทั้งหมด โดยไม่มีการคัดทอนข้อความใด ๆ เลย การออกอากาศจะใช้วิธีการอ่านอากาศสดหรือหากมีเวลาพอจะทำการบันทึกเสียงก่อนเพื่อป้องกันการผิดพลาด

### 3.1.2 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีโทรทัศน์

ในปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ในส่วนกลางทั้ง 6 สถานี ประกอบด้วย สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 และสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ต่างก็ได้มีการขยายเครือข่ายโทรทัศน์ออกไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ เพื่อให้การแพร่กระจายสัญญาณการออกอากาศแต่ละสถานีสามารถครอบคลุมพื้นที่ของประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อันจะส่งผลให้สามารถสนองความต้องการด้านข้อมูลข่าวสารตลอดจนสาระบันเทิงของประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยขณะนี้มีสถานีเครือข่ายของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ รวมแล้วถึง 202 สถานี ([www.thaitv3.com](http://www.thaitv3.com))

สถานีวิทยุโทรทัศน์ทั้ง 6 สถานีมีการนำเสนอทั้งความบันเทิงและข่าวสาร โดยเฉพาะข่าวในพระราชสำนักซึ่งทุกสถานีเผยแพร่พร้อมกันในเวลาประมาณ 20.00 น. ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า มีข้อปฏิบัติในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีโทรทัศน์ ดังนี้

1. สถานีโทรทัศน์ทุกช่องมีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักพร้อมกันเวลา 20.00 น. เป็นสิ่งที่ถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลานานแล้ว

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักจะทำการเผยแพร่พร้อมกันในเวลา 20.00 น. ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2520 คณะกรรมการบริหารวิทยุและโทรทัศน์ (กบว.) ในสายงานของกรมประชาสัมพันธ์ ได้ออกหนังสือเวียนให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกสถานีเสนอข่าวพร้อมกันในเวลา 20.00 น. ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2520 เป็นต้นไป (ดวงทิพย์ วรพันธุ์, 2531 : 19) แม้ว่าในวันที่ 1 มีนาคม 2529 กบว. ได้อนุญาตให้ทุกสถานีขยายเวลาข่าวค่ำได้จนถึงเวลา 19.30 น. ก็ตาม แต่ข่าวในพระราชสำนักยังคงเผยแพร่พร้อมกันทุกสถานีในเวลา 20.00 น. ซึ่งถือว่าเป็นเวลาที่เหมาะสม

**2. สถานีโทรทัศน์ทุกช่องได้รับข้อมูลจากสำนักพระราชเลขานุการและ ใช้ข้อมูลของสำนักพระราชเลขานุการเป็นพื้นฐาน แต่ก็มีทีมงานไปทำข่าวในพระราชสำนักเอง**

สถานีโทรทัศน์จะจัดทีมงานเข้าร่วมไปทำข่าวพระราชสำนักด้วย ประกอบไปด้วยช่างภาพและผู้สื่อข่าว ผู้สื่อข่าวของจะเป็นผู้เรียบเรียงข้อมูล ซึ่งเอาข้อมูลพื้นฐานจากพระราชกิจที่สำนักพระราชเลขานุการจัดทำ แล้วเข้าไปในพื้นที่เพื่อเขียนข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ข่าวมีความสอดคล้องกับภาพข่าวที่ได้บันทึกมา

**3. ข่าวในพระราชสำนักที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ ในเขตพระราชฐาน สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ จะใช้ข่าวสำหรับโทรทัศน์ที่กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการจัดทำให้เผยแพร่**

แม้ว่าทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ จะมีทีมผู้สื่อข่าวที่ตามเสด็จ ฯ เพื่อไปเขียนข่าวในสถานที่ต่าง ๆ ก็ตาม แต่ถ้าเป็นเขตพระราชฐานแล้วเช่น พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วังไกลกังวล วังสระปทุม พระตำหนักจักรีบังกษ วังสวนกุหลาบ ฯลฯ โดยเฉพาะข่าวในพระราชสำนัก ในโอกาสที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาส พระราชทานพระบรมราชวโรกาส หรือประทานพระอนุญาตให้เข้าเฝ้า ฯ หรือเฝ้า ในเขตพระราชฐาน จะอนุญาตให้เฉพาะช่างภาพช่องละ 1 คน เข้าไปบันทึกภาพเท่านั้น ส่วนรายละเอียดของข่าวที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ จะเป็นผู้จัดทำข่าวสำหรับโทรทัศน์มอบให้แก่ช่างภาพเพื่อนำออกเผยแพร่

บรรณาธิการในสายราชสำนักของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ มีอำนาจที่จะพิจารณาให้ในการตัดทอนหรือแก้ไขข่าวในพระราชสำนักที่ผู้สื่อข่าวของสถานีออกไปทำ แต่สำหรับข่าวที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ ของสำนักพระราชเลขานุการที่ส่งไปให้ นั้น บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนักของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ จะไม่แก้ไขจะยึดถือเอาจากของสำนักพระราชเลขานุการเป็นสำคัญ

"ข้อมูลทั้งหลายที่ผ่านมาจากสำนักราช เป็น Process กระบวนการที่กลั่นกรองมาแล้ว เช่นนั้นหากสำนักราชส่งอะไรมาให้ เช่น พระราชสาส์น พอได้รับมาก็ดำเนินการให้อย่างเต็มที่" (ครรรจิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

แต่สำนักราชเลขาธิการก็ไม่ได้หวงห้ามว่าทางสถานีโทรทัศน์จะเพิ่มเติมข้อมูลของข่าวในพระราชสำนัก นอกเหนือไปจากข่าวสำหรับโทรทัศน์ของกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ มิใช่ถือเป็นข่าวตายตัว สถานีโทรทัศน์สามารถนำไปเพิ่มเติมได้ แต่ให้ใช้ข้อมูลเวลาที่เสด็จออกและเสด็จออกก็พระองค์ พระองค์ไหนบ้างซึ่งเป็นข้อเท็จจริง

ในเรื่องนี้บรรจจิตรฐา วัชรานนท์ ผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ได้สอบถามในงานการประชุมหารือระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๆ ว่า

“ข่าวเฝ้า ๆ ปกติแล้วสถานีโทรทัศน์ก็อยากเสนอข่าวที่ละเอียด ได้ใจความ ข่าวของสำนักราชเลขาธิการบางครั้งอาจสั้นและกระชับ ตรงนี้ทำให้การเสนอข่าวของเราไม่ได้รายละเอียดมากนัก อย่างนี้จะมีวิธีการแก้ไขอย่างไรบ้าง”

ธนศ เนติโพธิ์ ผู้อำนวยการกองข่าว ได้อธิบายถึงเรื่องนี้ว่า

“เรื่องนี้ทางกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ได้ตระหนักคืออยู่แล้ว ถ้าหากเป็นข่าวใดก็ตามที่เราสามารถให้ข้อมูลรายละเอียดเข้าไปได้ เราก็พยายาม แต่ว่าบางอย่างเช่น บริษัทสักแห่ง น้อมเกล้า ๆ ถวายรถยนต์ ถ้าหากเราต่อเติมอะไรมากไป ก็เท่ากับโฆษณาให้เขา เคี้ยวนี้เราพยายามเพิ่มเติมเนื้อหาเข้าไปอยู่ กรณีผู้เข้าเฝ้า ๆ เป็นบุคคลสำคัญมาจากต่างประเทศ ก็พยายามที่จะเพิ่มข้อมูล และอีกประการหนึ่ง การที่เราให้ข่าวสำหรับโทรทัศน์โดยมีเจ้าหน้าที่ของเราเข้าไปแจกทางสถานีโทรทัศน์ทุกแห่งไม่จำเป็นต้องถือว่าเป็นข่าวตายตัว คุณจะไปออกเพิ่มอีกไม่ได้ อันนี้ไม่ใช่ ข่าวที่เราให้ไปเป็น Guide line เท่านั้นเอง เช่นในวันนี้เวลาเท่านั้น เสด็จออกก็พระองค์ เป็นข้อเท็จจริง ส่วนรายละเอียดเพิ่มเติมทางสำนักเราไม่เคยหวงห้ามทางสถานีโทรทัศน์จะไปหาข้อมูลอะไรเกี่ยวกับผู้เฝ้า ๆ รายละเอียดต่าง ๆ เพิ่มเติมในข่าวทำได้เลย ไม่จำเป็นว่าข่าวสำหรับโทรทัศน์ที่ทางสำนักราชจะต้องออกได้เพียงเท่านั้น” (ธนศ เนติโพธิ์, การประชุมหารือ ฯ, 28 ตุลาคม 2548)

#### 4. การเรียงลำดับของข่าวในพระราชสำนักยึดถือจากสำนักข่าวเลขานุการ

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีโทรทัศน์จะออกทั้งหมด การเรียงลำดับข่าวยึดถือแนวทางเดียวกันกับที่สำนักข่าวเลขานุการกำหนด ทุกช่องสถานีจะไม่มีกำหนดเวลาของช่วงข่าวในพระราชสำนักจะยาวแค่ไหน ไม่ว่าข่าวจะใช้เวลาแค่ไหน ทางสถานีจะให้เวลาจนจบข่าวในพระราชสำนัก เมื่อออกข่าวในพระราชสำนักเสร็จแล้วถึงจะจัดสรรเวลาที่เหลือให้กับข่าวในภาคอื่น ๆ ต่อไปได้

"ภาพข่าวที่เข้ามาในสายข่าวในพระราชสำนักจะออกทั้งหมด เนื้อข่าวอาจมีการตัดทอนให้ดี ในเรื่องเวลาไม่มีข้อกำหนดของเวลา เช่น ข่าวในพระราชสำนักให้เสนอ 20 นาที หากมีความจำเป็นว่าเกิน 20 นาที เขาก็ต้องเอื้อ เราจะไปแจ้งกองกลางว่าวันนี้เกินนะ"  
(ครรชิต มั่งคงหัตถ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

5. ข่าวพระราชพิธีสำคัญ เช่น ข่าวในพระราชพิธีฉลองสิริราชสิริราชสมบัติครบ 60 ปี หรือข่าวในโอกาสที่เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ จะใช้การเผยแพร่ข่าวโดยโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย

สถานีโทรทัศน์ทุกช่องในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สถานีวิทยุโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้มีการก่อตั้งหน่วยงานอำนวยการในการปฏิบัติงานร่วมกันของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 4 ช่องขึ้น เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2511 โดยใช้ชื่อว่าโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย หรือ ทรท. ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า The Television Pool of Thailand หรือ TPT

การออกอากาศของโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทของงานที่อยู่ในเกณฑ์ออกอากาศพร้อมกันทุกสถานี ได้แก่ พระราชพิธี และรัฐพิธี เรื่องที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง หรือเรื่องที่โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยพิจารณาเห็นสมควร

2. ประเภทงานที่อยู่ในเกณฑ์ออกอากาศทุกสถานี แต่ในเวลาออกอากาศไม่พร้อมกัน ได้แก่ พระราชพิธีและรัฐพิธี หรือเรื่องที่โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยพิจารณาเห็นสมควร

3. ประเภทงานที่อยู่ในเกณฑ์ออกอากาศเพียงสถานีเดียวหรือมากกว่า (มิใช่ทุกสถานี) ได้แก่ พระราชพิธีและรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการ งานของสมาคม มูลนิธิ หรืองานที่โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยพิจารณาเห็นสมควร

สำหรับข่าวในพระราชสำนักที่จะใช้การเผยแพร่โดยโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นข่าวในงานพระราชพิธีสำคัญ เช่น งานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี หรือการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือพระบรมวงศ์เสด็จ ฯ ไปต่างประเทศ

6. สถานีโทรทัศน์ทุกช่องมีนโยบายที่จะเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักอย่างเต็มที่และในขณะเดียวกันก็มีการแข่งขันกันในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักเช่นกัน

สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกช่องมีนโยบายที่จะเสนอข่าวพระราชกรณียกิจของทุกพระองค์อยู่แล้ว ตามที่ได้กล่าวไว้ในเรื่องของนโยบายในการทำข่าวในพระราชสำนัก แม้บางคนอาจมองว่าข่าวในพระราชสำนักเหมือน ๆ กัน ทุกช่อง แต่จริง ๆ แล้วสถานีโทรทัศน์มีการแข่งขันเสนอข่าวอาจดูไม่แข่งขันกันมากเหมือนข่าวในสายอื่น ๆ เพราะสถานีโทรทัศน์เป็นองค์กรสื่อด้วยจึงต้องมีการแข่งขันกันในเรื่องการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก แต่การแข่งขันนี้เป็นการแข่งขันแบบสร้างสรรค์เพื่อให้คุณภาพของข่าวดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเนื้อข่าวที่เขียน ภาพข่าว หรือการแข่งขันในเรื่องเวลาที่จะออกอากาศ หากสามารถออกอากาศได้ทันเวลาสื่อโทรทัศน์จะมองว่าเป็นการแข่งขันในเรื่องการวางแผนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการทำงานที่จะสามารถเผยแพร่พระราชกรณียกิจของแต่ละพระองค์ได้ทันเวลาและไม่ตกข่าว

"ถามว่าแข่งไหม แข่งในด้านการวางแผน ผมเคยทำข่าวสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๙ กลับจากการแปรพระราชฐาน ท่านเสด็จ ฯ กลับหัวหิน ผมสั่งรถโมบายไปรอ ถ่ายเสร็จ เราชิงขึ้นดาวเทียมเลย มีช่องผมได้ออกช่องเดียว" (วันชัย ทรพสุทธิ, บก. ข่าวราชสำนัก ช่อง 7, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

จะเห็นได้ว่าสถานีโทรทัศน์มองว่าหากได้ออกอากาศเพียงช่องเดียวได้ทันเช้าข่าวในพระราชสำนักในช่วง 2 ทุ่มนั้น ด้วยเทคโนโลยีที่เหนือชั้นกว่า และความสามารถในการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ช่วงภาพจะต้องถ่ายให้พอดีกับเนื้อข่าว และเนื้อข่าวต้องเขียนไว้ล่วงหน้าโดยไม่มีการแก้ไข เมื่อถ่ายเสร็จเรียบร้อยก็ส่งผ่านดาวเทียมมายังสถานีเพื่อออกอากาศได้ทันทีเลย

*"แข่งด้านการเขียนข่าว ช่องอื่นจะเขียนอย่างไรอย่าไปตามเขา เราเขียนของเรา ผมคิดว่ามันเป็นสไตล์ ข่าวราชสำนักควรเขียนให้น่าสนใจ"*

(สุภาคย์ ภูมิมาศ , บก. ข่าวในพระราชสำนัก ไอทีวี, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

### 3.2 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสื่อสิ่งพิมพ์

#### 3.2.1 หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนชนิดแรกที่เป็นช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ให้กับประชาชน ดังนั้นหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่ยังคงเผยแพร่อยู่ในขณะนี้ จึงมีประวัติอันยาวนาน

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดแรกที่เข้ามามีบทบาทในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ คำว่าหนังสือพิมพ์ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Newspaper ซึ่งมาจากคำว่า News หมายถึง “ข่าว” และ Paper หมายถึง “กระดาษ” แต่เดิมหนังสือพิมพ์ถูกเรียกว่า “หนังสือข่าว” เพราะวัตถุประสงค์หลักของหนังสือพิมพ์คือ เพื่อแจ้งข่าว เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ของสังคม ดังนั้น หนังสือพิมพ์จึงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่น่าเสนอข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ซึ่งปกติมักไม่เกิน 2 – 3 วันหลังจากเหตุการณ์ได้เกิดขึ้น

หนังสือพิมพ์มีนโยบายที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจและพระบรมวงศ์ เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดี พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับสำนักพระราชเลขานุการและเห็นความสำคัญสถาบันพระมหากษัตริย์ว่าเป็นสถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์ ควรเคารพ

“เราคิดว่า เป็นหน้าที่ที่จะต้องเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็นการแสดงความจงรักภักดีอยู่แล้ว นโยบายของสื่อสิ่งพิมพ์ทุกวันถามได้เลยครับ เป็นนโยบายของผู้ใหญ่ ทุกโรงพิมพ์บอกว่าจะต้องมีรูปพระราชกรณียกิจของพระบรมวงศานุวงศ์ทุกวัน เพราะฉะนั้นคนที่ทำหน้าที่หาภาพข่าวมาให้ได้” (คำฤทธิ วิริยะกุล, รองหัวหน้าข่าวภูมิภาค หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, การประชุมหารือ ฯ, 28 ตุลาคม 2548)

“สยามรัฐได้ให้ความสำคัญต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยท่านหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ ปราโมช ท่านบอกว่าสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์ควรเคารพ คอลัมน์ในหลวงของเราเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2530 กว่า ๆ” (เสกสรร สิทธิาคม, หัวหน้าข่าวในหลวง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2549)

หนังสือพิมพ์บางฉบับให้ความสนใจเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน โดยมีคอลัมน์เฉพาะ เช่น คอลัมน์ในหลวงของเราในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ หรือลงพิมพ์ภาพข่าวพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์เป็นประจำ เช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐจะลงภาพพระราชกรณียกิจในหน้า 4 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์จะลงภาพพระราชกรณียกิจในหน้า 5 (ภาพข่าวสังคม) แต่หนังสือพิมพ์จะไม่มีบรรณาธิการข่าวราชสำนักเฉพาะ ข่าวในพระราชสำนักจึงจะไปอยู่ในหน้าในของหนังสือพิมพ์ เช่น หน้า 4 ในไทยรัฐ หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะลงเป็นภาพข่าวเสียส่วนมาก โดยส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปรับภาพข่าวจากฝ่ายช่างภาพส่วนพระองค์ สำนักพระราชวัง ดังนั้น หนังสือพิมพ์จึงมักลงเฉพาะภาพข่าวเท่านั้น ไม่ค่อยลงข่าวในพระราชสำนักอย่างละเอียด

“ทางช่างภาพส่วนพระองค์จัดภาพพระราชทานในโอกาสที่เข้าเฝ้า ฯ กรณีต่าง ๆ ทางช่างภาพจะจัดพระราชทาน เราไม่ได้จัดพระราชทานทุกครั้ง เราจะจัดกรณีที่มีบุคคลสำคัญเกี่ยวกับสาธารณะประโยชน์ส่วนรวม อย่างเช่นประมุขของประเทศเราจัดพระราชทานทุกครั้ง และแจ้งให้มารับเหมือนหนังสือพิมพ์ บางครั้งมารับที่สนามเสือป่า บางครั้งรับที่หน้าประตูทางเข้าด้านราชวิถีสวนจิตรลดา” (น้อม พงษ์กัญจนานุกร, การประชุมหารือ ฯ วันที่ 28 ตุลาคม 2549)

### 3.2.2 หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักราชเลขาธิการจัดพิมพ์หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ ขึ้นเพื่อเผยแพร่เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ของทุกปี

สำนักราชเลขาธิการจึงได้ประมวลพระราชกรณียกิจส่วนหนึ่งในรอบปีที่ล่วงแล้ว โดยใช้รอบปีงบประมาณ ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกันยายน พร้อมด้วยพระบรมฉายาลักษณ์และภาพพระราชกรณียกิจ ซึ่งฝ่ายช่างภาพส่วนพระองค์ สำนักพระราชวัง ได้บันทึกไว้

กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จะนำข่าวในพระราชสำนักในแต่ละวัน มาคัดต่อและจัดเรียงลำดับข่าวในพระราชสำนักใหม่ ให้ข่าวในวันเดียวกันอยู่ด้วยกัน และเรียงลำดับตามพระองค์โดยเริ่มจากข่าวของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฯลฯ เช่นเดียวกับการทำข่าวในพระราชสำนัก

เมื่อดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว กองข่าวจะจัดพิมพ์ใบรับหนังสือประมวลพระราชกรณียกิจประจำปี สำหรับแจกให้กับผู้มาเข้าเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อถวายพระพรชัยมงคล ณ ศาลาศิวลาลัย ในวันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี

นอกจากนี้ ได้มอบหมายให้ฝ่ายห้องสมุดเฉพาะ ฯ สำนักราชเลขาธิการ ดำเนินการจัดส่งให้กับหน่วยงานราชการ โรงเรียนทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เพื่อใช้ในการค้นคว้าและเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

### 3.2.3 ราชกิจจานุเบกษา

ราชกิจจานุเบกษา ได้จัดพิมพ์ขึ้นฉบับแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ปีมะเมีย ตรงกับวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2401 และเลิกพิมพ์ไประยะหนึ่ง จนกระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าราชกิจจานุเบกษามีคุณประโยชน์ในภายหน้าจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดพิมพ์ขึ้นอีกครั้ง

เมื่อเดือน 4 ขึ้น 2 ค่ำ ปีกอ ฉศก จ.ศ. 1236 ตรงกับวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2417 มีพระราชประสงค์อยากจะให้ทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศสยามนี้ และเพื่อจะให้ประชาชนแก่ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยและราษฎร แต่ไม่ได้พิมพ์แจกเหมือนสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้จัดพิมพ์เรื่อยมาจนปัจจุบันนี้

ราชกิจจานุเบกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การบอกข้อราชการและข่าวต่าง ๆ ประเภทหนึ่ง ส่วนอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ แจ้งความ ประกาศ พระราชบัญญัติ และกฎหมายต่าง ๆ

### 1. การบอกข้อราชการและข่าวต่าง ๆ ประกอบด้วย

1.1 ข่าวในพระราชสำนัก ได้แก่ ข่าวเสด็จพระราชดำเนิน ณ ที่ต่าง ๆ ข่าวเอกอัครราชทูตต่างประเทศเล่า ๆ กราบบังคมทูลลา ข่าวพระราชทานเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์ พระราชาคณะ ข่าวแต่งตั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ข่าวพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญตราต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 ข่าวการสงคราม ได้แก่ ข่าวบอกเมืองนครราชสีมาว่าด้วยกองทัพฮ่อและกำหนดซึ่งจะไต่ยกทัพขึ้นไปเมืองหนองคาย เป็นต้น

1.3 ข่าวเกี่ยวกับการเกษตรและภูมิอากาศ เช่น รายงานข่าวเปลือกข้าวสารที่ซื้อขายกันในพื้นเมืองต่าง ๆ รายงานราคาถั่ว งา เป็นต้น

1.4 เหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ข่าวไฟไหม้สถานที่ต่าง ๆ

### 2. แจ้งความ ประกาศ พระราชบัญญัติ และกฎหมาย

คุณค่าของเนื้อหาในราชกิจจานุเบกษา ราชกิจจานุเบกษาเป็นหนังสือพิมพ์ของหลวงหรือของทางราชการที่สำคัญที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง สามารถใช้เป็นเอกสารและหลักฐานอ้างอิงค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยต่าง ๆ ได้ ข้อมูลเรื่องราวที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษามีคุณค่าในการศึกษาประวัติศาสตร์ การเมือง และการปกครอง ในสมัยที่ราชกิจจานุเบกษานับนั้น ๆ ออกมาได้เป็นอย่างดี

ในปัจจุบันมีส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ ส่งเรื่องไปประกาศหรือลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาเป็นจำนวนมาก และหลากหลายประเภทส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่มี

ความสำคัญกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง การนำลงประกาศหรือลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาเผยแพร่ออกสู่สาธารณะจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ของเรื่องนั้น ๆ เป็นประการสำคัญ ด้วยเหตุนี้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเรื่องไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ถือปฏิบัติตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร 0204/ว 14 ลงวันที่ 29 มกราคม 2545 โดยแบ่งราชกิจจานุเบกษาออกเป็น ราชกิจจานุเบกษาประเภท ก ฉบับกฤษฎีกา และราชกิจจานุเบกษา ประเภท ง ฉบับประกาศทั่วไป

สำนักราชเลขาธิการได้รวบรวมข่าวในพระราชสำนักเป็นเล่ม ประจำเดือนต่าง ๆ นำส่งยังราชกิจจานุเบกษา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดพิมพ์ลงในประกาศราชกิจจานุเบกษาในหมวด ง ฉบับประกาศทั่วไป (ดูภาคผนวก)

### 3.3 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางอินเทอร์เน็ต

ในยุคสังคมข่าวสาร เทคโนโลยีได้มีส่วนช่วยในการพัฒนารูปแบบของการสื่อสารให้มีความหลากหลายในการนำเสนอ หรือส่งข้อมูลให้เข้าถึงประชาชนอย่างรวดเร็วทันสมัย ครอบคลุม และกว้างขวางมากที่สุด

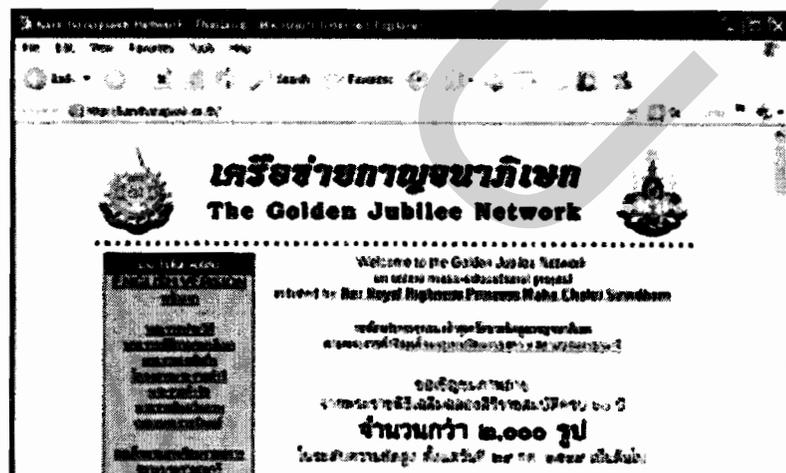
สื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายมาช่วยพัฒนารูปแบบการนำเสนอข่าวสารที่กลายเป็นการแข่งขันกันทั้งด้านรูปแบบ คุณภาพ ความรวดเร็ว ทั้งระหว่างหนังสือพิมพ์ด้วยกันเองและระหว่างสื่ออื่น ๆ ทำให้เกิดเป็นหนังสือพิมพ์ออนไลน์ (Online Newspaper) และการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

การมองคาดการณ์ในอนาคตว่าพฤติกรรมผู้บริโภคจะเปลี่ยนไปจากที่เคยอ่านหนังสือพิมพ์กระดาษมาเป็นการบริโภคข่าวสารจากระบบอินเทอร์เน็ตมากขึ้น และเมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักด้วยวิธีเดิม ๆ อย่างเดียวไม่ได้แล้ว สำนักราชเลขาธิการจึงมีการปรับเปลี่ยนการนำเสนอข่าวในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์มาเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ พระบรมราชาโชวาท และพระราชดำรัส รวมทั้งให้บุคคลภายนอกได้รู้จักสำนักราชเลขาธิการมากขึ้น

ด้วยเหตุที่จำนวนพื้นที่ของเว็บไซต์ (Web site) มีมากกว่าพื้นที่หน้ากระดาษ และสามารถเก็บข้อมูลได้ลึกและให้รายละเอียดมากกว่า ศักยภาพของระบบคอมพิวเตอร์ทำให้เก็บข้อมูลได้มากมายและสามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว การนำเสนอข่าวซึ่งมักอยู่ในรูปของไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext) ที่มีลักษณะการเก็บข้อมูลแต่ละหน้าจอสื่อขึ้นกันเป็นลำดับชั้น ประกอบกับคุณสมบัติด้านสื่อประสม (Multimedia) ของคอมพิวเตอร์ ทำให้สามารถนำเสนอข่าวทั้งที่เป็นภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง สี ข้อความ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจแก่ผู้อ่านด้วย

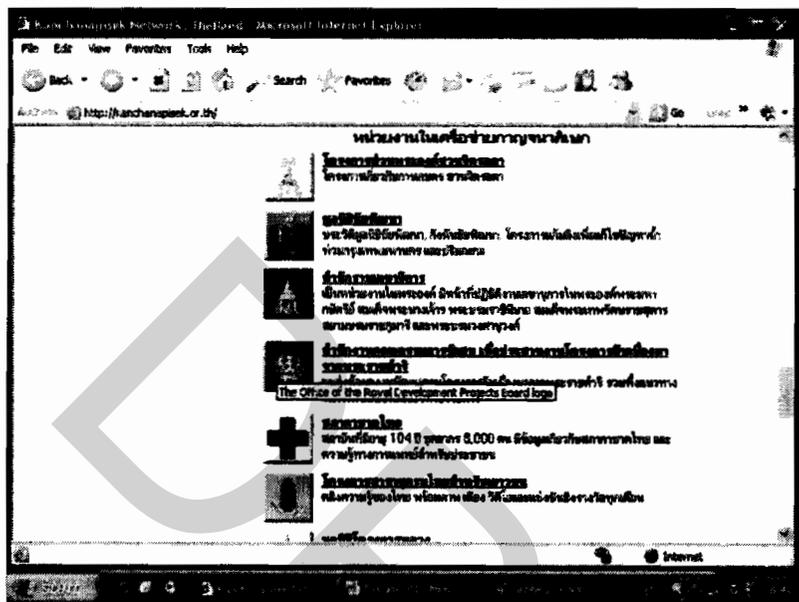
สำนักราชเลขาธิการได้รับพระราชทานพระราชนุญาตจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ใช้เครือข่ายกาญจนาภิเษกในการเผยแพร่ข้อมูลของสำนักราชเลขาธิการ

เครือข่ายคอมพิวเตอร์กาญจนาภิเษก คือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงข่าวสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทยที่มีข้อมูลเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น พระราชกรณียกิจ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กระแสพระราชดำรัส ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับประเทศไทยที่น่าสนใจ และเป็นสิ่งที่คนไทยรู้จักและภาคภูมิใจ



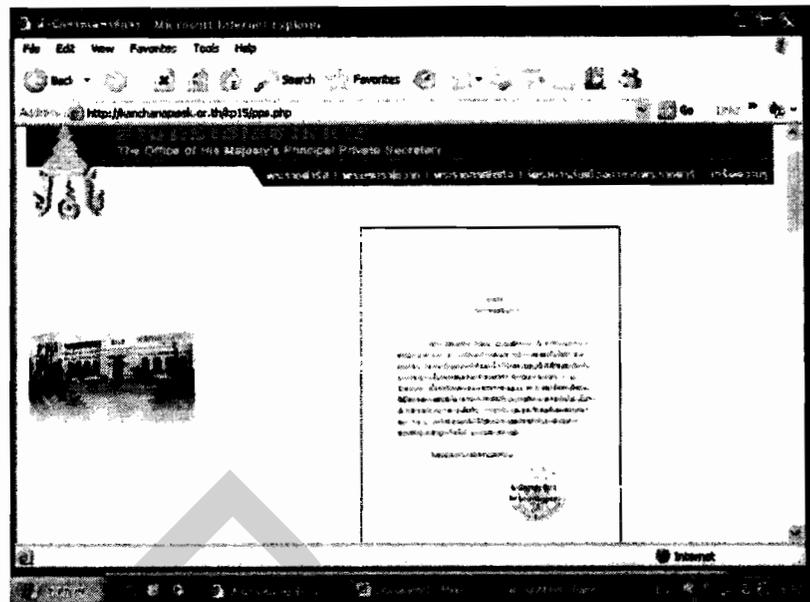
ภาพที่ 4.11 หน้าเว็บไซต์กาญจนาภิเษก

จะมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ในเครือข่ายกาญจนาภิเษก เช่น โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา มูลนิธิชัยพัฒนา รวมทั้งสำนักพระราชเลขานุการด้วย



ภาพที่ 4.12 เว็บไซต์ไซด์กาญจนาภิเษก แสดงหน่วยงานในเครือข่ายกาญจนาภิเษก

สำนักพระราชเลขานุการ มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “The Office of His Majesty’s Principal Private Secretary” ในเว็บไซต์ของสำนักพระราชเลขานุการ จะประกอบด้วยสารบัญญemannu พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชกรณียกิจ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเกร็ดความรู้ ซึ่งสามารถเข้าไปค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับข่าวในพระราชสำนักได้ในเมนูพระราชกรณียกิจ



ภาพที่ 4.13 หน้าเว็บไซต์ของสำนักพระราชเลขานุการ

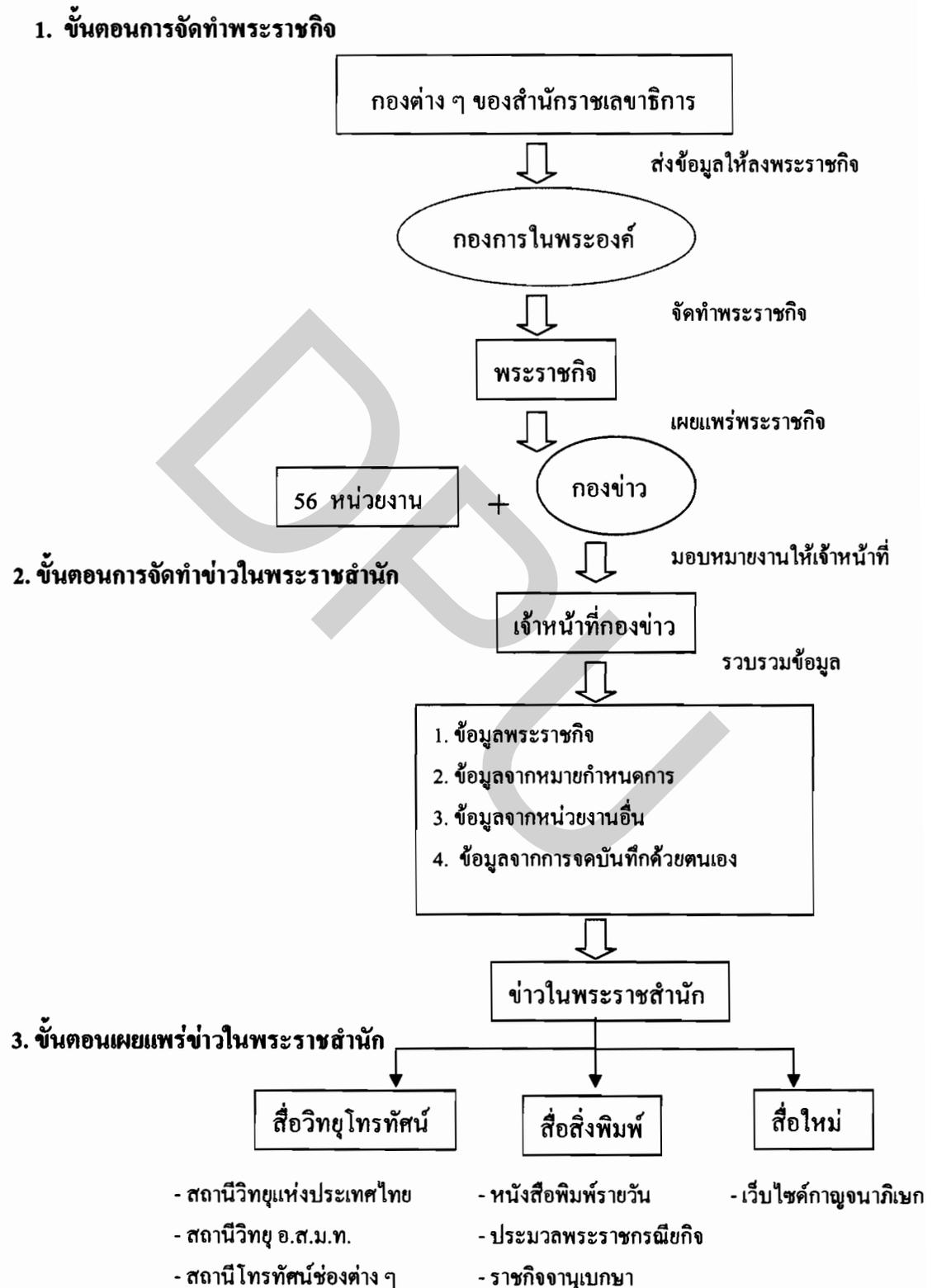
เว็บไซต์ของสำนักพระราชเลขานุการได้เพิ่งเริ่มดำเนินการจัดทำ ดังนั้นข้อมูลต่างๆ จะค่อยทยอยบันทึกลงในเว็บไซต์โดยเริ่มจากข่าวในพระราชสำนักในปัจจุบันและย้อนไปในอดีตเรื่อยๆ ข่าวในพระราชสำนักประจำวันจะถูกบันทึกในเว็บไซต์ของสำนักพระราชเลขานุการเครือข่ายกาญจนาภิเษกในวันรุ่งขึ้นหลังจากที่ข่าวในพระราชสำนักออกเผยแพร่ไปแล้ว และสามารถสืบค้นได้จากวันที่ พระองค์ไหนเสด็จ เสด็จที่ไหน จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ค้นคว้าได้เป็นอย่างดี เว็บไซต์ของสำนักพระราชเลขานุการในเครือข่ายกาญจนาภิเษกจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวางและทั่วถึงขึ้นด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากการศึกษาเรื่องกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ผู้วิจัยได้พบว่ามี 3 ขั้นตอนและเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น จึงขอสรุปเป็นรูปตารางดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก	ขั้นตอนที่ 1	ขั้นตอนที่ 2	ขั้นตอนที่ 3
1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ	1.1 รับข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ	1.2 บันทึกข้อมูลลงในพระราชกิจ	1.3 เผยแพร่พระราชกิจ
2. ขั้นตอนการทำข่าวในพระราชสำนัก	2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่	2.2 รวบรวมข้อมูล	2.3 จัดทำข่าวในพระราชสำนัก
3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก	3.1 เผยแพร่ทางสื่อมวลชน - สถานีโทรทัศน์ - สถานีวิทยุ	3.2 เผยแพร่ทางสิ่งพิมพ์ - หนังสือพิมพ์ - หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ - ราชกิจจานุเบกษา	3.3 เผยแพร่ทางสื่อใหม่ - เว็บไซต์กาญจนาภิเษก

ผู้วิจัยสรุปแผนภาพกระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการได้ดังนี้



ภาพที่ 4.14 กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

### กรณีศึกษา

จากการที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงกระบวนการข่าวในพระราชสำนักมาพอสมควรแล้วนั้น เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจถึงกระบวนการข่าวในพระราชสำนักได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอยกกรณีศึกษามาอธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

การศึกษาถึงกระบวนการข่าวในพระราชสำนักตามที่กล่าวมาแล้วนั้น มีรายละเอียดปลีกย่อยของแต่ละข่าว ข่าวแต่ละประเภทจะมีขั้นตอนในการปฏิบัติแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยแยกประเภทของข่าว เป็น 5 กรณี ได้แก่

1. ข่าวการเสด็จ ฯ ไปในการพระราชพิธีสำคัญ ๆ ได้แก่ พระราชพิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2548 โดยศึกษาเฉพาะข่าวในพระราชสำนัก วันที่ 4 ธันวาคม 2548 ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ ฝ้าฯ ทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต
2. ข่าวการเสด็จเยือนต่างประเทศของพระบรมวงศ์ ศึกษาในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จ ฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 3 – 13 เมษายน 2549
3. ข่าวพระประมุข ประมุข และพระราชวงศ์ต่างประเทศเยือนประเทศไทย ศึกษาในโอกาสที่ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส เยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ 12 – 13 มกราคม 2549 และสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เสด็จ ฯ เยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ 20 – 26 กุมภาพันธ์ 2549
4. ข่าวการเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด ศึกษาในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ แปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 17 มกราคม – 16 มีนาคม 2549
5. ข่าวในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ศึกษาเฉพาะในวันที่ 11 มิถุนายน 2549 ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระประมุข ประมุข และพระราชวงศ์ เสด็จ ฯ ร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

### กรณีศึกษา 1. การเสด็จ ฯ ไปในพระราชพิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา

พิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พิธีนี้ในสมัยโบราณไม่มี เพราะโบราณท่านถือไสยศาสตร์มาก จึงปกปิดวันเกิดบุคคลสำคัญกัน ด้วยกลัวว่าถ้าเผื่อใครรู้ว่าวันไหนเป็นวันเกิดแล้ว ผู้ที่เป็นศัตรูจะเอาวันเดือนปีเกิดไปทำอาถรรพ์ให้เกิดความไม่เป็นมงคลหรือเกิดเป็นอันตรายต่าง ๆ ได้ ยิ่งพระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงเป็นประมุขของบ้านเมืองก็ยิ่งปกปิดวันและเวลาเสด็จพระราชสมภพเป็นความลับอย่างยิ่งในฐานะทรงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในแผ่นดินจึงไม่มีการทำพิธีเฉลิมฉลองหรือบำเพ็ญพระราชกุศลในวันพระราชสมภพกันมาแต่ก่อน

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันพระราชสมภพมาตั้งแต่ยังทรงผนวชอยู่ ต่อมาเมื่อได้เสด็จขึ้นเสวยราชย์แล้วก็ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลในวันพระราชสมภพเป็นการภายในหาได้ทรงกระทำเป็นพระราชพิธีใหญ่โตอย่างใดไม่ ต่อมาเมื่อมีพระชนมายุ 60 พรรษา จึงโปรดให้มีการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาให้เป็นการครึกครื้นบ้าง เพราะเป็นมงคลสมัยที่ควรจะทำ และได้อุปถัมภ์กันมาจนกระทั่งปัจจุบัน (ประเพณีในพระราชสำนัก : 24)

ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ กำหนดการพระราชพิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2549 โดยมีหมายกำหนดการดังนี้

ที่ ๒๐/๒๕๔๘				
หมายกำหนดการ				
พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา				
วันวาม พุทธศักราช ๒๕๔๘				
วัน	เวลา	รายการ	ที่	แต่งกาย
จันทร์ที่ ๕	๕ ถึง ๑๓ น. ๑๑.๓๐ น.	ลงนามถวายพระพร ถวายพระพรชัยมงคล	ในพระบรมมหาราชวัง พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	ปกติขาว เสื้ออก จักี หรือลายสหาย สูงชุด กาลศโรย จุดธูปเทียน
	๑๓.๐๐ น.	บรรพชาศีลจารณุปถัมภ์ สถานพระราชมงคล ผู้ให้พระพรหมราชสังคหวัตถุ์ ฯ	วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	เสื้ออก จุดธูปเทียน หรือลายสหาย สูงชุด
		ทรงตั้งสมเด็จพระสังฆราช เจ้าคุณพระพรหมญาณสังวรราชพิธี เฉลิมพระชนมพรรษา	พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	
อังคารที่ ๖	๑๐.๐๐ น.	เสด็จพระ เทศน์มหาชาติ พระสงฆ์ถวายพระพร	พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	เสื้ออกพระภิกษุ หรือสีนึ่งดอก
พฤหัสบดีที่ ๘	๑๓.๐๐ น.	คณะชุดเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล	ทาลาศอุษิตายัต สวมจีวรสีดำ	สากล เช้าน้ำที่ ปกติขาว

ภาพที่ 4.15 หมายกำหนดการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ธันวาคม 2548

กรณีศึกษาที่ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาเป็นกระบวนการข่าวในพระราชสำนักของวันที่ 4 ธันวาคม 2548 เนื่องจากเห็นว่าวันนี้มีความสำคัญและเป็นวันที่ได้แสดงถึงความจงรักภักดีที่พลกนิกรมีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะวันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลง ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าเฝ้า ฯ ในวันนี้ ยังปลาทบปลื้มปิติให้พลกนิกรชาวไทยเป็นอย่างมาก มีประชาชนมากมายต่างพากันเข้าไปในวังสวนจิตรลดาอย่างเนืองแน่นทุกปี เพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อพระองค์ท่าน ดังนั้นในแต่ละปีจึงมีผู้ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ มาเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี

การขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ในวันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี เป็นความรับผิดชอบของงานเข้าเฝ้า ฯ ฝ่ายพระราชกรณียกิจ กองการในพระองค์ สำนักพระราชเลขานุการ

คณะบุคคลต่าง ๆ ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 5 ธันวาคม 2548

ในปีนี้มีผู้เข้าเฝ้า 674 คณะ จำนวน 22,175 คน ซึ่งสำนักพระราชเลขานุการมีขั้นตอนในการทำงาน ดังนี้

1. ผู้ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ทำหนังสือถึงราชเลขานุการ พิจารณานำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา

2. กองการในพระองค์ สำนักพระราชเลขานุการ พิจารณาคณะบุคคลที่จะขอเฝ้า ฯ ซึ่งมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้ขอเฝ้า ฯ ในวันดังกล่าวว่า ไม่เป็นพระ ชี และเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี ทั้งนี้ ไม่ใช่หลักเกณฑ์ที่ใช้ยึดถือเกี่ยวกับการขอเฝ้า ฯ ในกรณีอื่น

“เหตุที่ต้องถึงมีหลักเกณฑ์นี้เนื่องจากในวันดังกล่าวเป็นวันที่มีผู้เข้าเฝ้า ฯ มาก หากเป็นพระ ชี หรือเด็ก เกรงว่าจะไม่ได้รับความสะดวก แต่ถ้าเป็นการขอเฝ้า ฯ ในกรณีอื่น เช่น การขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ เพื่อทูลเกล้า ฯ ถวายเงิน ก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป” (เพ็ชร รัตนเศรษฐ์, เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8 กองการในพระองค์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2549 )

3. กองการในพระองค์จะทำการตรวจสอบเอกสารผู้ขอเฝ้า ฯ ให้ถูกต้องครบถ้วน เช่น รายชื่อผู้เข้าเฝ้า จำนวนรถยนต์ ชื่อพนักงานขับรถ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยในเขตพระราชฐาน

4. กองการในพระองค์จะทำการกำหนดที่นั่งของผู้เข้าเฝ้า ฯ ณ ศาลาศาลิตาลัย และบริเวณรอบนอกศาลาศาลิตาลัย และจัดทำบัญชีรายชื่อคณะบุคคลที่เข้าเฝ้า ฯ ขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย

5. แจ้งให้ผู้ขอเข้าเฝ้า ฯ มารับหนังสือตอบและบัตรผู้เข้าเฝ้า ฯ พร้อมทั้งจัดทำเอกสารชี้แจงต่าง ๆ เช่น ลำดับการเข้าเฝ้า ฯ และข้อแนะนำในการเข้าเฝ้า ฯ

6. จัดทำหนังสือแจ้งและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แจ้งเรื่องการพระราชพิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา

- เลขานุการพระราชวัง
- สมุหราชองครักษ์
- หัวหน้าหน่วยเฝ้ารักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญประจำกรมราชองครักษ์

ฯลฯ

7. มีการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯ เพื่อประสานงานเกี่ยวกับการพระราชพิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

8. ในวันที่ 3 ธันวาคม เจ้าหน้าที่ของสำนักราชเลขานุการจะเข้าไปติดเลขที่นั่ง และตรวจความเรียบร้อยสถานที่เข้าเฝ้า ฯ คือ ศาลาศาลิตาลัย สวนจิตรลดา

9. กองการในพระองค์จัดทำพระราชกิจในวันดังกล่าว เพื่อกราบบังคมทูลพระกรุณาให้ทรงทราบ และแจ้งให้หน่วยงานราชการทั้งภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

10. ในวันที่ 4 ธันวาคม เจ้าหน้าที่ของสำนักราชเลขานุการทุกกอง โดยเฉพาะแต่เจ้าหน้าที่ของกองการในพระองค์เท่านั้น จะเข้าไปอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าเฝ้า ฯ ร่วมกับสำนักพระราชวัง เพื่อให้การเข้าเฝ้า ฯ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

## กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

### 1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคล ฯ เฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล ณ ศาลาศุติดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ในวันที่ 4 ธันวาคม 2548 กองการในพระองค์ จะมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบันทึกลงในพระราชกิจ เพื่อแจกจ่ายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

พระราชกิจประจำวัน วัน อาทิตย์ ที่ ๔ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘		
เวลา	รายการ	หมายเหตุ
๑๖.๐๐ น.	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลง ณ ศาลาศุติดาลัย สวนจิตรลดา พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ ต่อจากนั้น เสด็จออก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ลูกหลานของพลเอกทวงศุภณรงค์ จำนวน ๑๘ คน เฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๘	(ส่วนพระองค์)

ภาพที่ 4.16 พระราชกิจประจำวัน วันอาทิตย์ ที่ 4 ธันวาคม 2548

ที่มา : กองการในพระองค์ สำนักพระราชเลขานุการ

## 2. ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

### 2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่

เมื่อได้รับทราบจากพระราชกิจว่าพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ในวันที่ 4 ธันวาคม และทางกองพระราชพิธี สำนักพระราชวังได้จัดทำกำหนดการการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา (ดูภาคผนวก)

ผู้อำนวยการกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จะจัดเจ้าหน้าที่ให้เข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก ณ ศาลาศิวาลัย สวนจิตรลดา

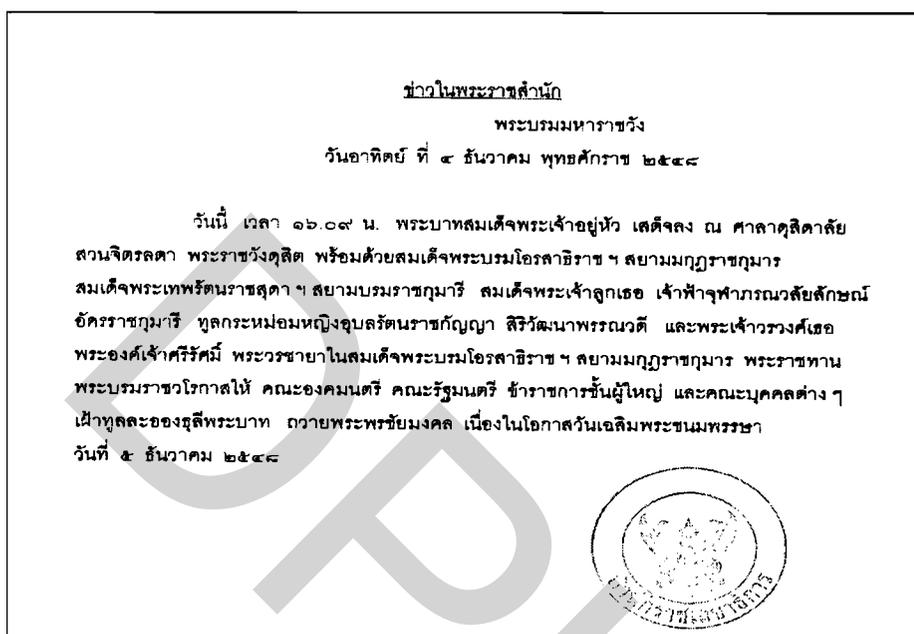
### 2.2 รวบรวมข้อมูล

เจ้าหน้าที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัติราชการในการทำข่าวในพระราชสำนัก จะทำการค้นคว้าข้อมูลจากกำหนดการของกองพระราชพิธี ว่าในวันดังกล่าวมีขั้นตอนพิธีการอย่างไรบ้างในแต่ละวัน

เจ้าหน้าที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จะเข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก เพื่อจดบันทึกว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลงในเวลาเท่าใด และมีพระองค์อื่น เสด็จด้วยกี่พระองค์ พระองค์ไหนบ้าง

## 2.3 จัดทำข่าวในพระราชสำนัก

การจัดทำข่าวในพระราชสำนักในวันที่ 4 ธันวาคม ดังนี้



ภาพที่ 4.17 ข่าวในพระราชสำนัก วันอาทิตย์ ที่ 4 ธันวาคม 2548  
ที่มา : กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ

วันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะพระราชทานพระราชดำรัสให้แก่ปวงชนชาวไทย ซึ่งเปรียบเสมือนคำสอนของพระมหากษัตริย์ที่ทรงสั่งสอนพสกนิกรที่อยู่ได้ร่วมพระบารมี พสกนิกรทั้งหลายอยากที่จะได้รับฟังพระราชดำรัสนี้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นแม้ว่าศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา จะเป็นสถานที่ที่กว้างขวาง แต่ในวันที่ 4 ธันวาคม สถานที่นี้ก็กลับดูเล็กไปถนัด และยังมีผู้ที่ไม่ได้มาเข้าเฝ้าฯ รวมทั้งผู้ที่อยู่ต่างจังหวัดและห่างไกล ดังนั้น โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยจึงได้มีการถ่ายทอดสดให้ประชาชนได้ชมพร้อมกันทั่วประเทศ

อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ได้มีหนังสือเพื่อขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถ่ายทอดเสียงให้ประชาชนได้ฟังทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย และเผยแพร่ทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย

### 3. ขั้นตอนเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

การเผยแพร่พระราชกรณียกิจในวันที่ 4 ธันวาคม 2548 เป็นการถ่ายทอดสดทางสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ร่วมการเฉพาะกิจตั้งแต่เริ่มต้นเสด็จ ฯ มาถึงศาลาศาลาดิถุลา สวนจิตรลดา จนพระราชทานพระราชดำรัสจบ เป็นการเสร็จสิ้นการพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลเข้า เฝ้า ฯ เพื่อถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

นอกจากการเผยแพร่โดยการถ่ายทอดสดแล้ว สถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุยังคงเผยแพร่ในข่าวภาค 20.00 น. เหมือนเช่นข่าวปกติของทุกวันอีกครั้งหนึ่งด้วย และกองข่าว สำนักพระราชเลขาก็ส่งข่าวในพระราชสำนักเผยแพร่เหมือนเช่นเดิม

ทางด้านสื่อหนังสือพิมพ์ ในวันรุ่งขึ้น (5 ธันวาคม) หนังสือพิมพ์จะลงพิมพ์พระราชดำรัสที่ถอดเทปมาจากบันทึกพระสุรเสียง ตีพิมพ์ลงในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ เนื่องจากเห็นว่าพระราชดำรัสที่พระราชทานในทุกปีนั้น มีสาระและประโยชน์เป็นคำสั่งสอนประชาชนทั้งประเทศ

สำหรับสำนักพระราชเลขาร โดยกลุ่มราชบรรณาคม จะทำการถอดเทปพระสุรเสียงแล้วนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา เพราะพระราชดำรัสในวันนี้เป็นพระราชดำรัสสด จึงอาจต้องมีการแก้ไขตัดทอนข้อความที่ไม่จำเป็นออกไปเสียก่อน เมื่อพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เผยแพร่ได้แล้วนั้น สำนักพระราชเลขารจะจัดพิมพ์เป็นเล่มในหนังสือประมวลพระราชดำรัสประจำปี ออกเผยแพร่

## กรณีศึกษา 2. การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของพระบรมราชวงศ์

การคบหาสมาคมคือสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้เลยในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมระดับชุมชน ภูมิภาคหรือระดับโลก ประเทศใดก็ตามที่ไม่คบหาสมาคมกับประเทศอื่น ประเทศนั้นก็เหมือนกับบุคคลผู้ไร้ญาติขาดมิตร จึงเป็นโศกมหาศาลของคนไทยที่มีพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็ยมด้วยพระปรีชาสามารถทางการทูตมาทุกยุคทุกสมัย นับเนื่องไปตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีตราบกระทั่งปัจจุบัน

พระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ได้ทรงเห็นถึงคุณประโยชน์ของการเจริญมิตรภาพกับนานาประเทศทั้งใกล้และไกล ทรงพระราชอุทิศสาหะผูกประสานพระราชไมตรีกับประเทศต่าง ๆ เริ่มจากเพื่อนบ้านใกล้เคียง เรือยไปจนถึงประเทศที่อยู่คนละซีกโลก ก่อให้เกิดความผาสุกมั่นคงทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ พาณิชยกรรม ตลอดจนการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ และศิลปวัฒนธรรมอันดีงามระหว่างกัน (ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ, 2549 : 13)

ระยะหลังแม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะไม่ได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศอีก แต่ก็ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเจริญพระราชไมตรีกับนานาประเทศ ตลอดจนไปร่วมพระราชพิธีและพิธีที่ประมุขต่างประเทศกราบบังคมทูลพระกรุณาเชิญเสด็จพระราชดำเนินมาด้วยไมตรีจิตอยู่เนื่อง ๆ

การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ทั้งอย่างเป็นทางการ (State Visit) และอย่างเป็นทางการ (Official Visit) ไม่ว่าจะเสด็จ ฯ ในโอกาสเพื่อทรงศึกษา ทรงเข้าร่วมการประชุมสัมมนา และอื่น ๆ แต่ไม่ว่าจะเสด็จ ฯ เพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ด้วยพระราชจริยวัตรและพระราชอัธยาศัยที่งดงามจึงเป็นที่ประทับใจของนานาประเทศ และแน่นอนผลที่ตามมา นอกจากจะเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ส่งเสริมมิตรภาพ และความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศให้เพิ่มพูนขึ้น ซึ่งเป็นผลทางตรงแล้ว ในทางอ้อมยังทำให้การเจรจาข้อราชการต่าง ๆ หรือปัญหาต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยความราบรื่นอีกด้วย ในประการนี้มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1. การดำเนินการในระยะทาบทาม ได้แก่ การมีหนังสือโต้ตอบกันจนเป็นที่แน่นอนว่าทรงรับเชิญเสด็จ ฯ การทาบทามนี้จะเริ่มล่วงหน้าก่อนการเสด็จ ฯ เป็นเวลาหลายเดือน บางกรณีอาจมีการทาบทามล่วงหน้าเป็นปี โดยเอกอัครราชทูตของประเทศนั้น ๆ จะขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ เป็นระยะ เพื่อกราบบังคมทูลพระกรุณาในเรื่องดังกล่าว

2. เมื่อทรงรับเชิญเสด็จ ฯ สำนักพระราชเลขาธิการจะติดต่อเป็นการภายในกับกระทรวงการต่างประเทศเพื่อแจ้งเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศนั้น ๆ เพื่อประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศของประเทศนั้น ๆ ให้รัฐบาลมีหนังสือขอพระราชทานเชิญเสด็จ ฯ มาเป็นทางการ

3. เมื่อได้รับหนังสือขอพระราชทานเชิญเสด็จ ฯ เป็นทางการแล้ว กองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขาธิการ จะดำเนินการเรื่องตอบรับเชิญ ถ้าเป็นการเสด็จ ฯ อย่างเป็นทางการ (State Visit) ประมุข หรือพระประมุขของประเทศนั้น จะมีสาส์นหรือพระราชสาส์นเชิญผ่านกระทรวงการต่างประเทศมา สำนักพระราชเลขาธิการจะร่างพระราชสาส์นตอบ และเมื่อทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว จะมีหนังสือเรียนเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอเชิญพระราชสาส์นตอบไป ถ้าเป็นพระบรมวงศ์เสด็จ ฯ เป็นทางราชการ (Official Visit) รัฐบาลของประเทศนั้น ๆ มักจะเชิญผ่านรัฐบาลไทย หากทรงรับเชิญเสด็จ ฯ ก็จะแจ้งผ่านรัฐบาล

4. ติดต่อขอรายชื่อผู้ตามเสด็จ จากเลขาธิการพระราชวัง หรือกองราชเลขาณูการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กองงานในพระองค์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และราชองครักษ์ที่ตามเสด็จ แล้วแต่กรณี

5. แจ้งรายชื่อผู้ตามเสด็จทั้งหมด รวมทั้งรายชื่อเจ้าหน้าที่โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย พร้อมด้วยกำหนดวัน เวลา และเที่ยวบินในการเสด็จ ฯ ไปและกลับให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ คือ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เลขาธิการพระราชวัง สมุหราชองครักษ์ เอกอัครราชทูตของประเทศที่จะเสด็จ ฯ เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศที่จะเสด็จ ฯ กองราชเลขาณูการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กองงานในพระองค์สมเด็จพระ

พระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กองงานในพระองค์พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตถามาตุ เลขานุการคณะองคมนตรี ผู้ตามเสด็จทั้งหมด กองการในพระองค์ และกองข่าว

6. จัดทำร่างประกาศสำนักพระราชวัง นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเรียน พระราชปฏิบัติ เมื่อโปรดเกล้าฯ แล้ว จัดทำคำแปลแล้วพิมพ์ส่งให้สำนักพระราชวัง ดำเนินการต่อไป

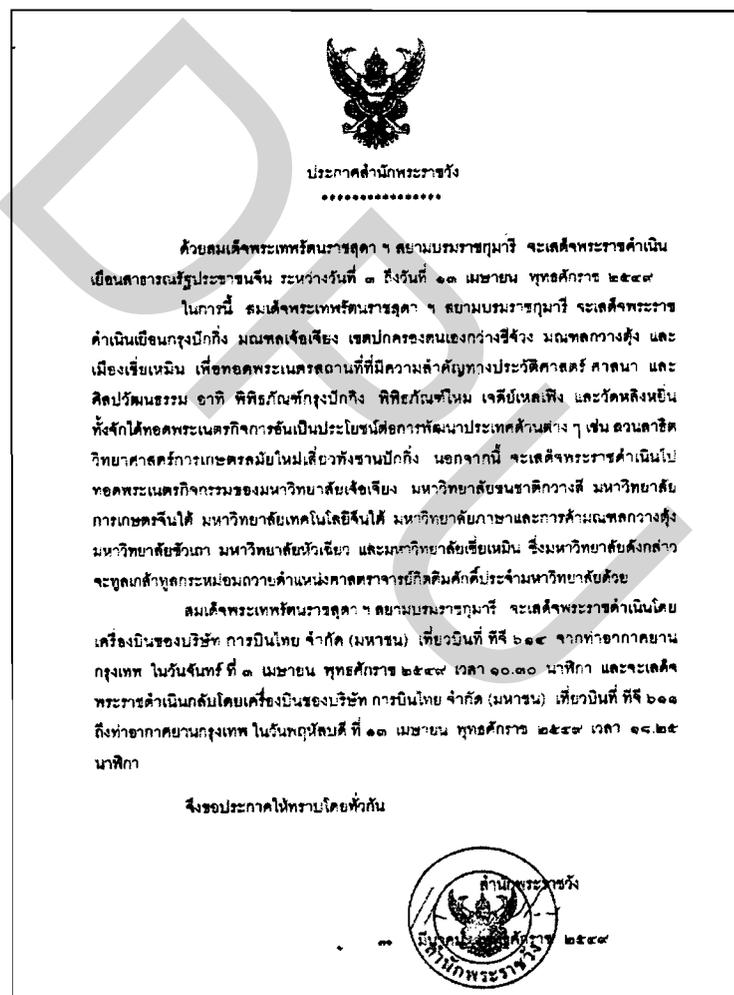
ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ กองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขานุการ มีภารกิจที่จะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของพระบรมวงศานุวงศ์ โดยประสานกับกระทรวงการต่างประเทศและกองงานในแต่ละพระองค์เกี่ยวกับการเชิญเสด็จ ฯ เพื่อนำความกราบบังคมทูลเรียนพระราชปฏิบัติ เมื่อทรงรับเชิญเสด็จ ฯ แล้ว จึงดำเนินการร่างลายพระราชหัตถ์ตอบรับเชิญเสด็จ ฯ โดยส่งผ่านกระทรวงการต่างประเทศ พร้อมทั้งแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสด็จ ฯ ตลอดจนประสานเกี่ยวกับเรื่องกำหนดการดังกล่าว เมื่อนำความกราบบังคมทูลเรียนพระราชปฏิบัติและโปรดเกล้า ฯ ตามร่างแล้ว จึงนำส่งไปยังสำนักพระราชวังเพื่อนำส่งต่อไปยังกรมประชาสัมพันธ์สำหรับเผยแพร่ทางสื่อมวลชนก่อนกำหนดวันเสด็จ ฯ เยือนต่อไป และในระหว่างการเสด็จ ฯ เยือน ต้องประสานกับกระทรวงการต่างประเทศ เกี่ยวกับรายงานข่าวพระราชกรณียกิจการเสด็จ ฯ เยือนเพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นประจำทุกวัน

จากการที่ได้ศึกษาในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ในโอกาสที่เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของพระบรมวงศานุวงศ์ ได้ศึกษาเฉพาะข่าวในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จ ฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 3 ถึงวันที่ 13 เมษายน 2549 โดยมีกระบวนการข่าวในพระราชสำนักดังนี้

## กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

### 1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

กรณีที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนและทรงรับเชิญเสด็จฯ แล้ว กองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขานุการ จะร่างประกาศสำนักพระราชวัง และเมื่อโปรดเกล้าฯ ตามร่างแล้ว จะส่งไปยังสำนักพระราชวังเพื่อเผยแพร่ประกาศสำนักพระราชวังต่อไป ตามประกาศสำนักพระราชวังนี้



ภาพที่ 4.18 ประกาศสำนักพระราชวัง ในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน

กองการต่างประเทศ สำนักราชเลขาธิการ จะแจ้งให้กองการในพระองค์ทราบว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อ บันทึกลงในพระราชกิจ และเผยแพร่พระราชกิจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

พระราชกิจประจำวัน วัน จันทร์ ที่ ๓ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙		
เวลา	รายการ	หมายเหตุ
๐๗.๐๐ น.	สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือน สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๓ - ๑๓ เมษายน ๒๕๔๙ เสด็จฯ โดยเครื่องบินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เที่ยวบินที่ ทีจี ๖๑๔ ออกจากท่าอากาศยานกรุงเทพ	

ภาพที่ 4.19 พระราชกิจ ประจำวันจันทร์ ที่ 3 เมษายน 2548  
ที่มา : กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ

## 2. ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่ ผู้อำนวยการกองข่าวจะได้มอบหมายงานให้กับ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่ กองข่าว ที่จะรับผิดชอบในการเผยแพร่ข่าวเสด็จฯ ต่างประเทศออกเผยแพร่

### 2.2 รวบรวมข้อมูล

เจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่ที่ได้รับมอบหมายจะดำเนินการหาข้อมูลเบื้องต้น จาก กำหนดการที่กระทรวงการต่างประเทศจัดทำขึ้น และประสานงานเพื่อขอข้อมูลจากสถาน เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศนั้น ๆ ให้ส่งพระราชกรณียกิจในวันนั้น (ดูภาคผนวก)

ข่าวการเสด็จฯ เยือนต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่ต้องตรวจสอบข้อมูล เช่น ชื่อนามสกุลของผู้เข้าเฝ้าฯ ชื่อสถานที่ที่เสด็จฯ ไป เพื่อทับศัพท์ภาษาไทยให้ถูกต้อง แล้ว

นำมาเรียบเรียงเป็นข่าวในพระราชสำนัก นำเสนอผู้อำนวยการกองข่าวเพื่อตรวจสอบถามถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง เมื่อผู้อำนวยการกองข่าวตรวจและได้แก้ไขให้ถูกต้องแล้ว นำส่งเจ้าหน้าที่เวรทำข่าวประจำวันเพื่อจัดพิมพ์เป็นข่าวในพระราชสำนักเพื่อเผยแพร่ต่อไป

### 2.3 จัดทำข่าวในพระราชสำนัก

ข่าวในพระราชสำนักในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน จะเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักหลังจากวันที่เสด็จฯ ไป เนื่องจากต้องมีการตรวจสอบข้อมูลให้เรียบร้อยก่อน

### 3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

ในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน จะได้ดำเนินการออกแถลงการณ์สำนักพระราชวังก่อนที่จะเสด็จฯ ไปก่อน แล้วจึงจะเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในโอกาสที่เสด็จฯ เยือนในภายหลัง

การแถลงการณ์นั้นเป็นการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบว่าตอนนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปต่างประเทศ เพราะหากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือพระบรมวงศ์ ไม่ได้ประทับอยู่หรือไม่ได้ทรงออกงาน อาจมีข่าวลือต่าง ๆ ออกมา จึงต้องมีการออกแถลงการณ์ ซึ่งกองการต่างประเทศ สำนักราชเลขาธิการ เป็นผู้ดำเนินการร่าง แล้วนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตามร่างแล้ว จึงจะส่งไปยังสำนักพระราชวัง เพื่อออกเป็น แถลงการณ์สำนักพระราชวังต่อไป

“แถลงการณ์ที่เมื่อตะก็คุณหญิงวนิด พุดว่ารับมาเมื่อโปรดเกล้าฯ แล้ว เป็นแถลงการณ์ของเรา เราเป็นผู้ร่าง เราเป็นผู้ทำในเรื่องของข้อมูลต่าง ๆ พอร่างเสร็จก็ส่งไปกราบบังคมทูลพระกรุณา หรือกราบบังคมทูล เพื่อให้โปรดเกล้าฯ ตามร่างนั้น เพื่อให้บอกประชาชนว่าตอนนี้หายไปไหน หรือเจ้านายองค์นั้นไม่อยู่ ประชวรริเปลา ก็จะมีข่าวลือออกมาเรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นเราก็จะมีแถลงการณ์ออกไปเพื่อแจ้งให้ทราบว่าขณะนี้พระองค์นี้ไม่อยู่นะ เสด็จฯ ไปปฏิบัติพระราชกรณียกิจในต่างประเทศก็จะออกมาในลักษณะแถลงการณ์ ซึ่งกองการต่างประเทศ สำนักราชเลขาธิการ เป็นผู้ทำ เมื่อโปรดเกล้าฯ ตามร่างแล้ว เราก็จะส่งไปยังสำนักพระราชวัง

เพื่อประทับแล้วออกเป็นแถลงการณ์ และอีกเรื่องหนึ่ง จะออกแถลงการณ์เวลาทรงพระประชวรอัน นี้จะเป็นเรื่องสำคัญ ๆ จึงจะเป็น แถลงการณ์ ออกโดยสำนักพระราชวัง เราทำกันมาแต่โบราณ ราชประเพณี” (คุณจันทน์ ชนรักษ์, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, การประชุมหารือ ฯ, 28 ตุลาคม 2548)

สำนักพระราชวังจะส่งแถลงการณ์ที่สำนักราชเลขาธิการจัดทำขึ้น แล้วส่งให้ทาง โทรสารให้กับกรมประชาสัมพันธ์เผยแพร่

“แถลงการณ์สำนักพระราชวัง อันที่จริง สำนักพระราชวังออกตามที่สำนักราชเลขาธิการทำเรียบร้อย แล้ว โปรดเกล้าฯ มาเรียบร้อย แล้วสำนักพระราชวังส่งให้กรมประชาสัมพันธ์เผยแพร่”

(คุณหญิงวรรณนิษฐ์ พิสมนต์, เลขานุการกรม สำนักพระราชวัง, การประชุมหารือ ฯ, 28 ตุลาคม 2548)

กองข่าว สำนักราชเลขาธิการจะส่งข่าวในพระราชสำนักนี้เช่นเดียวกับการส่งข่าวใน พระราชสำนักทั่วไป

สำหรับสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ จะได้ให้โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย จัดเจ้าหน้าที่ตามเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกอบด้วย ช่างภาพ 2 คน และผู้สื่อข่าว 1 คน เมื่อทำข่าวเสร็จแล้วจะส่งผ่านดาวเทียมมายังสถานีโทรทัศน์เพื่อเผยแพร่ ในช่วงข่าวในพระราชสำนัก เวลา 20.00 น. ด้วยเหตุนี้ข่าวในพระราชสำนักในโอกาสที่เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศที่เผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่องจึงเหมือนกัน

### กรณีศึกษา 3. พระประมุข ประมุข และพระราชวงศ์ต่างประเทศเยือนประเทศไทย

การรับรองพระราชอาคันตุกะจากประเทศต่าง ๆ ที่เสด็จพระราชดำเนินหรือเดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการถึงปีพุทธศักราช 2548 รวมทั้งสิ้น 65 ครั้ง ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ดูแลพระประมุข ประมุข และผู้ติดตามอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการพระราชทานรถยนต์พระที่นั่ง รถยนต์พระประเทียบ การถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ หรือเลี้ยงอาหารค่ำอย่างสมเกียรติยศ การพระราชทานพระที่นั่งบรมพิมานในเขตพระราชฐานชั้นกลางในพระบรมมหาราชวังเป็นที่ประทับหรือที่พำนัก แม้กระทั่งของขวัญที่มีการแลกเปลี่ยนหรือการจัดแสดงเฉพาะพระพักตร์

การพระราชทานให้ข้าราชการบริหารจัดสถานที่ที่พระราชอาคันตุกะต้องพระราชประสงค์จะทอดพระเนตร หรือประสงค์จะเยี่ยมชม ก็โปรดเกล้าฯ ให้ทำกำหนดการอย่างครบถ้วนแล้วนำขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาฯ เพื่อทรงพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยและโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการที่รับผิดชอบอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยไม่ให้เกิดตกบกพร่องแม้แต่น้อย (ท่านผู้หญิงนุตรี วีระไวทยะ, 2549 : 18)

พระประมุข หรือประมุขต่างประเทศเสด็จหรือมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (State Visit) บางครั้งในโอกาสสำคัญ เช่น ในโอกาสงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี พระประมุขและประมุขต่างประเทศมาเยือนประเทศไทย ในฐานะพระราชอาคันตุกะ

งานถวายการรับเสด็จหรือต้อนรับบุคคลสำคัญชาวต่างประเทศที่จะเสด็จฯ หรือเดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (State Visit) ในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ถือได้ว่าเป็นการเยือนระดับสูงสุดของประเทศ นับเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง

สำนักราชเลขาธิการ โดยกองการต่างประเทศ ถือเป็นหน่วยงานหลักที่จะประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้การเยือนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสมพระเกียรติ มีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. เมื่อเป็นที่แน่นอนว่าพระประมุขหรือประมุขประเทศนั้น ๆ จะเสด็จหรือมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ สำนักพระราชพิธีจะนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาเพื่อทรงทราบ
2. ร่างพระราชสาส์นเชิญพระราชอาคันตุกะขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย แล้วเชิญพระราชสาส์นนั้นผ่านสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี โดยส่งสำเนาให้กระทรวงการต่างประเทศและเอกอัครราชทูตของประเทศนั้น ๆ ประจำประเทศไทยทราบด้วย

การเสด็จ / เดินทางเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (State Visit) จะเกิดขึ้นเมื่อมีการทาบถามจากฝ่ายต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลไทยจะพิจารณาความเหมาะสมแล้วจึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา และเมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ รับเป็นพระราชอาคันตุกะ ตลอดจนมีพระราชสาส์นทูลเชิญ/เชิญ พระราชอาคันตุกะ ไปยังประมุขประเทศนั้น ๆ และได้รับการตอบรับแล้ว ฝ่ายพิธีการและฝ่ายรับรอง กองการต่างประเทศ สำนักพระราชพิธี จะมีการประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อเตรียมการรับเสด็จ / ต้อนรับพระราชอาคันตุกะ โดยการขอพระราชทานพระมหากรุณาในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งมีการประชุมหารือ การสำรวจพื้นที่และการจัดทำเอกสารเพื่อทูลเกล้า ฯ ถวาย และแจ้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ จะทำอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะเสร็จสิ้น งาน State Visit และสุดท้ายจะต้องมีการประชุมสรุปผลการดำเนินการด้วย

ตามธรรมเนียมปฏิบัติ ฝ่ายไทยจะรับการเยือนในลักษณะ State Visit ปีละ 1 ครั้ง หรือมากกว่า 1 ครั้ง ทั้งนี้ สุดแต่พระราชอัธยาศัย ผู้มาเยือนจะต้องมีสถานะเป็นประมุขแห่งรัฐ (Head of State) ได้แก่ สมเด็จพระราชาธิบดี สมเด็จพระราชินี หรือประธานาธิบดี ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ทรงรับเป็นพระราชอาคันตุกะ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เตรียมการรับเสด็จในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ จัดที่ประทับ ณ พระที่นั่งบรมพิมาน พระราชทานพระราชพาหนะราชองครักษ์ประจำ และพระราชทานเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ (State Banquet) ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

**ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส เยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ 12 – 13 มกราคม 2549**

ในปี 2549 นายฌาคส์ ชีรัก (Mr. Jacques Chirac) ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส เยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (State Visit) ในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ระหว่างวันที่ 12 - 13 มกราคม 2549 และสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เสด็จฯ เยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (State Visit) ในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ระหว่างวันที่ 20 - 26 กุมภาพันธ์ 2549

การเสด็จเยือนของประธานาธิบดีฝรั่งเศสเป็นการเยือนในฐานะพระราชอาคันตุกะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทย - ฝรั่งเศส รอบ 320 ปี

**สมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เสด็จฯ เยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ 20 – 26 กุมภาพันธ์ 2549**

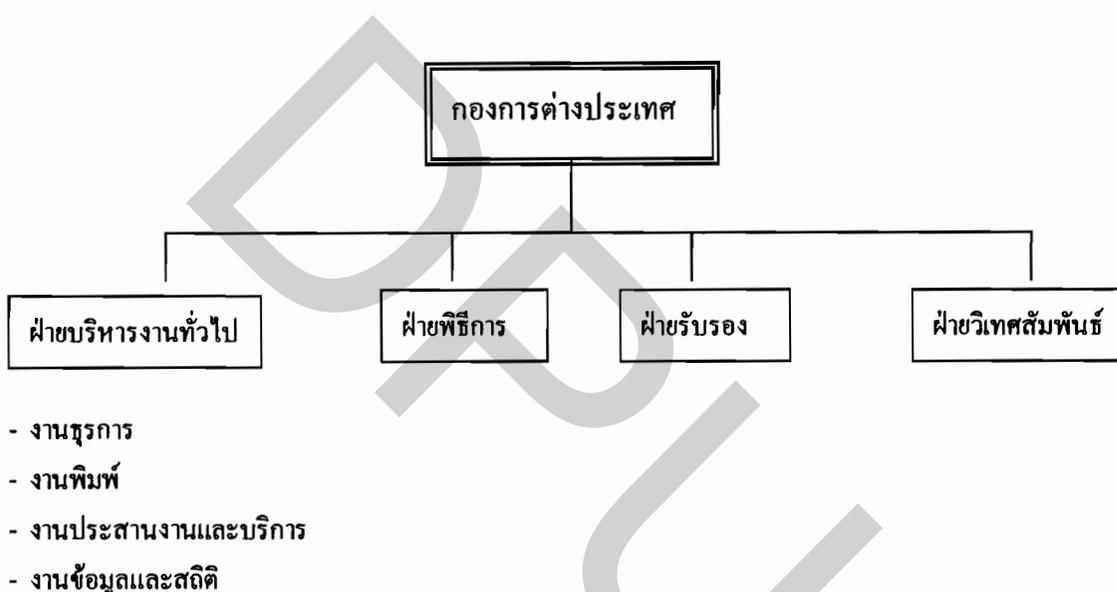
ไทยและสเปนมีความสัมพันธ์ที่ราบรื่น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในระดับพระราชวงศ์ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เคยเสด็จฯ เยือนเป็นอย่างเป็นทางการ เมื่อปี 2503 นอกจากนี้สเปนเป็นมิตรประเทศที่สำคัญประเทศหนึ่งของไทย ในภูมิภาคยุโรป ไทยและสเปนมีความร่วมมือที่ใกล้ชิดในหลาย ๆ ด้าน เช่น การเมือง เศรษฐกิจ ความร่วมมือระหว่างประเทศ และสังคม เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเกิดเหตุการณ์ภัยธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ของไทย สเปนยินดีที่จะร่วมมือกับไทยในการฟื้นฟูบูรณะในด้านต่างๆ เช่น การประมงและการท่องเที่ยว เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อให้การต้อนรับพระราชอาคันตุกะเป็นอย่างดีสมพระเกียรติ จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการต้อนรับบุคคลสำคัญที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยมี นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ และผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้แทนของสำนักพระราชวัง ซึ่งได้แก่ นายจิตรพัฒน์ ไกรฤกษ์ รองราชเลขาธิการ ร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการชุดนี้ด้วย

## กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

### 1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

กองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขาธิการ เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจทางด้านต่างประเทศ



ภาพที่ 4.20 โครงสร้างการบริหารราชการกองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขาธิการ

กองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขาธิการ จะประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทสในการจัดทำกำหนดการรับเสด็จ ในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และแจ้งไปยังงานพระราชกิจ ฝ่ายพระราชกรณียกิจ กองการในพระองค์ เพื่อลงในพระราชกิจประจำวันและส่งเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

## 2. ขั้นตอนการทำข่าวในพระราชสำนัก

### 2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่

กองข่าวและกองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขานุการ จะประสานงานกันเพื่อจัดเจ้าหน้าที่ไปดูแลอำนวยความสะดวกเพื่อให้การต้อนรับพระราชอาคันตุกะเป็นไปอย่างเรียบร้อยตั้งแต่เสด็จ ฯ ถึงประเทศไทย จนกระทั่งเสด็จ ฯ กลับ โดยกำหนดจุดที่จะต้องไปปฏิบัติหน้าที่ เช่น ทำอากาศยานกองบัญชาการ กองทัพอากาศ, ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ พระที่นั่งบรมพิมาน พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

### 2.2 รวบรวมข้อมูล

เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัติหน้าที่แล้วนั้น จะต้องดำเนินการหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง การดำเนินการถวายการต้อนรับในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ นั้น จะมีขั้นตอนการต้อนรับที่เป็นประเพณีปฏิบัติ ดังนี้

1. พิธีรับเสด็จ ณ ทำอากาศยานกองบัญชาการกองทัพอากาศ
2. พิธีทูลเกล้า ฯ ถวายกุญแจเมืองของกรุงเทพมหานคร ณ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์
3. เสด็จ ฯ ทรงนำพระราชอาคันตุกะไปยังพระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ จัดให้เป็นที่ประทับแรมของพระราชอาคันตุกะ
4. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานเลี้ยงกระษัตริย์อย่างเป็นทางการ แด่พระราชอาคันตุกะ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
5. พระราชอาคันตุกะกราบทูลลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

ในแต่ละขั้นตอนนี้ เจ้าหน้าที่ของกองข่าวจะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อสังเกตการณ์และร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขานุการ ที่จะเข้าไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อปฏิบัติงาน

การดำเนินการหาข้อมูลเบื้องต้นจากกำหนดการรับเสด็จที่กระทรวงการต่างประเทศ จัดทำขึ้น ว่ามีขั้นตอนอย่างไรบ้าง ไปเป็นตามหมายกำหนดการที่กระทรวงการต่างประเทศจัดทำหรือไม่ มีอะไรเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง เวลาแต่ละขั้นตอน เช่น เวลาที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ

### 3. การจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

กองข่าวจะเขียนข่าวตามกำหนดการเสด็จ ฯ โดยเริ่มตั้งแต่พระราชอาคันตุกะเสด็จ ฯ ถึงท่าอากาศยานกองบัญชาการกองทัพอากาศ แล้วเสด็จ ฯ ไปยังพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ เพื่อรับมอบกุญแจเมือง เสด็จ ฯ ไปยังพระที่นั่งบรมพิมาน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดเป็นที่ประทับแรม งานพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท จนกระทั่งเสด็จ ฯ กลับ

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์นั้น โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยจะจัดแบ่งให้สถานีโทรทัศน์แต่ละช่องรับผิดชอบในการทำข่าวการเสด็จ ฯ เยือนในครั้งนี้ ตามวิธีการที่กำหนด สถานีที่ละ 1 ช่อง แล้วคัดลอกเทปส่งให้กับช่องอื่นที่ไม่ได้ไปทำข่าว ทั้งนี้ เนื่องจากสถานีที่คับแคบและเป็นเรื่องของการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ จึงให้เพียงตัวแทนของโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยเข้าไปบันทึกภาพเท่านั้น

ดังนั้น ข่าวในพระราชสำนักในเรื่องการเสด็จ ฯ เยือนของพระราชอาคันตุกะทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่องจึงเหมือนกัน ไม่แตกต่างกัน เป็นการเผยแพร่โดยโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย

#### กรณีศึกษา 4. ข้าวเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด

ตามแบบแผนแห่งราชนิติประเพณีอันมีมาแต่โบราณนั้น เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงได้รับการบรมราชาภิเษกเป็นสมเด็จพระบรมราชาธิราชโดยสมบูรณ์แล้ว ก็จะมีพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้พสกนิกรได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อให้เป็นที่รู้จักพระองค์โดยทั่วถึงกัน ในสมัยโบราณที่เส้นทางคมนาคมยังมีน้อย จึงได้กำหนดพิธีไว้แต่เพียงการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพระมหานครโดยกระบวนพยุหยาตราเพื่อให้ราษฎรได้มีโอกาสเฝ้า ฯ ชมพระบารมีสองข้างทางเสด็จพระราชดำเนินเท่านั้น

ต่อมาเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น มีถนนหนทางสัญจรไปมาได้กว้างไกลออกไป นอกจากพระมหากษัตริย์จะเสด็จ ฯ โดยกระบวนพยุหยาตราเลียบพระนครแล้ว ยังจะเสด็จ ฯ ไปเยี่ยมราษฎรตามภูมิภาคต่าง ๆ การเสด็จ ฯ เยี่ยมราษฎรนั้นประโยชน์มิใช่แต่เพียงราษฎรจะได้มีโอกาสได้เห็นพระมหากษัตริย์เท่านั้น หากแต่ยังความปลื้มปิติแก่พวกเขาเหล่านั้นด้วย สำหรับพระมหากษัตริย์ทรงได้ทอดพระเนตรเห็นสภาพของบ้านเมือง และสภาพของพลเมืองด้วยสายพระเนตรของพระองค์เอง อันจะทำให้สามารถที่จะทรงกำหนดแนวทางในการช่วยเหลือให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาวะของประเทศและประชาชน (สำนักพระราชวัง, 2532 : 5)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษกตามโบราณขัตติยราชประเพณี เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2493 ภายหลังจากทรงบรมราชาภิเษกแล้ว ได้เสด็จ ฯ ไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกระยะหนึ่ง

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จนิวัติประเทศไทยเป็นการถาวรเมื่อพุทธศักราช 2494 พระองค์ได้ทรงเริ่มพระราชกรณียกิจเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่าง ๆ ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม 2495 ได้เสด็จ ฯ แปรพระราชฐานไปประทับที่วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ พระองค์ทรงคิดหาทางแก้ปัญหาและทรงดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อยุทธฐานะของราษฎรในถิ่นทุรกันดารให้ดีขึ้น ทรงพระวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาส่วนมากในการเยี่ยมราษฎรปีหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 8 เดือน และเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมซ้ำเพื่อทรงติดตามผลของโครงการโดยสม่ำเสมอ ราษฎรในชนบทห่างไกลต่างได้รับพระมหากรุณาในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข และมีสภาพการดำรงชีวิตดีขึ้นทั่วทุกภูมิภาค

ในช่วงระยะหลังนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระพลานามัยไม่ทรงแข็งแรง พอที่จะทรงตราครุฑพระวรกายในการเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด ซึ่งเป็นที่ ทุรกันดาร จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ไปปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์

**สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ ระหว่างวันที่ 17 มกราคม - 16 มีนาคม 2549**

ในปี 2549 สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ไปประทับแรม ณ พระตำหนัก ภูพิงคราชนิเวศน์ เพื่อทรงเยี่ยมราษฎรในเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ ระหว่างวันที่ 17 มกราคม - 16 มีนาคม 2549

เมื่อทราบกำหนดแน่นอนว่า สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จะเสด็จ ฯ แปร พระราชฐานวันใดแล้วนั้น กองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ จะทำหนังสือ ถึงราชเลขาธุการ เพื่อให้พิจารณาส่งข้าราชการกองข่าวเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวใน พระราชสำนักต่อไป ซึ่งกองข่าวได้พิจารณาจัดเจ้าหน้าที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน ไปปฏิบัติหน้าที่ ดังกล่าว และมีบันทึกแจ้งไปยังราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เพื่อทราบ

#### **กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก**

การจัดทำข่าวในพระราชสำนักในกรณีนี้ จะมีความแตกต่างจากข่าวในพระราชสำนัก ประเภทอื่นเนื่องจากมีรายละเอียดของข่าวมาก แต่มีขั้นตอนเหมือนกับข่าวในพระราชสำนัก ประเภทอื่น ดังนี้

#### **1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ**

เนื่องจากเป็นพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรง ปฏิบัติในต่างจังหวัด จึงเป็นความรับผิดชอบของกองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระ บรมราชินีนาถ ที่ตามเสด็จไปต่างจังหวัดรับผิดชอบในการจัดทำพระราชกิจออกเผยแพร่ แจกให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่เสด็จ ฯ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเท่านั้น

เจ้าหน้าที่ของกองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ จะทำการตรวจพื้นที่ที่จะเสด็จ ฯ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน กปร. กรมชลประทาน ฯฯ รวมทั้งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในพื้นที่นั้น ๆ เมื่อได้ข้อสรุปแล้วและเสนอผ่านรองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา หากทรงมีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จ ฯ ไป เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทำพระราชกิจเฉพาะของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อเผยแพร่แจกแก่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตามเสด็จเท่านั้น ซึ่งแตกต่างหากจากพระราชกิจที่กองการในพระองค์ทำอยู่

## 2. ขั้นตอนในการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

### 2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่

กองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้มีหนังสือถึงราชเลขาธิการเพื่อขอให้ส่งเจ้าหน้าที่กองข่าวไปตามเสด็จ ในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่าง ๆ

ผู้อำนวยการกองข่าวได้จัดเจ้าหน้าที่กองข่าว จำนวน 2 คน หรือ 1 คน แล้วแต่กรณี ให้มีหน้าที่ตามเสด็จ โดยให้แต่ละคนหมุนเวียนสลับกันไปปฏิบัติหน้าที่ และทำหนังสือแจ้งให้ราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถทราบ

ท่านราชเลขาธิการได้ออกคำสั่ง ให้ข้าราชการไปปฏิบัติราชการ ณ ที่ประทับแรมภูมิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ ในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ไปทรงปฏิบัติราชการณียกิจ และทรงเยี่ยมราษฎรในเขตจังหวัดภาคเหนือ ตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม 2549 เป็นต้นไป

### 2.2 รวบรวมข้อมูล

กองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ จะจัดทำพระราชกิจแจ้งให้กองข่าวทราบว่า วันนี้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จะเสด็จ ฯ ไปที่ใด กองข่าวจะเดินทางไปกับเจ้าหน้าที่เดินทางล่วงหน้า ไปยังพื้นที่ที่จะเสด็จ ฯ ไปก่อน เพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับพื้นที่ว่ามีความเป็นมาอย่างไร และในวันนี้พระองค์ท่านจะปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไรบ้าง รวมทั้งสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเขียนข่าว

### 2.3 จัดทำข่าวในพระราชสำนัก

ในการจัดทำข่าวในพระราชสำนักในโอกาสที่เสด็จ ฯ ต่างจังหวัดนั้น ถือว่าเป็นข่าวที่มีรายละเอียดมาก ดังนั้นผู้ที่เขียนข่าวจะต้องเขียนให้ละเอียด ส่วนใหญ่ข่าวต่างจังหวัดจะออกเผยแพร่ในวันรุ่งขึ้น เนื่องจากพระองค์ท่านจะเสด็จ ฯ กลับหลังจากเวลา 20.00 น. เสมอ ดังนั้นในวันรุ่งขึ้นเจ้าหน้าที่กองข่าวที่รับผิดชอบจะร่างข่าวในพระราชสำนัก แล้วส่งโทรสารมายังกองข่าวที่กรุงเทพมหานคร เพื่อนำเสนอผู้อำนวยการกองข่าวตรวจแก้ไข หากแก้ไขเรียบร้อยแล้วจะส่งกลับไปยังกองข่าว ที่สำนักพระราชเลขานุการ ภูพิงคราชนิเวศน์ เพื่อทำการเผยแพร่ต่อไป

ส่วนกองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ พระบรมมหาราชวัง จะทำการพิมพ์ข่าวในพระราชสำนักต่อท้ายจากข่าวในพระราชสำนักของประจำวันนี้ หากมีข่าวของเมื่อวานนี้หลายข่าวก็จัดเรียงตามลำดับพระองค์เป็นหลัก

### 3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

ข่าวในพระราชสำนักที่เสด็จ ฯ เยือนต่างจังหวัด จะมีการเผยแพร่เพิ่มเติมจากที่เสนอเป็นประจำคือ มีการเสนอไปยังสถานีวิทยุท้องถิ่น เช่น ในภาคใต้ สวท. โกลก และสวท. นราธิวาส ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถานีวิทยุ 909

ส่วนสถานีโทรทัศน์นั้น สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ได้จัดเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วยช่างภาพ และผู้สื่อข่าว ได้เดินทางไปยังพื้นที่เพื่อทำข่าวในพระราชสำนัก และสถานีโทรทัศน์คำนึงถึงความรวดเร็ว ในการเผยแพร่ จึงส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมเพื่อให้สถานีช่องต่าง ๆ ในกรุงเทพฯรับสัญญาณ เพื่อออกอากาศในวันนั้นเลย

## กรณีศึกษา 5. ข่าวการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

การปกครองแบบมีกษัตริย์เป็นประมุข เป็นระบอบการปกครองที่เก่าแก่ที่สุดในโลก นับตั้งแต่ยุคเริ่มต้นประวัติศาสตร์มา ประเทศส่วนใหญ่ในโลกปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ คืออำนาจการปกครองอยู่ที่กษัตริย์ หากพิจารณาตามระบอบการปกครองแล้วจะเห็นว่า ในปัจจุบันมีประเทศและนครรัฐต่าง ๆ ที่ปกครองด้วยระบอบกษัตริย์ทั้งสิ้น 45 ประเทศ

คำว่า “กษัตริย์” แปลตามรูปศัพท์เดิมในภาษาสันสกฤตว่า ผู้ป้องกันภัยหรือนักรบ ที่ความหมายเปลี่ยนมากลายเป็นประมุขของประเทศ ก็ด้วยเหตุที่ประมุขในสมัยโบราณนั้นมักจะได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าหรือผู้นำเพราะความสามารถในการสู้รบ ต่อสู้และป้องกันภัยให้ผู้อื่น สมัยนี้ คำว่า “กษัตริย์” จึงหมายความโดยทั่วไปถึงประมุขแห่งประเทศหรืออาณาจักร ส่วนการเรียนขานตำแหน่งโดยเฉพาะก็ต่างกันไปตามประเทศ เช่น พระเจ้าอยู่หัว พระราชินี พระจักรพรรดิ ยัง คิเปอตวน อากง เอเมียร์ สุลต่าน และเจ้าชาย เป็นต้น การเรียนขานกษัตริย์ที่แตกต่างกันไปนั้น สืบเนื่องมาจากขอบเขตแห่งพระราชอำนาจบ้าง ระบบการปกครองประเทศบ้าง และความเชื่อของแหล่งที่มาแก่อำนาจของกษัตริย์ในแต่ละท้องถิ่นบ้าง (วิศิษฐ์ เชนกฤษ, 2549 : 275)

### งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

ในปัจจุบันมีกษัตริย์ครองราชย์อยู่ 29 พระองค์ และในพุทธศักราช 2549 นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติเป็นปีที่ 60 จึงทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์อย่างต่อเนื่องยาวนานที่สุดในโลก รองลงมาเป็นสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 แห่งสหราชอาณาจักร ซึ่งนอกจากจะทรงประมุขแห่งอังกฤษแล้ว ยังทรงเป็นประมุขของประเทศอื่น ๆ อีก 15 ประเทศด้วย

ในมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2549 นี้ รัฐบาลและประชาชนชาวไทยต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณจึงพร้อมใจกันจัดงานเฉลิมฉลองแสดงความจงรักภักดี และความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดงานเฉลิมฉลอง ฯ ซึ่งทรงพระกรุณา

พระราชทานพระบรมราชานุญาต และพระราชทานชื่อการจัดงานนี้ว่า “การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี” ชื่อพระราชพิธีว่า “พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี” ชื่อการจัดงานและชื่อพระราชพิธีภาษาอังกฤษว่า “The Sixtiety Anniversary Celebrations of His Majesty’s Accession to the Throne”

การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ประกอบด้วยพระราชพิธี และรัฐพิธี บางคนอาจยังไม่เข้าใจถึงความหมายของคำว่า “พระราชพิธี” และ “รัฐพิธี” จึงขออธิบายเพิ่มเติมดังนี้

**พระราชพิธี** หมายถึง งานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดไว้เป็นประจําตามราชประเพณี ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธี ก่อนถึงงานพระราชพิธี จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มี “หมายกำหนดการ” พระราชพิธีที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพระราชกรณียกิจ โดยปกติแล้วผู้มีตำแหน่งเฝ้าฯ มีหน้าที่จะต้องไปเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีดังกล่าว เว้นแต่จะเป็นพระราชพิธีส่วนพระองค์หรือเป็นการภายใน ในปัจจุบันมีพระราชพิธีต่าง ๆ ที่คณะรัฐมนตรีและผู้มีตำแหน่งเฝ้าฯ จะไปเข้าฯ

**รัฐพิธี** หมายถึง งานที่รัฐบาลกราบบังคมทูลขอพระมหากษัตริย์ให้ทรงรับไว้เป็นงานรัฐพิธี มีหมายกำหนดการที่กำหนดไว้เป็นประจํา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธีหรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธาน ซึ่งเห็นได้ว่าแตกต่างจากพระราชพิธีที่ว่าแทนที่พระมหากษัตริย์จะทรงกำหนด กลับเป็นว่ารัฐบาลเป็นฝ่ายกำหนด แล้วขอพระราชทานเชิญเสด็จพระราชดำเนิน

งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ถือว่าเป็นงานสำคัญสำหรับประเทศไทยเป็นอย่างมากนอกจากจะเป็นเฉลิมฉลองเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วประชาชนต้องร่วมกันจัดงานนี้ให้สมพระเกียรติเพื่อให้พระประมุข ประมุข หรือราชวงศ์ต่างประเทศที่ได้เสด็จฯ หรือเดินทางมาร่วมงานในครั้งนี้ได้ประทับใจและชื่นชมประเทศของเราดังนั้น เพื่อให้ดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบการจัดงานฉลองนี้ รวม 7 คณะ ได้แก่

1. คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรีทุกคนเป็นรองประธาน มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ให้สมพระเกียรติและถูกต้องตามราชประเพณี
2. คณะกรรมการฝ่ายพิธี มีรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เลขาธิการพระราชวัง ราชเลขาธิการ เป็นรองประธาน มีหน้าที่จัดงานพระราชพิธี รัฐพิธี และศาสนพิธีให้ถูกต้องตามราชประเพณี จัดพิธีถวายพระพรชัยมงคล และกิจกรรมเฉลิมฉลองตามที่เห็นควร
3. คณะกรรมการฝ่ายโครงการและกิจกรรม มีรองนายกรัฐมนตรี นายพินิจ จารุสมบัติ เป็นประธานกรรมการ เลขาธิการพระราชวัง และรองราชเลขาธิการ เป็นรองประธาน มีหน้าที่จัดทำโครงการและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ และพิจารณาโครงการที่หน่วยงานต่าง ๆ ขออนุญาตร่วมจัดเฉลิมพระเกียรติ
4. คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นประธาน ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมและปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธาน มีหน้าที่ จัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกและจดหมายเหตุการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี พิจารณากลับกรอง หนังสือที่หน่วยงานต่าง ๆ เสนอขออนุญาตจัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติ
5. คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นรองประธานกรรมการ มีหน้าที่วางแผนและดำเนินการประชาสัมพันธ์การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการเฉลิมฉลอง เพื่อน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
6. คณะกรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัยและการจราจร มีรองนายกรัฐมนตรี (พลตำรวจเอก ชิดชัย วรรณสถิตย์) เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธาน มีหน้าที่วางแผนอำนวยการและดำเนินการรักษาความปลอดภัยและจัดระเบียบการจราจรในงานพระราชพิธี และงานฉลองต่าง ๆ ให้เรียบร้อยและปลอดภัย
7. คณะกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผล มีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน รองปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธาน มีหน้าที่ติดตามผลและเชิญหน่วยงานมาชี้แจงให้ข้อมูลการจัดงานฉลองเพื่อประเมินผล

## กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

### 1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

เนื่องจากงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เป็นงานที่รัฐบาลจัดขึ้นตามโบราณราชประเพณี และนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานชื่อการจัดงานและชื่อพระราชพิธี ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อการจัดงานนี้ว่า “การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี” ชื่อพระราชพิธีว่า “พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี” ชื่อการจัดงานและชื่อพระราชพิธีภาษาอังกฤษว่า “The Sixtieth Anniversary Celebrations of His Majesty’s Accession to the Throne” และ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักพระราชวัง ดำเนินการเกี่ยวกับพระราชพิธี และพิธี ดังนี้

วันพฤหัสบดี ที่ 8 มิถุนายน 2549 พระราชกุศลทักษิณานุปทาน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระบรมมหาราชวัง

วันศุกร์ ที่ 9 มิถุนายน 2549 พระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ณ พลับพลาพิธี พระที่นั่งอนันตสมาคม และเสด็จออกมหาสมาคม รับการถวายพระพรชัยมงคล ณ สีหบัญชรพระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต

วันเสาร์ ที่ 10 มิถุนายน 2549 พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

วันจันทร์ ที่ 12 มิถุนายน 2549 พระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ ทรงร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต และเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรขบวนเรือพระราชพิธี ณ ราชनावิกสภา

วันอังคาร ที่ 13 มิถุนายน 2549 งานถวายพระกระยาหารค่ำแด่พระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ

พระราชกิจที่กองการในพระองค์ออกเผยแพร่จะเป็นไปตามหมายกำหนดการในแต่ละวันเพื่อเผยแพร่ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในกรณีนี้ศึกษาเฉพาะในวันที่ 12 มิถุนายน 2549 ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระประมุข ประมุข และพระราชวงศ์ เสด็จฯ ร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

## 2. ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

### 2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่

งานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เป็นงานพระราชพิธีสำคัญ กองข่าวได้จัดให้เจ้าหน้าที่เข้าไปดำเนินการทำข่าวในพระราชสำนักในจุดต่าง ๆ ทุกงานพระราชพิธี และพิธีของแต่วันทุกวันตามที่กล่าวแล้วข้างต้น

### 2.2 รวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลนั้นกองข่าวจะยึดถือจากหมายกำหนดการของสำนักพระราชวังที่จัดทำขึ้นเป็นสำคัญ เนื่องจากได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แล้ว จะศึกษาดูว่างานพระราชพิธีต่าง ๆ มีขั้นตอนอย่างไรบ้าง เช่น งานพระราชพิธีทักษิณานุประทาน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงจุดธูปเทียนนมัสการบูชาพระพุทธรูปประจำพระชนมวารของพระบรมอัฐิที่ประดิษฐาน ณ พระที่นั่งบุษบกมาลามหาพิมานแล้ว.....

การเขียนข่าวในพระราชสำนักต้องยึดถือพระราชประเพณีที่ทรงปฏิบัติจึงเป็นการเขียนอธิบายขั้นตอนว่าทรงประกอบพระราชพิธีอะไรบ้าง

มีการบันทึกเวลาที่เสด็จ ฯ มาถึง และเสด็จ ฯ มาก็พระองค์ เพื่อเป็นข้อมูลในการเขียนข่าวในพระราชสำนัก

## 2.3 การจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

เนื่องจากเป็นงานพระราชพิธีสำคัญ จึงมีการเขียนข่าวในพระราชสำนักที่ค่อนข้างจะละเอียดทุกขั้นตอน แต่ละพระราชพิธีทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอย่างไรบ้าง

ข่าวในพระราชสำนัก  
พระบรมมหาราชวัง  
วันจันทร์ ที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๙

วันนี้ เวลา ๑๓.๓๔ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาตุ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภา จุฑาภรณ์ จากพระตำหนัก จิตรลดาภิหาราน พระราชวังดุสิต ไปในพิธีถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต

ครั้นเสด็จพระราชดำเนินถึงพระที่นั่งอนันตสมาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ เสด็จขึ้นไปยังท้องพระโรงหลัง ซึ่งเป็นที่ประทับ จากนั้น พระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ เสด็จพระราชดำเนินถึงพระที่นั่งอนันตสมาคม ตามลำดับ แล้ว กรมวังเชิญเสด็จไปยังท้องพระโรงหลัง ณ ที่นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยพระบรมวงศ์ ทรงรับพระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศอยู่

โอกาสนี้ มีพระราชปฏิสันถารตามพระราชอัธยาศัย จากนั้น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พร้อมด้วยพระบรมวงศ์ เชิญเสด็จพระราชวงศ์ต่างประเทศไปทรงยืน ณ พระเก้าอี้ที่ทอดถวายที่ท้องพระโรงกลาง และราชเลขาธิการ กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยพระประมุข และพระราชวงศ์ต่างประเทศ เสด็จพระราชดำเนินไปยังท้องพระโรงกลาง ประทับพระราชอาสน์และพระเก้าอี้ หน้าพระที่นั่งทอดตามกาญจนาภรณ์ลายใต้พญาลงหนาคชศัตร์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ฉายพระบรมฉายาลักษณ์ และพระฉายาลักษณ์หมู่ เสร็จแล้ว นายกรัฐมนตรี กราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคลในนามของประชาชนชาวไทย จบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสตอบ ความว่า การทำนุบำรุงประเทศชาตินั้น มิใช่เป็นหน้าที่ของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ หากเป็นภาระความรับผิดชอบของคนไทยทุกคน ที่จะต้องชวนชววยกระทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อธำรงรักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญมั่นคงและผาสุกร่มเย็น ในพระราชฐานที่ทรงเป็นคนไทย คนหนึ่ง จึงมีภาระหน้าที่เช่นเดียวกับคนไทยทั้งหมด ทรงขอบใจทุก ๆ คนที่ต่างพยายามกระทำหน้าที่ของตนโดยเต็มกำลังความสามารถ และให้ความร่วมมือสนับสนุนในภารกิจที่พึงปฏิบัติเสมอมา ทั้งทรง ขอบพระทัยพระประมุขและพระราชวงศ์จากประเทศต่าง ๆ ที่ทรงพระอุตสาหะเสด็จมาร่วมในงานครั้งนี้โดยทั่วกัน เสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินกลับไปยังท้องพระโรงหลังพร้อมด้วยพระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ เพื่อทรงส่งเสด็จพระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ เสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินกลับ

ภาพที่ 4.21 ข่าวในพระราชสำนัก ประจำวันจันทร์ ที่ 12 มิถุนายน 2549

ที่มา : กองข่าว สำนักพระราชเลขาธิการ

### 3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

ในงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ซึ่งมีพระราชพิธีและพิธีที่เกี่ยวข้องตั้งแต่วันที่ 8 – 10 และวันที่ 12 – 13 มิถุนายน 2549 มีผู้สื่อข่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศความจำนงที่จะเข้ามาบันทึกภาพงาน ฯ เป็นจำนวนมาก จึงได้มีการดำเนินการดังนี้

1. ตั้งศูนย์สื่อมวลชนที่กรมประชาสัมพันธ์ ปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งมีผู้สื่อข่าวไทยและต่างประเทศมาลงทะเบียนประมาณ 2,700 คน ศูนย์ ฯ เป็นฝ่ายจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำข่าวและส่งข่าวไปยังที่ต่าง ๆ ทั่วโลก
2. ในกรณีที่สถานที่จำกัดผู้สื่อข่าวไม่สามารถเข้าไปทำข่าวและถ่ายภาพได้ จะใช้ระบบ Pool ของสมาคมถ่ายภาพแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ และช่างภาพของสำนักพระราชวัง ซึ่งสามารถจัดส่งภาพในงานพระราชพิธีให้ผู้สื่อข่าวได้ภายในเวลา 1 ชั่วโมง
3. ศูนย์ถ่ายทอดสดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ตั้งอยู่ที่ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ดูแลเรื่องการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีที่เกี่ยวข้อง ผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย และจัดทำข่าวส่งไปยังสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ทั่วโลก

ดังนั้น งานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี มีการถ่ายทอดพระราชพิธี ฯ ทางสถานีโทรทัศน์โดยโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย และเผยแพร่ทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยด้วย ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบงานพระราชพิธี

กรมประชาสัมพันธ์จะดูแลรับผิดชอบที่จะส่งภาพข่าวงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัตินี้ให้แก่สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ในประเทศและต่างประเทศ

โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยจะรับผิดชอบในการแพร่ภาพงานพระราชพิธี ฯ แก่สถานีโทรทัศน์ในประเทศและต่างประเทศทั่วโลก

จากความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทำให้การดำเนินงานการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสมพระเกียรติ ภาพที่ปรากฏต่อสายตาชาวโลก และภาพที่เผยแพร่ทางสื่อมวลชนทุกประเภท เป็นที่ประจักษ์ถึงความจงรักภักดีที่ปวงชนชาวไทยมีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นความซาบซึ้งใจที่แท้จริงของคนทั้งประเทศและชาวต่างประเทศทั่วโลกมีรู้สึก

#### ตอนที่ 4 บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

สำนักราชเลขาธิการถือว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหลายบทบาทในตัวเอง บทบาทสำคัญอย่างหนึ่งคือการทำหน้าที่เป็นเลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่ในที่นี่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเฉพาะบทบาทของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งเป็นกระบวนการในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. บทบาทของสำนักราชเลขาธิการตามพันธกิจ
2. บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์
3. บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในภาวะวิกฤต

##### 1. บทบาทของสำนักราชเลขาธิการตามพันธกิจ

สำนักราชเลขาธิการเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นเลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และได้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศ์มาโดยตลอดตั้งแต่ในอดีตในรูปแบบการเผยแพร่ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำราชกิจจานุเบกษาในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือการลงพิมพ์ข่าวในพระราชสำนักทางหนังสือพิมพ์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปัจจุบัน และมีกิจการสถานีวิทยุโทรทัศน์ขึ้นในประเทศไทยก็มีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางวิทยุโทรทัศน์ด้วย

ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราโชบายที่จะให้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้กว้างขวางและทั่วถึง จึงมีการจัดตั้งกองข่าวขึ้นเพื่อทำหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจ โดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 267 ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2517 กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ปฏิบัติงานการข่าวและเผยแพร่ข่าวพระราชกรณียกิจ
2. ปฏิบัติร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้รับพระราชกระแสหรือที่ได้รับมอบหมาย

เมื่อมีการจัดตั้งกองข้าวจ้างแล้ว เพื่อให้การปฏิบัติงานสนองพระราชกระแสให้เป็นไป ด้วยความเรียบร้อย สำนักพระราชวังจึงได้กำหนดพันธกิจขึ้น และในพันธกิจ ข้อ 7. ได้ กำหนดหน้าที่ที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักไว้ว่า

**“พันธกิจข้อ 7. สำนักพระราชวังมีหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบ อย่างกว้างขวาง”**

ดังนั้นสำนักพระราชวังจึงมีบทบาทตามพันธกิจที่ได้กำหนดไว้ การเผยแพร่ข่าวใน พระราชสำนักถือเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ นอกจากบทบาทในการทำหน้าที่เป็นเลขานุการแล้ว บทบาทในการ เผยแพร่พระราชกรณียกิจถือเป็นบทบาทสำคัญอีกด้านหนึ่ง ที่สำนักพระราชวังต้องทำให้ ประชาชนได้ทราบถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระ อนุวงศ์ อย่างกว้างขวางและทั่วถึง

การเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ไม่ใช่เพียงแค่เผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักเท่านั้น (ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2549) แต่การเผยแพร่ พระราชกรณียกิจมีความหมายกว้างขวางซึ่งทำให้บทบาทของสำนักพระราชวังมีมากกว่าพันธ กิจที่เขียนไว้เท่านั้น และจากการที่ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์และ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมทำให้พบว่า บทบาทของสำนักพระราชวังในการกระบวนกรข่าวในพระราชสำนักตามพันธกิจ ยังมีบทบาท อื่น ๆ อีกที่สำนักพระราชวังต้องปฏิบัติเพื่อให้การเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็น ไปอย่าง กว้างขวางและทั่วถึง ดังนี้

**1.1 บทบาทในการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปในเรื่องราชสำนัก พระราชกรณียกิจ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ** ซึ่งในเรื่องท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ รองราช เลขาธิการ ได้สัมภาษณ์พอสรุปความได้ว่า การเผยแพร่พระราชกรณียกิจไม่ใช่การเขียนข่าวใน พระราชสำนัก แต่จะเป็นการให้ความรู้ในเรื่องราชสำนัก เรื่องของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็นสิ่งที่สำคัญและควรขยายความว่าพระราชกรณียกิจนี้ทำเพื่ออะไร พระองค์ท่านทรงได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ จากการเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร

“การเผยแพร่ของเรา ไม่ใช่ว่าเขียนพระราชกรณียกิจที่ยกมาจากกองข่าว อันนั้น ไม่ใช่ แต่ควรจะเป็นที่เรื่องที่ให้ความรู้กับคน เกี่ยวกับราชสำนัก หรือเกี่ยวกับพระเจ้าอยู่หัว ยกเรื่องขึ้นมาเรื่องหนึ่ง จะเป็นโครงการอะไรก็ตาม ...ควรจะรื้อฟื้นอดีต วันนี้เมื่ออดีตพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไร การเผยแพร่พระราชกรณียกิจสิ่งที่เราเห็นว่าสำคัญ คือ การขยายความ พระราชกรณียกิจที่ทำเพื่ออะไร พระองค์ท่านไปทรงเรียนรู้เรื่องต่างๆ จากการไปทรงเยี่ยมประชาชน นี่ก็ไปทรงเรียนรู้” (ท่านผู้หญิงนุศรี วีระไวทยะ, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2549)

การให้ความรู้ในเรื่องราชสำนัก เช่น การไปเป็นพิธีกรร่วมกับทางสถานีวิทยุ สราญรมย์ ของกระทรวงการต่างประเทศ ทางคลื่น AM 1575 MHz เวลา 06.30 – 7.00 น. ทุกเช้าวันอังคาร ในรายการปกิณกะจากสำนักราชเลขาธิการ โดยผู้บริหารของสำนักราชเลขาธิการที่มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ได้แก่ นายประสพโชค อ่อนกอ ผู้ช่วยราชเลขาธิการ ไปให้ความรู้ในเรื่องราชสำนัก นางสาวอรสุดา เจริญรัต ผู้อำนวยการกองโครงการสัมพันธ์ ให้ความรู้ในเรื่องโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ เป็นต้น

**1.2 บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่างๆ** เช่น การจัดทำสารคดีเฉลิมพระเกียรติ ภาพยนตร์เฉลิมพระเกียรติ ซึ่งรองราชเลขาธิการ (วุฒิ สุมิตร) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้พอสรุปความได้ว่า เมื่อเขียนข่าวในพระราชสำนักสำหรับเผยแพร่เรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นควรได้มีการไปหาข้อมูลเพิ่มเติม เช่น การไปถามผู้เข้าเฝ้าฯ ว่าพระองค์ท่านมีพระราชดำริอะไรเพิ่มเติมอีกหรือไม่ ซึ่งข่าวในพระราชสำนักอาจมีเวลาไม่พอในการเผยแพร่ จึงควรนำข้อมูลนั้นมาเขียนเป็นสารคดีเฉลิมพระเกียรติที่จะมีเวลามากกว่าและเขียนได้ละเอียดมากขึ้น สารคดีไม่ควรเกิน 15 นาที

“หลังจากนั้นควรไปถามต่อว่ามีพระราชดำริอะไรอีกจากผู้เข้าเฝ้าฯ แล้วนำมาเพิ่มเติมเป็นสารคดีเฉลิมพระเกียรติต่างๆ ซึ่งจะไต่ยาวขึ้นละเอียดขึ้น สารคดีไม่ควรเกิน 15 นาที” (วุฒิ สุมิตร, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2549)

ในเรื่องการจัดทำสารคดีเฉลิมพระเกียรติ ท่านราชเลขาธิการได้มีนโยบายที่จะให้กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ เป็นผู้ประสานงานกับสื่อมวลชนในการเข้าไปเก็บข้อมูลจากรายการที่ได้รับประโยชน์จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำสารคดีเฉลิมพระเกียรติ เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้มากขึ้น

“ท่านราชเลขาธิการต้องการอยากให้กองข่าวได้ประสานกับสื่อมวลชนในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ เช่น เมื่อครั้งที่ ไปเยี่ยมชมโครงการลุ่มน้ำปากพนัง และได้พบกับรายการที่ได้รับผลกระทบต่อการสร้างประตูระบายน้ำ แต่ราษฎรหมู่บ้านนั้นได้เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข จึงให้กองข่าวประสานกับสื่อมวลชนในการเข้าไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้าน เพื่อทำเป็น สกู๊ปหรือสารคดีอะไรทำนองนี้ เพื่อเผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ”  
(ชเนศ เนติโพธิ์, ผู้อำนวยการกองข่าว, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2549)

**1.3 บทบาทในการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษากับหน่วยงานภายนอกในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ตลอดจนการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ฯ ต่าง ๆ เพื่อให้คำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับราชสำนัก หรือเรื่องพระราชกรณียกิจต่าง ๆ**

หน่วยงานภายนอกมักเห็นว่าสำนักราชเลขาธิการทำงานใกล้ชิดกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยจึงมักจะมาขอคำแนะนำจากสำนักราชเลขาธิการ ซึ่งท่านผู้ช่วยราชเลขาธิการ (ประสพโชค อ่อนกอ) ได้กล่าวยอมรับว่า หน่วยงานภายนอกที่จะดำเนินการจัดทำเกี่ยวกับการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ มักจะขอคำแนะนำในเรื่องการใช้ภาษาหรือขอข้อมูลจากสำนักราชเลขาธิการ

“เรื่องนี้ต้องยอมรับว่า หน่วยงานภายนอกที่จะดำเนินการจัดทำเกี่ยวกับการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ เขาเล็งเห็นถึงความสำคัญในการหาข้อมูลและเรื่องการใช้ภาษา” (ประสพโชค อ่อนกอ, ผู้ช่วยราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2549)

หน่วยงานภายนอกเองก็ยอมรับว่าสำนักราชเลขาธิการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำกับหน่วยงานภายนอก เช่น สถานีวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณครรชิต มั่นคงหัตถ์ บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก ได้กล่าวว่าสำนักราชเลขาธิการเข้ามามีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษา เป็นที่ปรึกษา ซึ่งแนะนำให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง

“สำนักพระราชเลขานุการฯ เข้ามามีบทบาท จะเรียกว่าเป็นที่เลี้ยง เป็นที่ปรึกษา ซึ่งแนะนำสิ่งที่ถูกต้องที่ควรให้ บทบาทโดยตรงคงทำไม่ได้เพราะมีข้อจำกัดของทีวีอยู่” (ครรรจิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

เนื่องจากสำนักพระราชเลขานุการมีนโยบายที่จะออกหน้าในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจโดยตรง และมีหน่วยงานของรัฐบาลที่ทำหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจอยู่แล้ว ได้แก่ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ดังนั้นผู้บริหารของสำนักพระราชเลขานุการจึงเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฯ ที่จะให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่าง ๆ ในการจัดทำในการผลิตสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ ภาพนิ่ง หนังสือ สิ่งพิมพ์ และโปสเตอร์ เพื่อให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง เหมาะสม และสมพระเกียรติ

“สำนักพระราชเลขานุการมีนโยบายไม่ออกไปข้างหน้าโดยตรงก็จะมีหน่วยงานของรัฐบาลทำหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจ โดยเอาเราเข้าไปเป็นฐานสนับสนุน เพราะฉะนั้นจะมีคนจากสำนักพระราชเลขานุการ เริ่มตั้งแต่ท่านผู้หญิงบุตร วีระไวทยะ ท่านรองราชเลขานุการ วุฒิสุมิตร ถึงที่ เข้าเป็นคณะกรรมการเอกลักษณ์ในระยะเวลาดังกล่าว ตามความรับผิดชอบในช่วงนั้น หลังจากเราเข้าไปเป็นกรรมการในชุดต่าง ๆ ที่ผลิตสื่อต่าง ๆ ที่จะอธิบายเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของภาพยนตร์ ภาพนิ่ง หนังสือ หรือสิ่งพิมพ์ แม้กระทั่งโปสเตอร์เฉลิมพระเกียรติ” (สมลักษณ์ วงศ์งามจำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

ดังนั้นบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการที่กำหนดไว้ในพันธกิจข้อ 7 ที่เขียนไว้ว่า สำนักพระราชเลขานุการมีหน้าที่ที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวางนั้น จึงไม่ใช่การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักอย่างเดียว และการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำสารคดี ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง หนังสือ โปสเตอร์ ฯลฯ ทำให้บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการจึงเป็นบทบาทที่เพิ่มขึ้นและมีความหมายมากกว่าที่เขียนไว้ในพันธกิจเท่านั้น จึงทำให้สำนักพระราชเลขานุการต้องมีบทบาทเพิ่มดังนี้ 1. บทบาทในการให้ข้อมูลกับประชาชนทั่วไปในเรื่องราชสำนัก พระราชกรณียกิจ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ 2. บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบ ต่าง ๆ และ 3. บทบาทในการให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่หน่วยงานภายนอกในการ

เผยแพร่พระราชกรณียกิจ ทั้งนี้ เพื่อให้การเผยแพร่พระราชกรณียกิจผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นไปด้วยความถูกต้อง เหมาะสม และสมพระเกียรติ

## 2. บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์

สำนักพระราชเลขธิการเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี และสำนักพระราชเลขธิการมิใช่สื่อมวลชน แต่การที่สำนักพระราชเลขธิการได้เผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักไปยังประชาชนทั่วไปแม้มิใช่ทางตรงแต่เป็นทางอ้อม โดยผ่านสถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุต่าง ๆ ถือว่าสำนักพระราชเลขธิการได้มีฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการศึกษาจากเอกสาร พบว่า บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 บทบาท ได้แก่

- 2.1 บทบาทในการเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
- 2.2 บทบาทในการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ
- 2.3 บทบาทในการประสานสัมพันธ์หน่วยงานอื่นในการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์
- 2.4 บทบาทในการบันทึกประวัติศาสตร์
- 2.5 บทบาทในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับสถาบันพระมหากษัตริย์

### 2.1 บทบาทในการเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

ตามที่กล่าวมาในเรื่องของกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก จะเห็นว่าสำนักพระราชเลขธิการเป็นหน่วยงานหลักในการติดต่อประสานงานระหว่างพระมหากษัตริย์และประชาชน ซึ่งบางคนอาจกล่าวว่าสำนักพระราชเลขธิการเปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชนทั่วไป เพราะไม่ว่าคณะบุคคล หรือบุคคล จะขอพระราชทานพระมหากรุณาในเรื่องต่าง ๆ จะต้องผ่านมาทางสำนักพระราชเลขธิการก่อนที่จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงพระราชวินิจฉัยต่อไป เช่น เรื่องการขอพระราชทานเข้าเฝ้าฯ หรือขอพระราชทานอภัยโทษเสด็จฯ ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ผู้ขอพระราชทานจะต้องทำเรื่องทั้งหมดผ่านมาทางสำนักพระราช

เลขานุการดำเนินการ แล้วแต่ว่าจะเป็นกองใดที่จะดำเนินการ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วสำนักราชเลขานุการจึงเป็นผู้ที่มีข้อมูลทั้งหมดในเรื่องที่คณะบุคคลหรือบุคคลทำเรื่องผ่านเข้ามา

จึงทำให้สำนักราชเลขานุการเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพราะสำนักราชเลขานุการเองก็ต้องตรวจสอบก่อนที่จะนำเรื่องขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ดังนั้นจากการที่ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์สื่อมวลชนต่าง ๆ จึงให้ความเห็นว่า สำนักราชเลขานุการเป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ และหากสื่อมวลชนต้องการข้อมูลอะไร ก็มักจะขอความอนุเคราะห์จากสำนักราชเลขานุการเสมอ และข้อมูลของสำนักราชเลขานุการก็เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้เพราะได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองมาดีแล้ว

“บทบาทในการเป็นแหล่งข่าวนั้น อย่างสื่อมวลชนมักจะขอข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการฯ ซึ่งเราจะให้ความอนุเคราะห์ และให้คำแนะนำให้ไปหาข้อมูลเพิ่มเติมที่ กปร.อีก”  
(ชเนศ เนติโพธิ์, ผู้อำนวยการกองข่าว, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2549)

“แหล่งข่าว คือสำนักราชฯ กับทางโทรทัศน์ สำนักราชฯมักจะเป็นเหมือนหมายกำหนดการ... มองบทบาทของสำนักราชฯ ว่าเป็นแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ”

“มองบทบาทของสำนักราชฯ ข่าวเป็นทางการดี เป็นแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ” (จีนสุข เหมะสกล, ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายคลื่นวิทยุ AM สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท., สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

“ข่าวส่งมาจากสำนักราชฯ คิดว่าน่าจะถูกต้อง เชื่อถือได้ เพราะเป็นหน่วยงานของพระมหากษัตริย์” (จินทนา อินคำ, บรรณาธิการข่าว สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2549)

พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์ บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ และทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนต่างประเทศ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ ว่าในการทำข่าวของสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์เองที่เข้าไปทำข่าวในโอกาสที่มีงานพระราชทานเลี้ยงพระราชอาคันตุกะที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท และทรงมีการแลกเปลี่ยนของขวัญกันนั้น ต้องขอความอนุเคราะห์ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับของขวัญจากสำนักราชเลขานุการ หรือข่าวการเสด็จฯ เยือนต่างประเทศของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่เสด็จฯ ไปยังสถานที่ที่ไม่ใช่สถานที่

ห้องเที่ยวทำให้ข้อมูลหายากมาก ต้องขอความอนุเคราะห์จากกองการต่างประเทศ สำนักราชเลขาธิการอีกเช่นกัน

“เมื่อเร็ว ๆ นี้ ที่มีแขกต่างประเทศ ช่อง 9 ทำข่าวที่จ๊กริมหาปราสาท ต้องคว่ามีการแลกเปลี่ยนของขวัญอะไรเพื่อเป็นข้อมูลในการเขียนข่าว ต้องขอความอนุเคราะห์จากสำนักราชฯ หรือการเขียนข่าวต่างประเทศ อย่างของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ท่านไปในที่ไม่ใช่สถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลจึงหายากมาก บางครั้งต้องขอความอนุเคราะห์จากสำนักราชฯ กองการต่างประเทศ หรือสถานทูตไทยในประเทศนั้น ๆ” (พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์ บก. ข่าวในพระราชสำนัก โมเดิร์นไนน์ทีวี, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2549)

สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ยังได้แสดงความเห็นว่า สำนักราชเลขาธิการเป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ให้กับสื่อมวลชน เพราะข้อมูลทั้งหลายได้ผ่านกระบวนการที่ถ่วงถ่วงมาดีแล้ว และคิดว่ากองข่าวเป็นแหล่งข่าวแห่งแรก ที่ทางสถานีโทรทัศน์ต้องติดต่อประสานงานด้วย

“สำนักราชเลขาธิการเป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ให้กับสื่อมวลชน เพราะข้อมูลทั้งหลายต้องผ่านมาทางสำนักราชฯ เป็น Process กระบวนการที่ถ่วงถ่วงมาดีแล้ว เช่นนั้นหากสำนักราชฯส่งอะไรไป เช่น พระราชสาส์นขอให้ออกอากาศ พอได้รับมาก็ดำเนินการให้อย่างเต็มที่” (กรรชิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

“มองว่ากองข่าวเป็นแหล่งข่าว แหล่งแรกที่จะนึกถึง สังเกตผมจะให้เขาโทรตลอด โทรหากคนโน้นคนนี้ ทางเราราชสำนักต้องประสานทั้งสถานี”

(วันชัย ทรพรสุทธิ, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 7, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

หนังสือพิมพ์มีความเห็นสอดคล้องกับทางสถานีโทรทัศน์ว่าสำนักราชเลขาธิการเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องคำราชาศัพท์

“เมื่อก่อนไม่เคยรู้จักสำนักราชเลขาธิการ แต่หลังจากได้พบปะกันในงานแล้วได้รู้จักมากขึ้น สำนักราชฯเปรียบเหมือนเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องคำราชาศัพท์”

(เสกสรร สิทธาคม, หัวหน้าข่าวในหลวง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2549)

## 2.2 บทบาทในการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ

พระมหากษัตริย์มีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศมาเป็นเวลาช้านานแล้ว พระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นคุณประโยชน์ของการเจริญมิตรภาพกับนานาประเทศทั้งใกล้และไกล ทรงพระราชอุทิศสาหะผูกประสานพระราชไมตรีกับประเทศต่าง ๆ เริ่มจากเพื่อบ้านใกล้เคียง เรื่อยไปจนถึงประเทศที่อยู่คนละซีกโลก ก่อให้เกิดความผาสุก มั่นคง ทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ พาณิชยกรรม ตลอดจนการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและศิลปวัฒนธรรมอันดีงามระหว่างกัน

การเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศนั้น พระมหากษัตริย์ไทยทรงปฏิบัติใน 2 ลักษณะ ดังนี้

### 1. การเชิญพระราชสาส์นไปทรงเจริญสัมพันธ์ไมตรี

การที่ทรงเจริญพระราชไมตรีกับนานาประเทศของพระมหากษัตริย์นั้น มีมานานแล้ว นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2224 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงแต่งราชทูตออกพระวิสุตรสุนทร (ปาน) หรือที่รู้จักกันต่อมาในนาม ออกญาโกษาธิบดี (ปาน) หรือ “โกษาปาน” เป็นราชทูตไปเฝ้า ฯ สมเด็จพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ที่พระราชวังแวร์ซายส์ โดยอัญเชิญพระราชสาส์นจารึกบนแผ่นทองคำและเครื่องบรรณาการไปทูลเกล้า ฯ ถวาย และพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ทรงเจริญพระราชไมตรีกลับมา ในการส่งคณะราชทูตไปเฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายพระราชสาส์นและราชบรรณาการประเพณีไทยเคารพพระราชสาส์น ด้วยถือว่าพระราชสาส์นเป็นตัวแทนของพระมหากษัตริย์ ดังนั้นพระมหากษัตริย์ไทยโปรดให้จัดที่พักให้คณะทูตและอำนวยความสะดวกแก่คณะทูตทุกอย่าง จนถึงกำหนดเวลาเข้าเฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายพระราชสาส์นก็จัดขบวนแก่พระราชสาส์นอย่างสวยงามและสมเกียรติทั้งทางบกและทางเรือ

ในรัชกาลปัจจุบัน โปรดเกล้า ฯ ให้รถยนต์พระประเทียบไปรับคณะทูตานุทูตจากสถานเอกอัครราชทูตมาเข้าเฝ้า ฯ ถวายพระราชสาส์นตราตั้ง ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทบ้าง พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยบ้าง พระตำหนัก ภูพิงคราชนิเวศน์บ้าง พระตำหนักจิตรลดารโหฐานบ้าง พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวลบ้าง ตามความเหมาะสม (ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ, อ่างในวิศิษฐ์ เฉลกูญชร. (บรรณาธิการ), 2549 : 13 – 14)

## 2. การเสด็จ ฯ เยือนประเทศต่าง ๆ เพื่อทรงเจริญสัมพันธไมตรี

การที่พระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนินออกไปเยี่ยมเยือนประเทศต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง นับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นสิ่งที่น่าสรรเสริญยิ่งนัก เพราะเมื่อร้อยกว่าปีก่อนนั้น การข้ามน้ำข้ามทะเลแต่ละครั้งต้องประสบกับความยากลำบาก นานาประการ ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะทรงแสดงให้เห็นนาอารยประเทศประจักษ์แก่สายตาว่า พระมหากษัตริย์ไทยทรงสามารถปฏิบัติพระองค์อย่างเหมาะสมเข้ากับอารยวิถีแบบตะวันตกได้อย่างกลมกลืน ทรงนำความปรารถนาดีไปสู่ต่างแดนอย่างเต็มพระราชหฤทัย ในขณะที่เดียวกันพระบรมราชาไชยต่าง ๆ ด้านต่างประเทศล้วนแยกคาง เช่น การที่ทรงสนิทสนมกับพระราชวงศ์รัสเซีย ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจในยุคนั้น ทำให้สยามประเทศรอดพ้นจากวิกฤตการณ์จากมหาอำนาจชาติอื่น ๆ มาได้โดยสวัสดิ (ท่านผู้หญิงบุตร วีระไวทยะ, อ่างในวิศิษฐ์ เชนกฤษ. (บรรณาธิการ), 2549 : 15)

พระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบันทรงดำเนินตามพระราชปฏิบัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จ ฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถไปเยือนประเทศต่าง ๆ อย่างเป็นทางการเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 31 ครั้ง แม้ว่าระยะหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะไม่ได้เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศอีก แต่ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศ์ เสด็จ ฯ แทนพระองค์ไปทรงเจริญพระราชไมตรีกับนานาประเทศ ตลอดจนไปทรงร่วมพระราชพิธีและพิธีที่ประมุขต่างประเทศกราบบังคมทูลพระกรุณาเชิญเสด็จ ฯ มาด้วยไมตรีจิตอยู่เนื่อง ๆ

ดังนั้น บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ จึงเป็นบทบาทในการเผยแพร่ข้อความพระราชสาส์น และบทบาทในการเผยแพร่แถลงการณ์การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ รวมทั้งการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในโอกาสที่เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ อันจะเป็นกระชับความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศอีกด้วย

### 2.2.1 บทบาทในการเผยแพร่ข้อความพระราชสาส์น

เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2548 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชสาส์นถึงประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย แสดงความเสียพระราชหฤทัยกรณีเกิดเหตุระเบิดที่เกาะบาหลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

#### Royal Message of His Majesty the King

His Excellency the President of the Republic of Indonesia,  
Jakarta.

I am deeply saddened by the news of the earthquake which has caused heavy loss of lives, numerous injuries, and damage to public and private buildings in your country. I share your grief for this tragic incident and would like to express my heartfelt condolences to the bereaved families and wish the injured speedy recovery and the affected area early reconstruction.

(M.R.) Bhumibol R.

#### คำแปล

ฯพณฯ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย  
กรุงจาการ์ตา

ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทราบข่าวแผ่นดินไหวในประเทศของท่าน ซึ่งมีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก รวมทั้งอาคารบ้านเรือนและสถานที่ต่าง ๆ ถูกทำลายด้วย ข้าพเจ้าขอร่วมแบ่งเบาความทุกข์กับท่านในโศกนาฏกรรมครั้งนี้ และขอแสดงความเสียใจมายังครอบครัวของผู้สูญเสีย หวังขอให้ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บมีสุขภาพดีในวันและบริเวณที่เสียหายได้รับการฟื้นฟูโดยเร็ว

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.



ภาพที่ 4.22 ข้อความพระราชสาส์น

เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2548 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชสาส์นแสดงความเสียพระราชหฤทัยไปยังสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งราชอาณาจักรอิตาลีไมด์เจอร์แดน กรณีเกิดเหตุระเบิดที่กรุงอัมมาน เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2548 และมีพระราชสาส์นแสดงความเสียพระราชหฤทัยไปยังประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐปากีสถานและประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินเดีย กรณีเกิดแผ่นดินไหวทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก

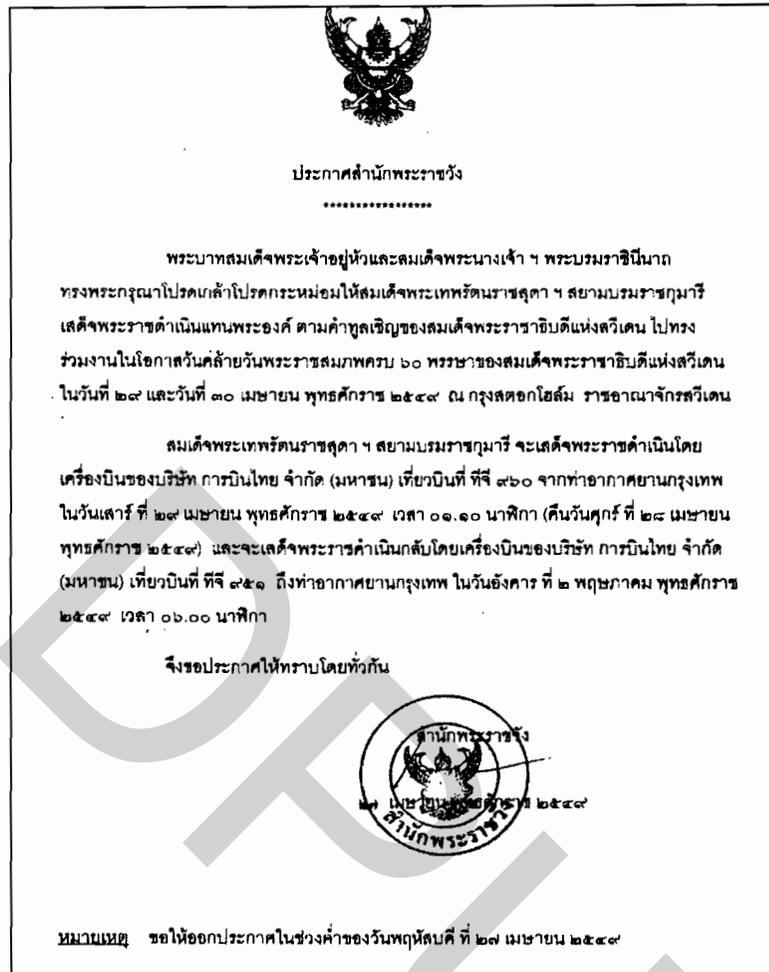
ข้อความในพระราชสาส์นแสดงถึงความเป็นห่วงใยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีต่อประเทศเพื่อนบ้านในยามที่เขาได้รับความเดือดร้อน และมีน้ำพระราชหฤทัยเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์การเผยแพร่ข้อความพระราชสาส์นจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงน้ำพระราชหฤทัยของพระองค์ที่มีใช้มีต่อประชาชนคนไทยเท่านั้น พระองค์ยังทรงเผื่อแผ่ไปยังมิตรประเทศอีกด้วย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปอย่างแนบแน่น

### 2.2.2 บทบาทในการเผยแพร่แถลงการณ์การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชภาระในการดูแลประเทศของเรา จึงมิได้เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จ ฯ แทนพระองค์

การเผยแพร่แถลงการณ์ใน โอกาสเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของพระบรมวงศ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จ ฯ แทนพระองค์ ไปทรงร่วมงานในโอกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพครบ 60 พรรษาของสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งสวีเดน ในวันที่ 29 และ 30 เมษายน 2549 ณ กรุงสตอกโฮล์ม ราชอาณาจักรสวีเดน



ภาพที่ 4.23 ประกาศสำนักพระราชวัง ในโอกาสที่เสด็จ ฯ ราชอาณาจักรสวีเดน

### 2.3 บทบาทในการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น เพื่อการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์

การทำงานของสำนักพระราชเลขาธิการในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ ต้องอาศัยสื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ซึ่งสำนักพระราชเลขาธิการได้ตระหนักถึงข้อนี้ จึงได้จัดให้มีการประชุมหารือการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างสำนักพระราชเลขาธิการกับส่วนราชการ และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งสื่อมวลชน ณ โรงแรมรอยัล ริเวอร์ เมื่อวันศุกร์ ที่ 28 ตุลาคม 2548

โดยมีหลักการและเหตุผลว่า การประสานงานที่ดีในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กร นับเป็นกลยุทธ์ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน อันส่งผลไปถึงการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์แห่งเป้าหมายขององค์กรในการถวายงานแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว ถูกถ้วน มีคุณภาพ จึงเห็นสมควรจัดประชุมหารือในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างกองข่าว สำนักพระราชเลขาธิการ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร เพื่อสนองจุดมุ่งหมายดังกล่าว

การจัดงานในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อประสานความสัมพันธ์ และเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน อันเป็นแนวทางไปสู่การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. สร้างเสริมเครือข่ายในการปฏิบัติงานเผยแพร่พระราชกรณียกิจ พระกรณียกิจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ในการประชุมครั้งนี้ ท่านอาสา สารสิน ราชเลขาธิการได้กล่าวเปิดการประชุมเพื่อหารือระหว่างสำนักพระราชเลขาธิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสื่อมวลชน ซึ่งพอสรุปความได้ว่า เรามีเป้าหมายเดียวกันที่จะให้สถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นที่เข้าใจ เป็นที่รู้จัก เพื่อเป็นการปกป้องและส่งเสริมสถาบันพระมหากษัตริย์ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ที่มาประชุมในครั้งนี้เพื่อเป็นการประสานงานกันในการช่วยกันแก้ไขปัญหาาร่วมกันเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

“ผมคิดว่าเรามีเป้าหมายเดียวกันที่จะทำอะไรทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นที่เข้าใจ เป็นที่รู้จัก เสริมสร้างให้คุณค่าให้ประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร สรุปแล้วก็เป็นกรปกป้องและส่งเสริมสถาบันนี้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น จะดำเนินการประการใดดี ในวันนี้ผมคิดว่าจะเป็นประโยชน์ที่เราจะได้ปรึกษากันเป็นการภายในช่วยกันที่จะหาทางขจัดอุปสรรคออกไป ประสานทำให้งานของเรามีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น” (อาสา สารสิน, ราชเลขาธิการ, การประชุมหารือ ฯ, 28 ตุลาคม 2548)

หน่วยงานภายนอก เช่น สื่อมวลชน มีความเห็นว่าการจัดงานในครั้งนี้มีประโยชน์ ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์คุณวันชัย ทรรพสุทธิ บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก สถานีโทรทัศน์ ช่อง 7 เห็นว่าการจัดงานของสำนักราชเลขาธิการในครั้งนี้มีประโยชน์ นอกจากนี้จะได้อ่านความรู้จักกันและทำให้เกิดความใกล้ชิดกันจะช่วยทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น

“การจัดงานของสำนักราชในการประสานความร่วมมือ ดีครับ ตัวอย่างน้อยเราได้พบกันระหว่าง กองข่าวกับทางเรา อะไรที่เราขาดเขาจะเติมให้เรา อะไรที่เราร้องขอ ทำให้เกิดความใกล้ชิด ทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น มีอีกนิดหนึ่ง ทางเราอยากให้กองข่าวไม่มองเราด้านเดียว ควรจะมองความคิดเราบ้าง เหมือนเดือนเราบ้าง ไม่ใช่เราทำถูก เราไม่คิดว่าเราทำถูกเสมอ” (วันชัย ทรรพสุทธิ, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 7, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

เสกสรร สิทธาคม ผู้ดูแลหน้าในหลวงของเรา ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และมาร่วมในการจัดการประชุมในครั้งนี้ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดงานครั้งนี้ในบทความเรื่อง “สำนักราชเลขาธิการการประชุมร่วมส่วนราชการ – สื่อมวลชน ทางหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ว่า การจัดการประชุมในครั้งนี้เป็นเรื่องดีเหลือเกิน เพราะที่ผ่านมาได้ทำการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ โดยไม่มีความรู้ และไม่รู้ว่าหาผู้ใดที่จะตัดสินใจที่ถูกต้องได้ในทันที ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้

“การจัดประชุมหรือดังกล่าวโดยสำนักราชเลขาธิการครั้งนี้ จะเป็นครั้งแรกครั้งเดียว หรือจะเป็นครั้งที่เท่าไร แล้วจะมีครั้งต่อไปหรือไม่ไม่รู้ แต่การจัดคราวนี้เป็นเรื่องที่ดีอย่างเหลือเกิน โดยเฉพาะสำหรับผม เพราะที่ผ่านมาได้ทำผิดทำถูกมาตลอดด้วยไม่มีความรู้ และในหลายครั้งหลายหนไม่มีช่องทางที่จะหาผู้ตัดสินใจที่ถูกต้องได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ความผิดพลาดจึงอาจเกิดขึ้นได้”

(เสกสรร ลีธาคม, บทความเรื่อง “สำนักราชเลขาธิการประชุมร่วมส่วนราชการ – สื่อมวลชน, สยามรัฐ)

การจัดประชุมหารือการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับส่วนราชการ และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งสื่อมวลชน ในครั้งนี้ซึ่งจัดเป็นครั้งแรก ถือเสมือนเป็นก้าวแรกของสำนักราชเลขาธิการ ที่จะได้ประสานงานกันระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะสื่อมวลชน ในการที่จะร่วมมือกันเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ ให้เป็นที่แพร่หลายกว้างขวาง ซึ่งนับว่าการประชุมในครั้งนี้มีประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจอันดี และได้ปรึกษาหารือกันในการช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้การทำงานเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

#### 2.4 บทบาทในการบันทึกประวัติศาสตร์

เมื่อจัดทำข่าวในพระราชสำนักออกเผยแพร่เสร็จแล้ว กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จะรวบรวมข่าวในพระราชสำนักจัดทำเป็นหนังสือประมวลพระราชกรณียกิจประจำปี และรวบรวมพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท ที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ จัดพิมพ์เป็นหนังสือประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสประจำปี เช่นกัน

นอกจากนี้ ข่าวในพระราชสำนักประจำวันยังได้รวบรวมให้กับสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำลงในราชกิจจานุเบกษา เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบและใช้อ้างอิงได้ในภายหลัง

จึงถือได้ว่า การดำเนินการรวบรวมข่าวในพระราชสำนักเป็นหนังสือประมวลพระราชกรณียกิจและการนำลงในราชกิจจานุเบกษา เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ที่สำคัญเพราะสามารถนำมาใช้อ้างอิงได้ในภายหลัง กองข่าว จึงมีหน้าที่ในการจดบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด เช่น ชื่อผู้เข้าเฝ้าฯ ตำแหน่ง เหตุผลในการเข้าเฝ้าฯ ซึ่งท่านผู้หญิงบุตร วิระไวทยะ รองราชเลขาธิการ ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า กองข่าวต้องไปจดให้ละเอียด ในสมัยก่อนข่าวในพระราชสำนักจะออกละเอียดว่าผู้ว่าราชการจังหวัดชื่ออะไร นายทหารหรือนายตำรวจชื่ออะไรบ้าง เพื่อเป็นข้อมูลที่เรานำมาใช้อ้างอิงได้ในภายหลัง

“เรื่องของกองข่าวนี้อคือการไปจดละเอียดย และสมัยก่อนข่าวออกละเอียดว่าผู้ว่า ๆ ชื่ออะไร นายทหารชื่ออะไร ตำรวจชื่ออะไร มันก็เป็น *reference* ของเรา” (ท่านผู้หญิงบุตร วิระไวทยะ, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2549)

ท่านรองราชเลขาธิการ (วุฒิ สุมิตร) ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองข่าว ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ในเรื่องการทำข่าวในพระราชสำนักให้ละเอียดนั้นถือเป็นหลักการทำข่าวที่ได้รับนโยบายมาจากท่านผู้หญิงบุตร วิระไวทยะ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการกองข่าวคนแรกที่ต้องการให้เขียนข่าวในพระราชสำนักให้ละเอียด เพื่อใช้ในการค้นคว้าในภายหลังหรือเพื่อบันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์

“นโยบายหรือหลักการในการทำข่าว ได้มาจากท่านผู้หญิงบุตร ที่ต้องการให้เขียนให้ละเอียด โดยเฉพาะข่าวเฝ้า ๆ ซึ่งต้องควรบอกว่าใครมาเฝ้าชื่ออะไร ตำแหน่งอะไร มาเฝ้าเพื่อทำอะไร เพื่อให้ได้ละเอียดในการค้นคว้าในภายหลังมากที่สุด หรืออาจจะว่าเพื่อบันทึกเป็นประวัติศาสตร์” (วุฒิ สุมิตร, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2549)

ผู้อำนวยการกองข่าวคนปัจจุบัน คือนายธนศ เนติโพธิ์ ยังคงยึดถือหลักปฏิบัติในการเขียนข่าวในพระราชสำนักให้ละเอียด โดยเน้นถึงความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญเพราะข่าวในพระราชสำนักต้องใช้อ้างอิงในภายหลัง หากเขียนไปผิดก็ทำให้ประวัติศาสตร์ถูกบิดเบือนไปได้

“นโยบายหรือหลักการในการที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นอย่างกว้างขวางและถูกต้อง โดยเน้นถึงความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญที่จะหาข้อมูลอย่างละเอียด” (ธนศ เนติโพธิ์, ผู้อำนวยการกองข่าว, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2549)

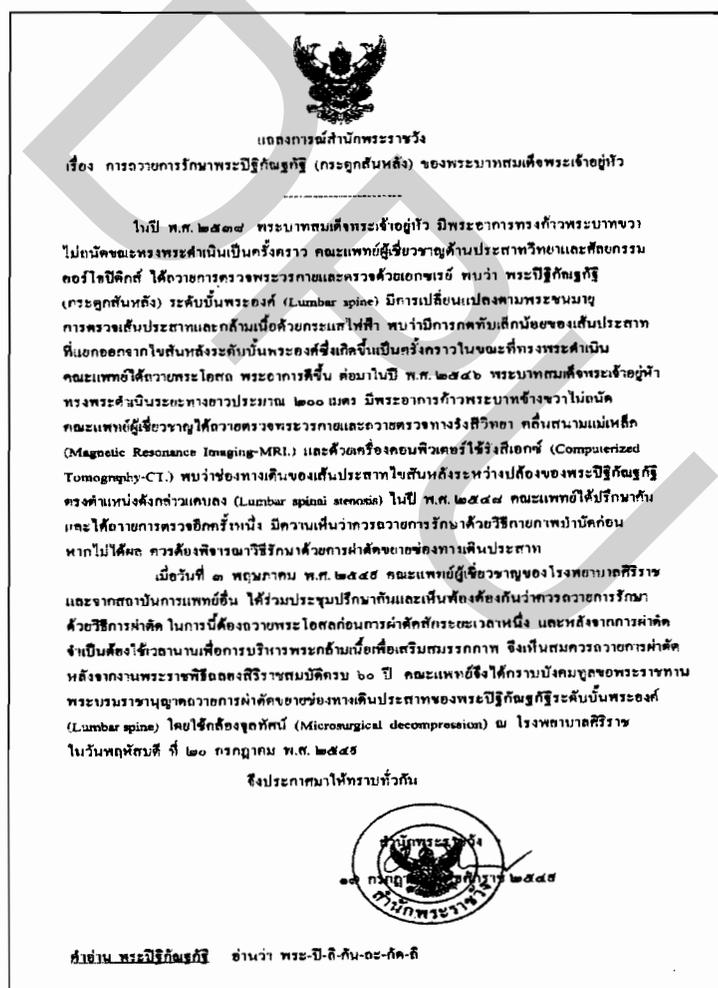
## 2.5 บทบาทในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน

สำนักราชเลขาธิการเป็นเสมือนตัวกลางระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน ซึ่งหากมีเหตุการณ์อะไรที่อาจทำให้ประชาชนได้เกิดการเข้าใจผิด สำนักราชเลขาธิการจะทำการชี้แจงหรือออกแถลงการณ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดี ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการเกิดข่าวลือที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายในภายหลังได้

ในระหว่างที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล พบว่า สำนักราชเลขาธิการดำเนินการเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน ใน 2 ลักษณะ คือ

### 2.5.1 การออกแถลงการณ์พระอาการประชวร

การออกแถลงการณ์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น แถลงการณ์พระอาการประชวร เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อเท็จจริง และคลายความวิตกกังวล ดังจะเห็นได้จากแถลงการณ์ เรื่อง การถวายการรักษาพระปฎิบัติคุณฐกิติ (กระดุกสันหลัง) ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2549



ภาพที่ 4.24 แถลงการณ์เรื่องการถวายการรักษาพระปฎิบัติคุณฐกิติ

## 2.5.2 การทำหนังสือชี้แจงเรื่องข้อความที่มีใช้พระราชดำรัส

เนื่องจากได้มีผู้เผยแพร่ข้อความที่อ้างว่าเป็นพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหัวข้อ “36 แผนชีวิตของพ่อ” (ดูภาคผนวก) และได้มีผู้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นพระบรมราโชวาท จึงได้มีการลงพิมพ์ในหนังสือ และจัดพิมพ์เป็นโปสเตอร์เผยแพร่ต่อไปอีก รวมทั้งมีการเผยแพร่ทางเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมทั้งมีการส่งต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้มีผู้เข้าใจผิดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสำนักราชเลขาธิการได้ตรวจสอบข้อความดังกล่าวแล้วมิได้เป็นพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแต่อย่างใด ดังนั้นกองข่าวจึงได้ดำเนินการเพื่อป้องกันมิให้เกิดการเข้าใจผิดแก่ประชาชนทั่วไป และได้มีหนังสือถึงปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ขอให้แจ้งให้หน่วยงานราชต่าง ๆ ได้ทราบว่าข้อความดังกล่าวมิได้เป็นพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เรื่องนี้ผานิต พูนศิริวงศ์ ผู้จัดการทั่วไป หนังสือพิมพ์แนวหน้า ได้กล่าวในงานประชุมหารือระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2548 ว่า “การที่เอาพระราชดำรัสไปเผยแพร่ผิด ๆ นั้น สำนักราชเลขาธิการมีวิธีแก้ไขอย่างไร เวลาแก้ไขสำนักราชเลขาธิการไม่ออกเป็นหนังสือแก้ไขให้เลย”

ธนศ เนติโพธิ์ ผู้อำนวยการกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ได้กล่าวชี้แจงว่า “เรื่องนี้มันมีเรื่องมาตั้งแต่มีเว็บไซต์หลายแห่งไปเผยแพร่ เช่น 36 แผนชีวิตของพ่อ ที่คนก็นำไปลงคิดกันมากมาย สำนักราชเลขาธิการก็ได้มีหนังสือถึงปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี แจ้งให้หน่วยงานทุกแห่งว่า แผนชีวิตของพ่อได้ตรวจสอบแล้ว ไม่ใช่พระราชดำรัส และเราได้มีหนังสือถึงปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ขอให้ทำการบล็อกไม่ให้เผยแพร่แผนที่ชีวิตของพ่อก็ได้รับผลสำเร็จในระดับหนึ่ง เพราะในระยะหลังเข้าใจถูกต้องขึ้นว่า แผนที่ชีวิตของพ่อไม่ใช่พระราชดำรัส”

จากกรณีกล่าวมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่า สำนักราชเลขาธิการได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชนทั่วไป หากสำนักราชเลขาธิการไม่ได้เผยแพร่แถลงการณ์เกี่ยวกับพระอาการประชวร อาจทำให้เกิดข่าวลือต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเข้าใจผิดกันมากขึ้นและยากที่จะแก้ไขได้ในภายหลัง และการทำหนังสือชี้แจงไปยังหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อให้ช่วยดำเนินการทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องว่าข้อความในหัวข้อ “36 แผนที ชีวิตของพ่อ” มิใช่พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแต่อย่างใด เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเข้าใจผิดแล้วนำไปเผยแพร่ต่อ ๆ กันไปอีก

### 3. บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในการแก้ไขวิกฤติ

ประเทศไทยได้เคยประสบวิกฤตการณ์ทางการเมืองมาแล้วหลายครั้ง บางครั้งรุนแรงจนเกิดการต่อสู้และปราบปรามกันด้วยอาวุธ เมื่อใดที่วิกฤตการณ์จะนำไปสู่ความแตกแยกที่อาจเป็นภัยร้ายแรงแก่บ้านเมือง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงแก้ไข ด้วยการพระราชทานทั้งพระบรมราโชวาทและพระราชวินิจฉัย และทุกครั้งทุกฝ่ายก็รับสนองพระราชวินิจฉัยและเหตุการณ์ก็บรรเทาเบาบางลงจนสงบเสอมมา

เหตุการณ์ที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองในอดีตที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ที่สำคัญ ดังนี้

#### 1. เหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516

เหตุการณ์นี้เริ่มต้นขึ้นเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2516 โดยการเคลื่อนไหวเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ของนายธีรยุทธ บุญมี และคณะ ทั้งหมดถูกจับข้อหาชุมนุมทางการเมืองเกิน 5 คน นักศึกษามีการชุมนุมและทำหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหา การชุมนุมเพิ่มจำนวนขึ้น (อมร สุวรรณบุบผา, 2539 : 31)

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยได้ยื่นคำขาดต่อฝ่ายรัฐบาลให้ปล่อยผู้ต้องหา โดยไม่มีเงื่อนไขภายใน 24 ชั่วโมง นับตั้งแต่ 12.00 น. วันที่ 12 ตุลาคม เป็นต้นไป กลุ่มผู้ชุมนุมได้มีการเจรจาได้ข้อตกลงคือ ต้องปล่อยตัวผู้ถูกจับทั้ง 13 คนโดยไม่มีเงื่อนไข และต้องให้รัฐธรรมนูญแก่ประชาชน โดยกำหนดเวลาแน่นอนว่าเมื่อใด มีการชุมนุมเพิ่มจำนวนมากขึ้น

วันที่ 12 ตุลาคม 2516 เวลา 16.00 น. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการบริหารของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย เข้าเฝ้าฯ ที่ศาลาศุติดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต พระราชทานพระบรมราโชวาทและขอให้กลับคืนสู่สภาพปกติ เพื่อยังความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชนทั่วไป (กำแหง ภริตานนท์, 2537 : 144)

วันที่ 13 ตุลาคม 2516 วิทยุกรมประชาสัมพันธ์ได้ออกแถลงการณ์ว่า ได้มีการปล่อยตัวผู้ถูกจับแล้ว และจะดำเนินการยกเว้นโทษให้เสร็จสิ้นภายในเดือนตุลาคม 2517 ถึงแม้จะได้มีการตกลงกันระหว่างศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาและรัฐบาล และมีการแจ้งข่าวให้ประชาชนทราบทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์แล้วก็ตาม แต่นักเรียนนิสิตนักศึกษาและประชาชนที่ชุมนุมอยู่ ณ ลานพระบรมรูปทรงม้าไม่มีวิทยุฟังจึงไม่มีใครทราบเรื่อง ฝ่ายทางศูนย์บัญชาการเดินขบวนก็ไม่ได้รับการติดต่อจากกรรมการศูนย์กลางนิสิต ฯ สถานการณ์จึงร้อนแรงยิ่งขึ้นเนื่องจากขาดการประสานงานกันดังกล่าว จึงเกิดมีความเห็นในหมู่ผู้เดินขบวนว่า ขณะนี้ผู้เดินขบวนไม่จำเป็นต้องเชื่อฟังมติของกรรมการศูนย์กลางนิสิต ฯ อีกต่อไป เพราะมีประชาชนเข้าร่วมด้วยจำนวนมาก จนกลายเป็นมติมหาชนเคลื่อนกำลังไปยังสวนจิตรลดา จนเกิดการปะทะกันกับตำรวจ ทำให้เหตุการณ์บานปลายออกไป พร้อมทั้งข่าวลือแพร่กระจายต่อ ๆ กันถึงการเสียชีวิตของเด็กและนักศึกษาหญิง และมีการรวมตัวกันที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มีการจุดไฟเผาสถานีตำรวจนางเลิ้ง และกองบัญชาการตำรวจนครบาลผ่านฟ้า ถูกเผาทำลายและรื้อค้นทรัพย์สิน ตำรวจและทหารจึงออกปราบปรามการจลาจลตามถนนสายต่าง ๆ เกิดปะทะกันในถนนราชดำเนินและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่ 14 ตุลาคม 2516 เวลา 18.00 น. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้ออกประกาศกรมประชาสัมพันธ์ ว่า “บัดนี้รัฐบาลได้กราบบังคมทูลลาออกจากตำแหน่งผู้บริหารประเทศแล้ว เพราะฉะนั้น ขอให้ประชาชนได้โปรดติดตามข่าวรายละเอียดต่อไปทางสถานีโทรทัศน์ทุกแห่ง” เวลา 19.15 น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสถึงประชาชนพร้อมทั้งมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่

“วันนี้เป็นวันมหาวิปโยค ที่น่าเศร้าสลดอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย ตลอดระยะเวลา 6-7 วันที่ผ่านมา ได้มีการเรียกร้องและการเจรจากัน จนกระทั่งนักศึกษาและรัฐบาลทำข้อตกลงกันได้ แต่แล้วการขว้างระเบิดขวด และยิงแก๊สน้ำตา ทำให้เกิดการปะทะกัน และมีคนได้รับบาดเจ็บหลายคน ความรุนแรงได้ทวีขึ้นทั่วประเทศ ถึงขั้นจลาจล และยังไม่สิ้นสุด มีคนไทยด้วยกันต้องเสียชีวิตนับร้อย ขอให้ทุกฝ่ายทุกคนจงระงับเหตุแห่งความรุนแรงด้วยการตั้งสติยับยั้งเพื่อให้ชาติบ้านเมืองคืนอยู่ในสภาพปกติ

อนึ่ง เพื่อขจัดเหตุร้ายนั้น จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ขอลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อค่ำวันนี้ ข้าพเจ้าจึงแต่งตั้งให้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ขอให้

ทุกคนทุกฝ่ายร่วมกันสนับสนุน เพื่อให้คณะรัฐบาลใหม่สามารถบริหารงานแผ่นดินได้โดยมีประสิทธิภาพเต็มเปี่ยมและแก้ไขสถานการณ์ให้คืนอยู่ในสภาพเรียบร้อยได้โดยเร็วยังความสงบความเจริญรุ่งเรืองให้บังเกิดแก่ประเทศและประชาชนชาวไทยโดยทั่วกัน”

### เหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” 2535

เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ได้มีการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งแกนนำพรรคการเมือง 5 พรรค ประกอบด้วยพรรคชาติไทย พรรคสามัคคีธรรม พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และพรรคราษฎร เข้าร่วมเจรจาจัดตั้งรัฐบาลขึ้น และตกลงลงนามสนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการทหารบกเป็นนายกรัฐมนตรี

ต่อมา 5 เมษายน 2535 กระแสต่อต้าน พล.อ. สุจินดา คราประยูร เริ่มรุนแรงขึ้นโดยทวงถามสัจจะที่เคยแถลงไว้เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2534 ในช่วงที่มีการต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญฉบับ รสช.ว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และกระแสการต่อต้านและเรียกร้องให้ลาออกจากตำแหน่งเริ่มเข้มข้นขึ้นเป็นลำดับ การต่อต้านขยายตัวลุกลามไปเกือบทุกจังหวัดทั่วประเทศ จนกระทั่งวันที่ 17 พฤษภาคม สถานการณ์การเมืองตึงเครียดมากยิ่งขึ้น มีการชุมนุมของพรรคการเมืองฝ่ายค้านและกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตยต่อต้านพล.อ.สุจินดา ได้รวมกันขึ้นในนาม “สมาพันธ์ประชาธิปไตย”

วันที่ 19 พฤษภาคม 2535 มีการเผากรมประชาสัมพันธ์ กรมสรรพากร และสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ทางทหารได้เข้าสลายการชุมนุม ทางการได้จับกุมผู้ชุมนุมไปยังที่โรงเรียนพลตำรวจบางเขนและเรือนจำลาดยาว

วันที่ 20 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 06.00 น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานสัมภาษณ์ถ่ายทอดผ่านดาวเทียมจากประเทศฝรั่งเศส ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 ทรงแสดงความเสียพระทัยกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและทรงขอรับรองให้คนไทยเลิกฆ่ากัน

ในช่วงเย็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระราชทานสัมภาษณ์ถ่ายทอดสดจากประเทศเกาหลี ทรงเรียกร้องให้คนไทยแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

รัฐบาลได้ประกาศ “เคอร์ฟิว” ห้ามออกนอกบ้านตั้งแต่เวลา 21.00 - 04.00 น.

ต่อมาเวลา 20.10 น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรี และรัฐมนตรี และรัฐมนตรี เจริญกระแสดพระราชดำรัสให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร และพล.ต. จำลอง ศรีเมือง เฝ้าฯ รับกระแสดพระราชดำรัสให้หันหน้าเข้าหากันเพื่อฟื้นฟูบ้านเมือง (สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, 2539 : 199 – 200)

เวลา 24.00 น. โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยได้มีการแพร่ภาพการเข้าเฝ้าฯ จากนั้น พล.อ.สุจินดา และพล.ต. จำลอง ร่วมแถลงว่าจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

สถานการณ์ต่างๆ เริ่มผ่อนคลายลง ผู้ชุมนุมประกาศสลายตัวพร้อมนัดประชุมกันใหม่ จนกระทั่งวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 11.30 น. พล.อ. สุจินดา ได้ออกแถลงทางทีวี ขอลาออกจากตำแหน่งอันเป็นการสิ้นสุดของรัฐบาล

จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองคราใด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงแก้ไขให้วิกฤตการณ์นั้นสามารถคลี่คลายได้โดยเร็ว บางครั้งรุนแรงจนเกิดการต่อสู้และปราบปรามกันด้วยอาวุธ มีที่ท้าวว่าวิกฤตการณ์จะนำไปสู่ความแตกแยกที่อาจเป็นภัยร้ายแรงแก่บ้านเมือง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงแก้ไข ด้วยการพระราชทานพระบรมราโชวาทและพระราชวินิจฉัย และทุกครั้งทุกฝ่ายก็รับสนองพระราชวินิจฉัย และเหตุการณ์ก็บรรเทาเบาบางลงจนสงบเสวยมา

ในปี 2549 วิกฤตการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยมีพัฒนาการ มีที่มา จุดกำเนิด และปัญหาการเมือง หลายประการ ได้แก่

**ประการแรก** การเมืองที่ปิดกั้น การเมืองภาคพลเมืองหรือการเมืองภาคประชาชน อาจเป็นที่มาของปัญหาวิกฤตโดยเฉพาะการปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การปิดกั้นสื่อ ที่สำคัญ การดูถูกดูแคลนการเมืองของประชาชน ที่เรียกร้องความโปร่งใส การตรวจสอบการทุจริต

**ประการที่สอง** การจัดชุมนุมเรียกร้องเพื่อให้มีการปฏิรูปการเมืองไทยในหลายครั้ง ก่อนจะมีวิกฤตการเมือง และการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ การจัดสัมมนาในเชิงวิชาการเพื่อถามรัฐบาล กลับถูกปฏิเสธถูกตอบโต้ โดยรัฐบาลและผู้นำไม่เคยให้ความสำคัญกับข้อเสนอต่างๆ

ในช่วงที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาได้เกิดวิกฤติการณ์ที่ไม่ได้รุนแรงอะไรมากนัก สำนัก  
ราชเลขาธิการจึงได้มีส่วนในการช่วยให้วิกฤติเหล่านี้ได้คลี่คลายลง ผู้วิจัยจึงได้สรุปวิกฤติการณ์  
ต่าง ๆ เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นประธานในงานศาสนสัมพันธ์สยามฉันทน์  
แห่งชาติ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2548
2. กรณีหนังสือพิมพ์คมชัดลึก ฉบับประจำวันศุกร์ ที่ 24 มีนาคม 2549 ลงข้อความ  
ที่เป็นคำพูดของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ซึ่งอาจทำให้ระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาท
3. กรณีเผยแพร่ภาพการเข้าเฝ้า ฯ ของพลตรีจำลอง ศรีเมือง และนายสุจินดา  
คราประยูร เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่ง  
ประเทศไทย
4. กรณีที่หนังสือพิมพ์ลงพิมพ์ข่าวว่าในที่ประชุมคณะองคมนตรีได้นำเรื่อง การ  
เผยแพร่ภาพเหตุการณ์เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 มาพิจารณาในวาระการ  
ประชุมด้วย

**1. กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นประธานในงานศาสนสัมพันธ์สมานฉันท์แห่งชาติ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2548**

เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2548 เวลา 15.00 น. พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในงานศาสนสัมพันธ์สมานฉันท์แห่งชาติ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยมีพระสงฆ์ไทย จีนนิกาย อนันตนิคาย นั่งประจำ ณ ศาลาราย บริเวณรอบพระอุโบสถ

คณะกรรมการจัดงาน ฯ มีการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตใช้พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ซึ่งเมื่อแพร่ภาพออกไปและลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสม ว่าเป็นการกระทำที่เสมอด้วยพระมหากษัตริย์ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2548 มีประชาชนได้เข้าชื่อฟ้องร้องนายกรัฐมนตรี โทษฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ



ภาพที่ 4.25 นายกรัฐมนตรีเป็นประธานในงานศาสนสัมพันธ์สมานฉันท์แห่งชาติ

**บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในการแก้ไขวิกฤตการณ์**

ซึ่งในเรื่องนี้ สำนักราชเลขาธิการและสำนักพระราชวังได้ชี้แจงกับทางสื่อมวลชนที่ได้สอบถามเข้ามา ว่าสำนักพระราชวังได้จัดตามพิธีการที่เหมาะสม ทำให้ประชาชนได้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

2. กรณีหนังสือพิมพ์คมชัดลึก ฉบับประจำวันศุกร์ที่ 24 มีนาคม 2549 ลงข้อความที่เป็นคำสัมภาษณ์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล กล่าวหาตึงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก ฉบับประจำวันศุกร์ที่ 24 มีนาคม 2549 ได้ลงพิมพ์คำให้สัมภาษณ์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในหน้า 8 ที่มีข้อความพาดพิงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์

ทำให้กลุ่มคาราวานคนจนเพื่อประชาธิปไตยประมาณ 1,000 คน เดินทางไปที่อาคารเนชั่นทาวเวอร์ ถนนบางนา - ตราด ซึ่งเป็นที่ตั้งหนังสือพิมพ์ “คมชัดลึก” เพื่อเรียกร้องให้แสดงความรับผิดชอบเรื่องที่เกิดขึ้น โดยนายก่อเขต จันทเลิศลักษณ์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ “คมชัดลึก” ได้ออกไปชี้แจงว่า กองบรรณาธิการยอมรับว่าเกิดความผิดพลาดและจะแสดงความรับผิดชอบในเรื่องที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ชุมนุมพอใจและเดินทางกลับ

เว็บไซต์: [www.komchadluek.net](http://www.komchadluek.net)

# คมชัดลึก

นสพ.ยอดเยี่ยมในงานประชุมหนังสือพิมพ์โลก 2005

● **เผยจะระดมประชาชนให้ได้ 1 ล้านคน**

ต่อมานายสนธิ ให้สัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่งว่า จะระดมประชาชนให้ได้มากที่สุด โดยตั้งใจจะให้ได้ถึง 1 ล้านคน จากนั้นจะเดินขบวนเชิญชวนให้ประชาชนที่เห็นด้วยกับการขอพระราชทานอภัยฯ มาร่วมแสดงพลังและเดินวันไหน สถานที่ใดนั้นขอเก็บไว้ก่อน โดยมีคนเสนอให้เดินไปบ้านสันทรีสองหลัก ก็เป็นความคิดที่น่าสนใจมาก แต่จะไม่มีกระดุมแบบดาวกระจายตามที่เป็นข่าว

ผู้สื่อข่าวถามว่าถ้าอภัยฯ ยังไม่ลาออก มาตรการที่จะไม่มีความหมาย นายสนธิ กล่าวว่า คำพิพากษาของศาลปกครอง วินิจฉัยให้ทักษิณต้องออกทันที เพราะศาลพิพากษาว่า พว.ชิต รธน. เมื่อทักษิณ เป็นผู้เสนอโปรดเกล้าให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรมาภิไธย เขาก็รับหากเกิดความผิด พ.ต.ท.ทักษิณต้องรับผิดชอบ

เรื่องส่งกฎหมายให้ในหลวงลงพระปรมาภิไธยพอพระองค์ท่านลงมาแล้วเกิดความผิดพลาด นายภาต้องลาออก แสดงความรับผิดชอบ ถ้าไม่ยอมลาออกต้องบอกประชาชนทั้งประเทศว่าให้ในหลวง

ภาพที่ 4.26 หนังสือพิมพ์คมชัดลึก ฉบับวันที่ 24 มีนาคม 2549

ต่อมากองบรรณาธิการ คมชัดลึก ได้ออกแถลงการณ์ระบุว่า ตามที่หนังสือพิมพ์ คมชัดลึก ฉบับวันที่ 24 มีนาคม 2549 ได้ตีพิมพ์ข้อความอันทำให้ระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาท กองบรรณาธิการขอแถลงต่อเพื่อนสื่อมวลชน ดังนี้

1. กองบรรณาธิการขออภัยต่อประชาชนชาวไทยที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจอันเกิดจากการเผยแพร่ข้อความดังกล่าว
2. กองบรรณาธิการขอยอมรับว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นความผิดพลาดของกองบรรณาธิการ และขอรับผิดชอบในความผิดพลาดทุกกรณี
3. การตีพิมพ์ข้อความดังกล่าวเป็นการนำคำให้สัมภาษณ์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล มาลงโดยไม่ครบถ้วน อันเนื่องมาจากความประมาทเลินเล่อ จนทำให้เกิดความเข้าใจว่าข้อความดังกล่าวทำให้ระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาท
4. ได้ตีพิมพ์ข้อความขอพระราชทานอภัยโทษในหน้า 1. ของหนังสือพิมพ์ คมชัดลึก ในฉบับที่เผยแพร่ประจำวันี่ 29 มีนาคม 2549 พร้อมทั้งจะยื่นหนังสือขอพระราชทานอภัยโทษ แก่สำนักพระราชวัง
5. กองบรรณาธิการขอยืนยันว่ามีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และปฏิบัติหน้าที่ในการรายงานข่าว ตลอดจนความคิดเห็นเพื่อธำรงไว้ซึ่งพระบรมเชษานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้ามาโดยตลอด และจะดำรงไว้ซึ่งความมุ่งหมายนี้ตลอดไป

#### **บทบาทของสำนักพระราชวังในการแก้ไขวิกฤตการณ์**

ผู้แทนของหนังสือพิมพ์ คมชัดลึก ได้เข้ามาพบกับผู้บริหารของสำนักพระราชวัง เพื่อขอคำปรึกษาและแนะนำแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยให้ทำหนังสือขอพระราชทานอภัยโทษเข้ามา ทำให้เหตุการณ์คลี่คลายลง และประชาชนที่มาชุมนุมเรียกร้องให้หนังสือพิมพ์คมชัดลึกพ้อใจและยอมสลายตัวกลับไป

3. กรณีเผยแพร่ภาพการเข้าเฝ้า ฯ ของพลตรี จำลอง ศรีเมือง และพลเอก สุจินดา คราประยูร เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย

ในช่วงที่สถานการณ์บ้านเมืองไม่ปกติสุข กลุ่มผู้ชุมนุมที่เรียกตัวเองว่า “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” ที่รวมพลังขับไล่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ให้ลาออกจากตำแหน่ง

อย่างไรก็ตามการชุมนุมของกลุ่ม “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” มีจุดเริ่มต้นขึ้นหลังจากรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์” ที่ 2 พิธีกรนายสนธิ ลิ้มทองกุล และนางสาว สโรชา พรอุดมศักดิ์ ถูกปลดออกจากผังสถานีโมเดิร์นไนน์ทีวี ทำให้ 2 พิธีกรปรับกลยุทธ์เดินสายจัดรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” ตามสถานที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศหลายครั้ง พร้อมเรียกร้องให้ประชาชนออกมาเคลื่อนไหวกดดันนายกรัฐมนตรีให้ลาออกไป (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับประจำวันที 12 มีนาคม, 2549 : 2)

กระแสการขับไล่ นายกรัฐมนตรีขยายเป็นวงกว้างมากขึ้น โดยมีกลุ่มพันธมิตรต่าง ๆ เข้าร่วมอันเป็นที่มาของการชุมนุมใหญ่ของประชาชนนับแสนคนที่ท้องสนามหลวงในวันที่ 4 , 11 และ 26 กุมภาพันธ์ 2549

ท่ามกลางวิกฤติการณ์ของบ้านเมืองที่คุกรุ่น เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2549 เวลา 20.00 น. โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ได้เผยแพร่เทปบันทึกภาพเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชกระแสรับสั่งให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง แกนนำผู้ชุมนุมต่อต้านรัฐบาล เข้าเฝ้า ฯ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535

ทั้งนี้ ผู้ดำเนินรายการของโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ได้กล่าวนำก่อนเข้าเทปบันทึกภาพเหตุการณ์ดังกล่าวว่า

“โดยที่ขณะนี้สถานการณ์ที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลาย และหลายฝ่ายมีความวิตกกังวลว่า จะเกิดเหตุความไม่สงบในบ้านเมือง เพื่อเป็นข้อคิดเตือนใจให้ทุกฝ่ายทุกคน โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยขออัญเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 มาเพื่อรับใส่เกล้าใส่กระหม่อม”



ภาพที่ 4.27 การเข้าเฝ้าฯ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535

ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันว่ามีหน่วยงานของสำนักพระราชวังประสานงานให้ดำเนินการให้มีการเผยแพร่ข่าวเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย

#### บทบาทสำนักพระราชเลขานุการในการแก้ไขวิกฤตการณ์

วันที่ 14 มีนาคม 2549 สำนักพระราชเลขานุการได้ออกแถลงข่าวเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นและทำให้สถานการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น แถลงการณ์ระบุว่า ตามที่ปรากฏเป็นข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ออกเผยแพร่ นั้น สำนักพระราชเลขานุการขอเรียนชี้แจงให้ทราบว่าพระราชดำรัสดังกล่าวข้างต้นเป็นข้อมูลข่าวสาร ซึ่งได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณชนทั่วไปอยู่แล้ว และประชาชนก็รับรู้มาโดยตลอดว่า มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 เพราะฉะนั้น การที่หน่วยงานหรือสื่อมวลชนใดจะนำออกมาเผยแพร่อีกครั้งหนึ่ง ภายใต้อาณัติของของตนเองนั้น ก็สามารถกระทำได้ จึงขอแถลงข่าวมาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

สำนักพระราชเลขานุการได้ส่งโทรสารแถลงข่าวสำนักพระราชเลขานุการฉบับนี้ให้กับสื่อมวลชนทุกแขนง ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ และสำนักข่าวต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

แถลงข่าว  
สำนักราชเลขาธิการ

ตามที่ปรากฏเป็นข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเชิญพระราชดำรัส  
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทาน เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕  
ออกเผยแพร่ นั้น

สำนักราชเลขาธิการขอเรียนชี้แจงให้ทราบว่า พระราชดำรัสดังกล่าวข้างต้น  
เป็นข้อมูลข่าวสารซึ่งได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณชนทั่วไปอยู่แล้ว และประชาชนก็รับรู้  
มาโดยตลอดว่า มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เพราะฉะนั้น  
การที่หน่วยงานหรือสื่อมวลชนใดจะนำออกมาเผยแพร่อีกครั้งหนึ่ง ภายใต้อาณัติของ  
ตนเองนั้น ก็สามารถกระทำได้

จึงขอแถลงข่าวมาเพื่อทราบโดยทั่วกัน



ภาพที่ 4.28 แถลงข่าวสำนักราชเลขาธิการ ฉบับวันที่ 14 มีนาคม 2549

4. กรณีที่หนังสือพิมพ์ลงพิมพ์ข่าวว่าในที่ประชุมคณะองคมนตรีได้นำเรื่อง การเผยแพร่ภาพเหตุการณ์เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 มาพิจารณาในวาระการประชุมด้วย

ในภาวะวิกฤตทางการเมือง คณะบุคคลที่ถูกจำตามองมากเป็นพิเศษ และถูกคาดหวังให้เข้ามาช่วยคลี่คลายวิกฤตการเมือง ก็คือ “องคมนตรี” นอกจากจะทำงานสนองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ยังถือเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นหลักของบ้านเมือง ที่พร้อมด้วยคุณวุฒิ และวิวุฒิ ประกอบด้วยรัฐธรรมนูญปี 2540 มาตรา 14 ระบุว่า

“องคมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือสมาชิก หรือเจ้าหน้าที่ ของพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใดๆ”

อันแสดงให้เห็น “ภาวะเป็นกลาง” อย่างแท้จริง ด้วยภาวะเป็นกลางดังกล่าว จึงเป็นที่คาดหวังและคาดหวังว่า “องคมนตรี” อาจจะเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยคลี่คลายวิกฤตทางการเมือง ความคาดหวังดังกล่าว นอกจากจะอยู่ในระดับที่ “สูง” แล้ว ยังจะหลากหลายแนว ตัวอย่างเช่น ประธานองคมนตรี และองคมนตรี กลายเป็นที่ “จับสัญญาณทางการเมือง” ของฝ่ายต่างๆ ด้วยเชื่อว่า การเคลื่อนไหวขององคมนตรี ย่อมมี “นัยยะ” อันสำคัญที่ต้องพึงพิจารณา

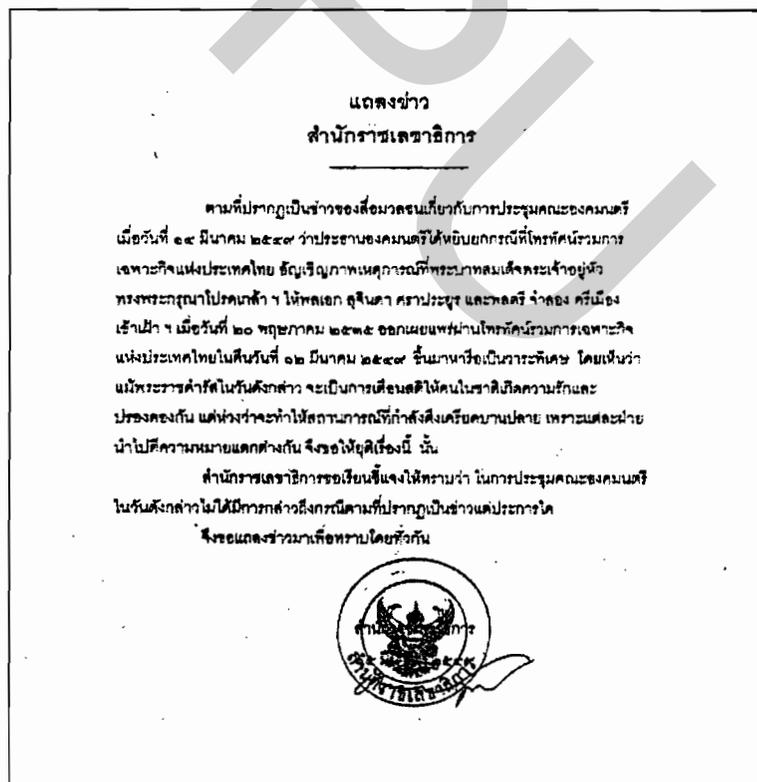
ด้วยเหตุนี้ ทุกคำพูด ทุกการกระทำของประธานองคมนตรี และองคมนตรี จึงได้รับการจับตามองและมีความพยายามตีความมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยามวิกฤต การถูกจับตาและถูกตีความนี้เอง ทำให้องคมนตรีค่อนข้างจะวางตัวลำบาก และกลายเป็นจุดที่มีกระแสข่าวสือเข้าไปเกี่ยวข้องมากมาย และมีความพยายามของกลุ่มที่ขัดแย้ง ลากดึงหรือตีความที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยตลอด

รวมถึงการมีรายงานข่าวว่า เมื่อเวลา 10.00 น. วันที่ 14 มีนาคม 2549 หลังจากที่มีการแพร่ภาพพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นำพลเอก สุจินดา คราประยูร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 มาเผยแพร่

ในการประชุมองคมนตรี พลเอก เปรม ได้หยิบยกกรณีทีวีพูลแพร่ภาพในเหตุการณ์วันนั้น มาหารือเป็นวาระพิเศษ

หนังสือพิมพ์ฉบับประจำวันพุธ ที่ 14 มีนาคม 2549 ลงพิมพ์ข่าวว่าพลเอก เปรม ดิณสุลานนท์ ประธานองคมนตรี ได้นำเรื่องการเชิญพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่พลเอก สุจินดา คราประยูร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ออกเผยแพร่ทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย มาหารือเป็นวาระพิเศษในที่ประชุมคณะองคมนตรีว่า พระราชดำรัสดังกล่าวจะเป็นการเตือนสติให้คนในชาติเกิดความรักและปรองดองกัน แต่เนื่องจากสถานการณ์บ้านเมืองในเวลานี้มีความขัดแย้งและอาจลุกลามบานปลาย รวมทั้งทำให้แต่ละฝ่ายนำพระราชดำรัสไปตีความหมายแตกต่างกันออกไป ดังนั้นจึงอยากขอให้ยุติเรื่องนี้ได้แล้ว

ในเรื่องนี้ สำนักราชเลขาธิการ จึงได้ออกแถลงการณ์อีกฉบับ ในวันที่ 16 มีนาคม 2549 เพื่อแก้ไขข้อความที่ปรากฏทางสื่อมวลชน



ภาพที่ 4.29 แถลงข่าวสำนักราชเลขาธิการ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2549

สรุปว่าในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการชุมนุมประท้วง การเผยแพร่ข่าวหรือมีข่าวลือต่าง ๆ ที่อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองและส่งผลกระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม สำนักพระราชเลขาธิการจะเข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาหรือพยายามที่จะทำให้ปัญหาเหล่านั้นคลี่คลายไปได้ด้วยดี จากการวิจัยพบว่าสำนักพระราชเลขาธิการมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาใน 2 แนวทาง

1. การให้คำปรึกษาหรือคำชี้แจงแก่ประชาชนหรือสื่อมวลชนที่จะหาหนทางทำให้ปัญหาเหล่านั้นคลี่คลายไป เช่น กรณีของหนังสือพิมพ์คมชัดลึกสำนักพระราชเลขาธิการให้คำแนะนำในการทำหนังสือขอพระราชทานอภัยโทษเข้ามา ซึ่งทำให้ประชาชนทั่วไปพอใจและยกเลิกการชุมนุมประท้วงเรื่องนี้

2. การออกแถลงข่าวสำนักพระราชเลขาธิการเพื่อชี้แจงทางสื่อมวลชนทุกประเภท เช่น หนังสือพิมพ์ สถานีโทรทัศน์ วิทยุ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน จะได้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องลดปัญหาการเกิดข่าวลือต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า สำนักราชเลขาธิการมีหลายบทบาทในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก เพื่อให้เกิดความเข้าใจจึงขอสรุปในรูปของตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงบทบาทของสำนักราชเลขาธิการ

บทบาทของสำนักราชเลขาธิการ		
1. บทบาทตามพันธกิจ	2. บทบาทในฐานะสื่อมวลชน	3. บทบาทในการแก้ไขวิกฤต
1.1 การให้ความรู้แก่ประชาชน 1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ 1.3 ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษากับหน่วยงานภายนอกในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ	2.1 เป็นแหล่งข้อมูลเชื่อถือได้ 2.2 เจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ 2.3 ประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นในการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ 2.4 บันทึกประวัติศาสตร์ 2.5 สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับสถาบันพระมหากษัตริย์	3.1 ชี้แจงและให้ความเห็น 3.2 ออกแถลงข่าว

## การปรับเปลี่ยนบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการ

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และข้อมูลเอกสาร ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสรุปในเรื่องบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการหลายประการ แต่บางหน่วยงานยังมองว่าบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการไม่ชัดเจนหรือสำนักพระราชเลขานุการยังแสดงบทบาทที่เป็นแหล่งข่าวให้แก่สื่อมวลชนเท่าที่ควร สำนักพระราชเลขานุการควรได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเอง เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่กัน เปิดตัวมากขึ้น เพื่อให้การทำงานของสำนักพระราชเลขานุการได้รับผลดี

“สำนักพระราชเลขานุการปรับบทบาทเข้าหากัน เพื่อจะเอื้อประโยชน์ให้แก่กัน ถ้าเราได้รับความสะดวกตรงนั้น (พระราชกิจ) ผลงานด้านข่าวก็ไปดี ก็จะส่งผลให้สำนักพระราชจะได้ผลดีตรงนั้นตามไปด้วย อยากให้เห็นผลดีร่วมกัน คนที่ได้รับประโยชน์สูงสุดคือพสกนิกรที่จงรักภักดีต่อสถาบัน ก็จะได้รับความดีไปด้วย ถ้าหากว่าสำนักพระราชได้ทำเต็มที่”  
(ครรชิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

“มองบทบาทของสำนักพระราชยังไม่ชัดเจน หากสำนักพระราชได้ปรับบทบาทของตัวเองให้เป็นแหล่งข่าวที่ดีก็จะดีมาก” (ปานัน วรสวัสดิ์, บก. ราชสำนัก ช่อง 3, สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2549)

“รู้สึกว่าการติดต่อสื่อสารกันระหว่างช่อง 5 กับสำนักราช ไม่เป็น Two way communication เราอยากจะได้ข้อมูลอะไรจะโทรไปประสาน แต่จะไม่ค่อยมีว่าทางสำนักราชโทรมาประสานเราว่ามีข้อมูลตรงนั้นตรงนี้ จะไม่มีส่งมาให้ ... สำนักราชไม่เหมือนกับหน่วยงานพิธีการของหน่วยงานอื่นเลย อย่างน้อยในส่วนที่เป็นสื่อ คือแจ้งหมาย เราไม่ตกข่าวแต่นั้นแหละ แล้วอย่างงานที่เป็นพระราชพิธีน่าจะมีรายละเอียดให้เรา” (จิตตินันท์ วัฒนุชชา, บก. ราชสำนัก ช่อง 5, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

“อยากให้สำนักราช ได้เปิดตัวมากขึ้น ในตอนแรกที่ไม่เป็นที่รู้จัก” (เสกสรร สิทธิาคม, หัวหน้าข่าวในหลวง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2549)

สำนักพระราชเลขานุการได้พยายามปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเองในการทำงานเบื้องหลัง และเพื่อให้การดำเนินงานในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็นไปอย่างกว้างขวาง สำนักราช

เลขาธิการจึงควรเปิดเผยตัวมากขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีอันจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจต่าง ๆ

ท่านราชเลขาธิการ อาสา สารสิน ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้มีการประชาสัมพันธ์สำนักราชเลขาธิการให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้การติดต่อราชการระหว่างหน่วยงานภายนอกทั้งส่วนราชการและเอกชนมีความถูกต้องคล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

“บทบาทของสำนักราชเลขาธิการสำคัญมากแต่เป็นบทบาทเบื้องหลัง ทำให้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนไม่รู้จักรเราเพราะเราอยู่เบื้องหลัง ปัจจุบันเราพยายามปรับบทบาทของเรา โดยที่ ทำให้คนรู้จักสำนักราชเลขาธิการไม่ไปไขว้เขวกับสำนักพระราชวัง หรือคนรู้จักสำนักราชเลขาธิการ แต่คิดว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักพระราชวัง” (สมลักษณ์ วงศ์งามขำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

“ท่านราชเลขาธิการเห็นว่า หน่วยงานภายนอกหรือบุคคลต่าง ๆ ยังสับสนระหว่าง สำนักราชเลขาธิการ กับสำนักพระราชวัง จึงอยากที่จะให้กองข่าวได้ประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจ เพื่อให้การประสานงานถูกต้องและรวดเร็ว บางครั้งผู้ข่าวว่า จะต้องติดต่อกับหน่วยงานไหนแต่คิดว่าสำนักราชเลขาเป็นสำนักพระราชวัง” (ชเนศ เนติโพธิ์, ผู้อำนวยการกองข่าว, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2549)

การประชาสัมพันธ์นี้ไม่ใช่เป็นเพียงประชาสัมพันธ์ให้รู้จักสำนักราชเลขาธิการเท่านั้น แต่ภาพลักษณ์ของสำนักราชเลขาธิการที่เป็นเลขานุการในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังคงอยู่ในสายตาประชาชนทั่วไป จึงควรสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรเพื่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เราเคารพรักด้วยเช่นกัน

“มันเป็นเรื่องของภาพลักษณ์ ภาพของเราไม่เพียงจะเป็นภาพลักษณ์ต่อองค์กร ยังเป็นภาพของสถาบันอีกด้วย” (วุฒิ สุมิตร, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2549)

การปรับเปลี่ยนบทบาทของสำนักราชเลขาธิการจากเดิมที่ทำงานอยู่เบื้องหลังทำให้คนไม่รู้จักรและเข้าใจผิดว่าเป็นหน่วยงานเดียวกับสำนักพระราชวัง จึงได้มีการประชาสัมพันธ์ที่จะส่งเสริมภาพลักษณ์ของสำนักราชเลขาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาท

หากภาพลักษณ์ขององค์กรดีแล้วย่อมส่งผลให้การทำงานประสานงานราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามไปด้วย

DPU

## ตอนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

จากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประชุมหารือระหว่างสำนักพระราชเลขานุการ หน่วยงานภายนอก รวมทั้งสื่อมวลชน ที่สำนักพระราชเลขานุการจัดขึ้น เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 ผู้วิจัยพบว่า ในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ปัญหาของสำนักพระราชเลขานุการ
2. ปัญหาที่เกิดกับหน่วยงานภายนอก

### 1. ปัญหาของสำนักพระราชเลขานุการ

1.1 ลักษณะรูปแบบการนำเสนอข่าวในพระราชสำนักที่มีรูปแบบตายตัว ทำให้ข่าวไม่น่าสนใจ น่าเบื่อ ข่าวในพระราชสำนักถูกมองว่าเป็นข่าวแห้ง และยังคงยึดถือแนวทางในการนำเสนอข่าวแบบเดิม ๆ เนื่องจากเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา

"ข่าวถ้ามันซ้ำ ๆ กัน เหมือนกันหมด มันเลยกลายเป็นน่าเบื่อ"

"ปัจจุบันข่าวเนื้อหาอ่อนลงกว่าสมัยก่อน ไม่เขียนให้เร้าใจ ให้คนตื่นเต้น เหตุผลที่พระองค์ท่านเสด็จ ๆ ไป ต้องเขียนให้ซึ้ง เพราะคนเขาเห็นในทีวี แต่ว่าหลายคนไม่มีทีวี ยังมีวิทยุที่บางคนไว้ฟังข่าวในพระราชสำนัก" (ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ, รองราชเลขานุการ, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2549)

"ลักษณะการเสนอข่าวในราชสำนักมีลักษณะเป็นแบบแผนตายตัว เมื่อนานวันเข้าประชาชนทั่วไปเกิดความชินชา รู้สึกว่าเหมือนหรือคล้ายกันทุกวัน สื่อต่าง ๆ เริ่มมองว่า ข่าวในพระราชสำนักเป็น "ข่าวแห้ง" ไม่มีลักษณะดึงดูดความสนใจ" (สมลักษณ์ วงศ์งามจำ, 2543 : 7)

ดังนั้น การนำเสนอพระราชกรณียกิจจึงไม่ใช่เพียงการเสนอข่าวในพระราชสำนักเท่านั้น หากแต่จะต้องนำพระราชกรณียกิจเหล่านั้นมาจัดทำใหม่ในรูปแบบของสารคดีเฉลิมพระเกียรติ ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น เพราะการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักเช่นในทางโทรทัศน์จึงไม่สามารถเผยแพร่พระราชกรณียกิจได้ครบถ้วนและละเอียดพอ เนื่องจากเวลาในการเผยแพร่จำกัด

แนวทางในการแก้ไขที่จะทำให้ข้าวน่าสนใจ คือการจัดทำให้ในรูปแบบของสารคดี เพราะสามารถเพิ่มรายละเอียดได้มากขึ้น ซึ่งรัฐบาลโดยคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติได้ดำเนินการอยู่ เป็นการสร้างเข้าใจให้กับสถาบันพระมหากษัตริย์ของเราด้วย

"ควรจะทำในเป็นสารคดีหรือไม่เพื่อที่จะให้ประชาชนได้เห็นภาพว่า เจ้านายของเรา ได้ทรงพระเมตตาอย่างไร พยายามเสริมสร้างให้กับท้องถิ่นประการใดบ้าง ผมว่าน่าจะช่วยกันคิด ช่วยกันทำ จะเป็นรูปสารคดีหรืออะไรก็ได้แล้วแต่ที่เป็นประโยชน์ อันนี้เป็นตัวอย่างที่น่าเรียนว่าฝากไว้ว่าควรจะคิดริเริ่มประการใดเพื่อจะสร้างความเข้าใจให้กับสถาบัน" (อาสา สารสิน, การประชุมหารือ ฯ วันที่ 28 ตุลาคม 2548)

"ข้าวในพระราชสำนักถ้าชาวเกิดไปคนไม่สนใจฟัง ต้องสรุปแต่ละประเด็นสำคัญ การทำข่าวเมื่อรู้ว่ามีเฝ้า ฯ ต้องเตรียมหาข้อมูลจากผู้เฝ้า ฯ ว่าเป็นใคร เฝ้า ฯ เรื่องอะไร นั่นคือภารกิจของกองข่าว ก่อนเฝ้า ฯ แล้วหลังจากนั้นควรไปถามต่อว่ามีพระราชดำริอะไร แล้วนำมาเพิ่มเติมเป็นสารคดีเฉลิมพระเกียรติต่างๆ ซึ่งจะได้ยาวขึ้นละเอียดขึ้น สารคดีควรไม่เกิน 15 นาที สารคดีหรือข่าวไม่ควรเขียนเยิ่นเย้อพระเจ้าอยู่หัว ควรเขียนเป็นข้อเท็จจริง สิ่งที่เกิดขึ้น พระองค์ท่านทำอะไรที่ไหน อย่างไร จะดีกว่า" (วุฒิ สุมิตร, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2549)

"การทำข่าวในพระราชสำนักอย่างเดี๋ยวมันแคบ ข้าวในพระราชสำนักถือเป็นหนึ่งในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ นอกจากนั้นการเผยแพร่พระราชกรณียกิจโดยวิธีอื่น ๆ สำนักราชเลขาธิการมีนโยบายที่จะไม่ออกหน้า เราจะเป็นคนพิจารณาความเหมาะสม ให้ความเห็น หรือให้การรับรองความถูกต้องของข้อมูลนั้น เพราะฉะนั้นก็จะมีหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่รัฐบาลตั้งขึ้นในสมัยหนึ่ง ได้ตั้งสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติขึ้นเพื่อช่วยสำนักราชเลขาธิการในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ" (สมลักษณ์ วงศ์งามขำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

"เสาร้อาทิตย์เราจะไม่เสนอข่าวในพระราชสำนัก เราจะเสนอเป็นรายการ ชื่อว่า พระบารมีปกเกล้า คือเอาพระราชกรณียกิจมาร้อยเรียงให้นักจัดรายการ ทำห่านาที่เหมือนกัน เสาร้อาทิตย์เป็นแบบเทิดพระเกียรติ บรรยายถึงพระราชกรณียกิจ โครงการต่าง ๆ แล้วพอวันจันทร์

เราก็สามารถมาถึงเสาร์อาทิตย์ได้ เมื่อวันเสาร์นั้นพระองค์ไหนเสด็จไหนทำอะไร" (ชั้นสุข  
เหมาะสม, ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายคลื่นวิทยุ AM สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท., สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

## 2. ปัญหาของหน่วยงานภายนอกสำนักพระราชวัง

- 2.1 ปัญหาเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ไม่ถูกต้อง
- 2.2 ปัญหาในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในสื่อสิ่งพิมพ์มีน้อย
- 2.3 การไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก

### 2.1 ปัญหาเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ไม่ถูกต้องในข่าวในพระราชสำนัก

สื่อมวลชนส่วนมากประสบปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ การใช้อำนาจหน้าที่  
ของแต่ละพระองค์ จะอ่านตำราอย่างเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยประสบการณ์ในการเขียนข่าวใน  
พระราชสำนักอีกด้วย

"ข่าวราชสำนักผมจะบอกลูกทีมว่าผมไม่แข่งนะ แต่ผมจะแข่งในเชิงการเขียน เขา  
เขียนอย่างคุณไม่ต้องไปลอกเขา ทั้งที่ผมไม่ได้จบอักษรศาสตร์ ผมถ่ายเองเขียนเองก็ทำมาแล้ว  
ราชาศัพท์ทุกคนต้องแม่น องค์กรนี้ใช้อย่างไร มีอยู่ครั้งผู้สื่อข่าวเขียนชื่อพระเจ้าอยู่หัวผิด ลงท้าย  
ปรเมน ผมขึ้นเมรุแน่ ...บางทีชื่อแปลก ๆ ให้วงเล็กเลย อ่านว่า... เพราะเราไม่ค่อยคุ้น"  
(สุภาคย์ ภูมิมาศ, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ไอทีวี, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

"ผู้สื่อข่าวที่ออกไปทำเมื่อข่าวเข้ามาบรรณาธิการจะดูเรื่องคำและเนื้อความ สถานีจะให้  
ฝ่ายราชสำนักดูแลอย่างเดียวเลย ฝ่ายอื่นจะไม่เข้ามาเกี่ยว เพราะถือว่าเขาไม่มีความรู้ความชำนาญ"  
(ครรชิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

### 2.2 ปัญหาการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในสื่อสิ่งพิมพ์มีน้อย

สื่อสิ่งพิมพ์โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์จะมีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักน้อย ส่วน  
ใหญ่จะลงเฉพาะภาพข่าวเท่านั้น และจะลงพิมพ์ในหน้าในของหนังสือพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์  
ไทยรัฐ จะลงพิมพ์ภาพข่าวในพระราชสำนักในหน้า 4 นอกจากจะเป็นข่าวพระราชพิธีสำคัญ ๆ จะ  
เผยแพร่ในหน้า 1

"สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์จะไม่ให้ความสำคัญกับข่าวในพระราชสำนักมากเท่าไร จะลงเฉพาะภาพข่าว เพราะมันเป็นข่าวแห้ง ข่าวที่ไม่มีชีวิตชีวาเขาไม่สามารถเล่นอะไรกับข่าวนี้ได้ เราจะปรับหรือเปลี่ยนก็ไม่ได้ เพราะว่าลักษณะของข่าวเป็นอย่างนั้น คือเราไม่สามารถทำให้มันมีสีสันได้"

(สมลักษณ์ วงศ์งามจำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

### 2.3 ความไม่สะดวกในการเข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก

สื่อมวลชนจำนวนมากที่ได้มาร่วมประชุมในการประชุมหารือหรือพบปะสำนักพระราชเลขานุการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสื่อมวลชนต่าง ๆ เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2549 พบว่า ปัญหาสำคัญที่สื่อมวลชนแจ้งมากที่สุดคือ ปัญหาการไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในการทำข่าวในพระราชสำนัก โดยเฉพาะเวลาเสด็จ ฯ ต่างจังหวัด ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ปฏิบัติหน้าที่

"ปัญหาคือการไม่ได้ความสะดวกในการไปทำข่าว ถูกเจ้าหน้าที่ตั้ง ทำให้ไม่ได้ภาพที่สำคัญ" (พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก โมเดิร์นไนน์ทีวี, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2549)

"เราทำในนามพูด แต่เราไม่ได้รับความสะดวกมีอยู่ปีหนึ่งที่เราไปอยุธยา ถูกกันถูกสกัดไม่สะดวกในการทำงานทั้ง ๆ ที่ไปในนามพูด ถึงเวลาสุดท้ายแล้วพลูอยากจะได้ละเอียด แต่เวลาไปทำอันนี้ก็ห้ามอันนั้นก็ห้าม ห้ามตามขบวน ไม่สะดวกหลายอย่าง" (วันชัย วรรณพสุทธิ, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 7, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

"ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของผู้สื่อข่าวในส่วนกลางและต่างจังหวัดเราประสบปัญหากันมาก มีจุดหนึ่งถามกันมากทั้งทางสำนักพระราชวังก็ดี สำนักพระราชเลขานุการก็ดี ว่าทำไมพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านไม่ได้ออก พระบรมฉายาลักษณ์ไม่มีการนำเสนอในสื่อสิ่งพิมพ์ที่จริง ๆ แล้ว อยากเรียนให้ทราบว่าผู้สื่อข่าวเอง ช่างภาพเองที่ตามเสด็จไปถ่ายภาพพระราชกรณียกิจ เราประสบปัญหาถูกกระทำด้วยพฤติกรรมไม่เหมาะสม" (คำฤทธิ์ วิริยะกุล, รองหัวหน้าข่าวภูมิภาค หนังสือไทยรัฐ, งานประชุมหารือฯ, 28 ตุลาคม 2548)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักนั้นมีอยู่ก็จริง แต่สื่อมวลชนและสำนักราชเลขาธิการทำงานโดยยึดหลักในการปฏิบัติงานเพื่อรับใช้สถาบันพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกัน ดังนั้นการทำงานจึงเป็นไปอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน แม้ว่าจะมีปัญหาบางอย่างแต่ก็สามารถคลี่คลายปัญหาไปได้ด้วยดี ซึ่งสื่อมวลชนมีความต้องการที่จะให้สำนักราชเลขาธิการเป็นสื่อกลางในการจัดประชุมหารือแล้วเชิญหน่วยงานมาเข้าร่วมประชุมกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาค่อยไป

"ขอเสนอข้อเสนอแนะะ อยากให้กราบเรียนท่านราชเลขาธิการ และเลขาธิการพระราชวัง ให้เชิญหน่วยงานรักษาความปลอดภัย สันติบาล และสื่อมวลชนมาหารือร่วมกันในทางออกวิธีปฏิบัติ น่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด" (คำฤทธิ์ วิริยะกุล, รองหัวหน้าข่าวภูมิภาค หนังสือไทยรัฐ, งานประชุมหารือฯ, 28 ตุลาคม 2548)

"เราถูกปลูกฝังให้รักสถาบันพระมหากษัตริย์เมื่อมาทำงานตรงนี้จึงต้องการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของทุกพระองค์ให้ประชาชนได้ชื่นชมพระบารมี และรู้ว่าพระองค์ทำอะไรเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้าง" (พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก โมเดิร์นไนน์ทีวี, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2549)

"มันเป็นสองลักษณะที่มาผนวกกัน เราเป็นคนไทย เราศรัทธาเชื่อมั่นในสถาบันนี้อยู่เป็นทุน ที่ได้รับการสั่งสอนมาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว อีกด้านหนึ่งที่มาผนวกคือการประกอบอาชีพการทำข่าวขณะนี้ ด้วยความจงรักภักดีในสายเลือด ด้วยสำนึกในหน้าที่สายงานของตัวเอง ว่าจะต้องเสนอข่าว เหล่านี้ทำให้เราทุ่มเท ทำงาน 21 ปี ตั้งแต่เริ่มทำมาก็อยู่ราชสำนักตลอด (ครรชิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

"เราอยู่ตรงนี้ เราถือว่าตำแหน่งนี้มีศักดิ์ศรี เราอยู่ใกล้ชิดเราเทิดทูนตรงนี้ ทำงานถวายเราถือว่าศักดิ์ศรีสายราชสำนัก" (วันชัย ทรพรสุทธิ, บก. ข่าวราชสำนัก ช่อง 7, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)